

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

**MARDİN İLİ GÜMÜŞ İŞLEMECİLİĞİ VE YÖREDE YAPILAN
ÜRÜNLERİN BAZI ÖZELLİKLERİ**

İlknur ERTUĞRUL KAMILOĞLU

EV EKONOMİSİ (EL SANATLARI) ANABİLİM DALI

**ANKARA
2009**

Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

İlknur ERTUĞRUL KAMILOĞLU tarafından hazırlanan “**Mardin İli Gümüş İşlemeciliği ve Yörede Yapılan Ürünlerin Bazı Özellikleri**” adlı tez çalışması 27/03/2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (El Sanatları) Anabilim Dalı’nda **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : *Prof.Dr. Zeynep ERDOĞAN*

Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu

Jüri Üyeleri :

Başkan: *Prof.Dr.Mustafa ARLI*

Ankara Üniversitesi

Üye : *Prof.Dr.Mediha GÜLER*

Gazi Üniversitesi

Üye : *Prof.Dr.Zeynep ERDOĞAN*

Ankara Üniversitesi

Üye : *Doç.Aysen SOYSALDI*

Gazi Üniversitesi

Üye : *Yrd.Doç.Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU*

Ankara Üniversitesi

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof.Dr.Orhan ATAKOL

Enstitü Müdürü

ÖZET

Doktora Tezi

MARDİN İLİ GÜMÜŞ İŞLEMECİLİĞİ VE YÖREDE YAPILAN ÜRÜNLERİN BAZI ÖZELLİKLERİ

İlknur ERTUĞRUL KAMILOĞLU

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Ev Ekonomisi (El Sanatları) Anabilim Dalı

Danışman: Prof.Dr. Zeynep ERDOĞAN

Bu çalışmada Mardin ili gümüş işlemeciliğinde kullanılan telkari tekniği ile üretilen giyim ve ev aksesuarları ürünler, Mardin Müzesi'nde bulunan gümüş ürünler, gümüş ürünlerin yapım tekniklerin geçmişteki ve günümüzdeki durumu araştırılmıştır. Gümüş işlemeciliğinde kullanılan araçlar, Mardin'de yapılan telkari tekniğinin yapım aşamaları, üretilen ürünlerin özellikleri, gümüş işlemeciliği yapan ustaların özellikleri belirlenmiştir.

Araştırmada telkari tekniği ile yapılan giyim ve ev aksesuarları ile müzede bulunan gümüş ürünler incelenmiş, fotoğraflanmış ve özellikleri hazırlanan bilgi formlarında sunulmuştur.

Gümüş işlemeciliği yapan ustalara görüşme formu uygulanmış elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve ustaların demografik özellikleri, gümüş işlemeciliği, çalışma ortamı, gümüş ürünler ticareti ve sağlık sorunlarına ilişkin veriler elde edilmiştir.

Mart 2009, 260 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Mardin, telkari, gümüş işlemeciliği, gümüş takı, gümüş aksesuar

ABSTRACT

Ph. D.Thesis

SILVER WORKING AND SOME PROPERTIES OF SILVER ITEMS PRODUCED IN MARDİN

İlknur ERTUĞRUL KAMILOĞLU

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Home Economics (Handcraft)

Supervisor: Prof.Dr. Zeynep ERDOĞAN

In this study, clothing and home accessories produced in Mardin Province using the filigree technique applied in silver working, silver ornaments from the Museum of Mardin and the silver production techniques of today and past have been examined. In addition, the tools used in silver embroidery, the stages of filigree technique applied in Mardin Province, the characteristics of the ornaments produced and the characteristics of the silver masters have also been set out.

Within the scope of the foregoing study, clothing and home accessories produced using the filigree technique and the silver ornaments from the aforementioned museum have been examined, photographed and their characteristics have been presented in the prepared information forms.

Interview forms have been applied to the silver masters, the gathered data have been evaluated and finally information concerning the demographical characteristics of the masters, silver embroidery, the working atmosphere, silver ornament trade and health problems have been acquired.

February 2009, 255 Pages

Keywords: Mardin, filigree, silver working, silver jewelry, silver accessory

TEŞEKKÜR

Bu tezin planlanmasında ve yürütülmesinde beni destekleyen, önerileri ile beni yönlendiren saygıdeğer danışman hocam Prof.Dr. Zeynep ERDOĞAN'a(Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu), çalışmamın her aşamasında ilgi ve yardımını esirgemeyen tez izleme komitesi üyelerim Sayın Prof.Dr. Mustafa ARLI'ya (Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu) ve Sayın Prof.Dr.Mediha GÜLER'e(Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi), verilerin değerlendirilmesi sırasında yardımlarını aldığım Sayın Yrd.DoçDr.Bülent ÇELİK'e (Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi) tezin her aşamasında yardımlarını gördüğüm Sayın Öğr.Gör.Dr. Meral ERKAN BÜYÜKYAZICI'ya (Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi), alan araştırması sırasında yardımlarını gördüğüm Sayın Aydın SARAÇOĞLU'na, Sayın Feyza ŞATANA'ya, Sayın Burhan ŞATANA'ya, Mardin'de bulunan telkari ustası Suphi HİNDİYERLİ'ye, Mardin ve Midyat'da bulunan telkari ustalarına, Mardin Müzesi Müdürü ve çalışanlarına, Arkeolog. Mesut Alp'e (Mardin Müzesi) teşekkür ederim.

Tez çalışmamın her aşamasında beni sabır ve özveriyle destekleyen eşim M.Serhan KAMILOĞLU'na ve kızıma, bana destek olan Kamil Nedim KAMILOĞLU'na ve Ayhan KAMILOĞLU'na, bu çalışmam boyunca ve eğitim hayatım boyunca beni destekleyen annem Hanife ERTUĞRUL'a, babam Musa ERTUĞRUL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İlknur ERTUĞRUL KAMILOĞLU

Ankara, Mart 2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ VE KURAMSAL TEMELLER	7
2.1 Kaynak Özetleri	7
2.2 Kuramsal Temeller	11
2.2.1 Maden ve kuyumculuğun tarihçesi	11
2.2.2 Maden işleme, birleştirme ve süsleme teknikleri	15
2.2.3 Telkari tekniği	20
2.2.4 Gümüş işlemeciliğinde kullanılan temel hammaddeler	25
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	30
3.1 Materyal	30
3.2 Yöntem	30
3.2.1 Mardin ilinin tarihsel gelişimi.....	30
3.2.2 Mardin gümüş işlemeciliğinin tarihsel gelişimi.....	31
3.2.3 Kullanılan hammaddeler.....	31
3.2.4 Kullanılan araçlar	31
3.2.5 Ürünlerin yapım tekniği ve aşamaları	31
3.2.6 Mardin ili gümüş işlemeciliği ürün özellikleri.....	32
3.2.7 Gümüş işlemeciliği yapanların özellikleri.....	32
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	34
4.1 Mardin İlinin Tarihsel Gelişimi.....	34
4.2 Mardin Gümüş İşlemeciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu .	37
4.3 Kullanılan Hammaddeler	42
4.3.1 Gümüş	42
4.3.2 Bakır	42
4.4 Kullanılan Araçlar	42
4.4.1 Gümüş tel ve levha hazırlama aşamasında kullanılan araçlar	43

4.4.2 Yapım aşamasında kullanılan araçlar	49
4.4.3 Bitirme işlemlerinde kullanılan araçlar	61
4.5 Mardin İli Gümüş İşlemeciliği Yapım Tekniği ve Aşamaları.....	63
4.5.1 Telkari tekniği ve yapım aşamaları.....	63
4.6 Mardin Gümüş İşlemeciliğinde Telkari Tekniği İle Yapılmış Ürünlerin Özellikleri Ve Kullanım Yerleri.....	82
4.6.1 Giyim Aksesuarları.....	83
4.6.2 Ev Aksesuarları.....	90
4.6.3 Kullanım Amaçlı Aksesuarlar	97
4.6.4 Mardin Müzesi Ürün Özellikleri	99
4.7 Gümüş İşlemeciliği İle Uğraşanların Özellikleri.....	100
4.7.1 Ustaların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler	100
4.7.2 Ustaların Gümüş İşlemeciliğine ait bilgiler	104
4.7.3 Ustaların Çalışma Ortamına ait bilgiler	110
4.7.4 Ustaların Gümüş Ürünler Ticaretine Ait Bilgiler	112
4.7.5 Ustaların sağlık sorunlarına ait bilgiler	124
5. SONUÇ.....	129
KAYNAKLAR	133
EKLER.....	138
EK.1.Bilgi Formları	139
EK.2.Gümüş işlemeciliği Ustalarına Yönelik Görüşme Formu.....	251
ÖZGEÇMİŞ.....	259

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Mardin İl Haritası.....	3
Şekil 1.2 Mardin şehir fotoğrafları.....	4
Şekil 1.3 Mardin’de taş işlemeciliği.....	5
Şekil 1.4 Mardin’de ahşap oyma kanepeler ve koltuk	5
Şekil 2.1 İskelet, çatı(muntaç).....	22
Şekil 2.2 Dolgu çeşitleri.....	23
Şekil 2.3 Mardin’de yapılan telkari ürün örnekleri.....	24
Şekil 2.4 Gümüş cevheri	25
Şekil 2.5 Gümüş, bakır, kurşun, çinko, altın komple cevher	25
Şekil 2.4 Bakır cevheri.....	27
Şekil 4.1 Osmanlılar Döneminde yapılmış telkari fincan zarfı ve ayna	38
Şekil 4.2 Osmanlılar Dönemine ait telkari tütün tabakası.....	39
Şekil 4.3 Mardin Halk Eğitim Merkezi.....	41
Şekil 4.4 Mardin Sakatlar Derneği Kuyumcu Atölyesi	41
Şekil 4.5 Tüplü eritme ocağı	43
Şekil 4.6 Elektrikli eritme ocağı.....	43
Şekil 4.7 Eritme potaları	44
Şekil 4.8 Tel ve plaka şidesi.....	44
Şekil 4.9 Yağdanlık.....	45
Şekil 4.10 Maşalar.....	45
Şekil 4.11 Silindirik makineleri	46
Şekil 4.12 Haddeler	47
Şekil 4.13 Mikrometre	47
Şekil 4.14 Tırtıl yapma aracı.....	48
Şekil 4.15 Metal pul kesme aracı	48
Şekil 4.16 Levha kesme makinası.....	49
Şekil 4.17 Kuyumcu tezgahı	49
Şekil 4.18 Tezgah takozu	50
Şekil 4.19 Çiftler	51
Şekil 4.20 Şalimo ve şalimo ağızları.....	51
Şekil 4.21 Amyant levha	52

Şekil 4.22 Kargaburun ve penseler	52
Şekil 4.23 Eğeler	53
Şekil 4.24 İskelet kalıpları	53
Şekil 4.25 Makaslar	54
Şekil 4.25 Kıl testereler	54
Şekil 4.27 Tezgah mengenesi	55
Şekil 4.28 El mengeneleri	55
Şekil 4.29 Heşte ve heşte zımbası	56
Şekil 4.30 Tokmaklar	56
Şekil 4.31 Kuyumcu frezesi	57
Şekil 4.32 Freze uçları	57
Şekil 4.33 Örs	58
Şekil 4.34 Pleyt	58
Şekil 4.35 Çekiç	59
Şekil 4.36 Malafa	59
Şekil 4.37 Yüzük büyültme aparatı	60
Şekil 4.38 Ayar zımbası	60
Şekil 4.39 Çelik kalemler(maskala)	61
Şekil 4.40 Tel ve kıl fırçalar	61
Şekil 4. 41 Parlatma dolabı	62
Şekil 4.42 Terazı	63
Şekil 4.43 Ham gümüş, parça(artık) gümüş	64
Şekil 4.44 Gümüşün eritilmesi	65
Şekil 4.45 Eriyen gümüşün şıdeye dökülmesi	66
Şekil 4.46 Tel çekme makinasında gümüş çubuğun inceltilmesi	67
Şekil 4.47 Telin haddeden geçirilmeye hazırlanması	68
Şekil 4.48 Gümüş telin haddede inceltilmesi	69
Şekil 4.49 Telin kalınlığının mikrometre yardımı ile ölçülebilmesi	69
Şekil 4.50 Dolgu telinin silindir makinasında inceltilmesi	70
Şekil 4.51 Dolgu teline tırtıl makinasında şekil verilmesi	70
Şekil 4.52 İskeletin kalıpla ve keskiyle yapılan ilk aşaması	71
Şekil 4.53 İskeletin kargaburnu ve çalışma çifti yardımı ile birleştirilmesi	72

Şekil 4.54 İskeletin parça kaynakla kaynatılması	73
Şekil 4.55 İç dolgunun damla şeklinde oluşturulması	74
Şekil 4.56 Dolguların iskelet içersine yerleştirilmesi	75
Şekil 4.57 Dolguların toz kaynakla kaynatılması ve kolye ucu halkasının takılması	76
Şekil 4.58 Ürünün toz kaynak kalıntılarından arındırmak için temizleme	77
Şekil 4.59 Ürünün ortasına gümüş top ve arkasına ayar pulu yerleştirme.....	78
Şekil 4.60 Ürünün temizlenmesi	79
Şekil 4.61 Ürünün parlatılması	80
Şekil 4.62 Çelik kalemle ürünün düzeltilmesi	81
Şekil 4.63 Gümüş telkari kolye ucu	81
Şekil 4.64 Yaka iğneleri	83
Şekil 4.65 Takım	84
Şekil 4.66 Kolye uçları.....	84
Şekil 4.67 Küpeler.....	85
Şekil 4.68 Bilezikler	85
Şekil 4.69 Bileklik.....	86
Şekil 4.70 Yüzük	86
Şekil 4.71 Şahmeran.....	87
Şekil 4.72 Bayan kemeri	87
Şekil 4.73 Bayan Saç Tokası ve saç tıraşı.....	88
Şekil 4.74 Kravat iğneleri	88
Şekil 4.75 Kol Düğmeleri	89
Şekil 4.76 Bayan çantası	89
Şekil 4.77 Gelin tacı.....	90
Şekil 4.78 Gondol	90
Şekil 4.79 Şekerlik	91
Şekil 4.80 Mücevher kutusu.....	91
Şekil 4.81 Takunya	92
Şekil 4.82 Küçük aksesurlar.....	92
Şekil 4.83 Özgün aksesuarlar	93
Şekil 4.84 Vazolar	93

Şekil 4.85 Peçetelikler.....	93
Şekil 4.86 Şamdanlar	94
Şekil 4.87 Tepsi.....	94
Şekil 4.88 Resim Çerçevesi.....	95
Şekil 4.89 Fincan zarfları	95
Şekil 4.90 Panolar	96
Şekil 4.91 Masa aksesuarları.....	96
Şekil 4.92 Kaşık	96
Şekil 4.93 Anahtarlık	97
Şekil 4.94 Sigaralık, sigara ağızlığı, çakmak kılıfı	98
Şekil 4.95 Enfiye(ilaç) kutuları.....	98
Şekil 4.96 Tespih.....	99
Şekil 4.97 Küçük ayna	99
Şekil 4.98 Mardin Müzesinde bulunan ürün çeşitleri	100.

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Yıllar İtibarı ile Gümüş Üretimleri	27
Çizelge 2.1 Yıllar İtibarı ile Bakır Üretimleri	29
Çizelge 4.1 Araştırmaya katılanların cinsiyetleri	101
Çizelge 4.2 Araştırmaya katılanların yaşları	101
Çizelge 4.3 Araştırmaya katılanların öğrenim durumu	102
Çizelge 4.4 Araştırmaya katılanların medeni durumu	103
Çizelge 4.5 Araştırmaya katılanların geçim kaynağı	103
Çizelge 4.6 Araştırmaya katılanların sosyal güvencesinin olup olmadığı	104
Çizelge 4.7 Ustaların mesleğe başlama yaşı	104
Çizelge 4.8 Araştırmaya katılanların gümüş işlemeciliğini yapma nedeni	105
Çizelge 4.9 Gümüş işlemeciliğini öğrendikleri kişi veya kaynak	106
Çizelge 4.10 Ustaların gümüş işlemeciliğinin gelirinden memnuniyet durumu	106
Çizelge 4.11 Gümüş işlemeciliğinde karşılaşılan güçlükler	107
Çizelge 4.12 Gümüş işlemeciliğinin günlük uğraşı süresi	108
Çizelge 4.13 Günlük yapılan ürün sayısı	108
Çizelge 4.14 Ham gümüşün temin edilme yeri	109
Çizelge 4.15 Gümüşün alınma şekli	109
Çizelge 4.16 Gümüş işlemeciliğinde kullanılan gümüşün ayarları	110
Çizelge 4.17 Ustaların çalışma ortamlarından memnuniyeti	110
Çizelge 4.18 Ustaların çalışma ortamlarından memnuniyetsizlik sebepleri	111
Çizelge 4.19 Gümüş işlemeciliğinin yapıldığı mekan	111
Çizelge 4.20 Gümüşün kalitesinin ürünün pazarlamasına etkisi	112
Çizelge 4.21 Giyim aksesuarı ürün çeşitleri	113
Çizelge 4.22 Ev aksesuarı ürün çeşitleri	114
Çizelge 4.23 Kullanım amaçlı aksesuar ürün çeşitleri	115
Çizelge 4.24 Giyim aksesuarlarının talep edilme durumu	116
Çizelge 4.25 Ev aksesuarlarının talep edilme durumu	117
Çizelge 4.26 Kullanım amaçlı aksesuarın talep edilme durumu	118
Çizelge 4.27 Gümüş ürünlerin model tespiti	118
Çizelge 4.28 Ürünlerde kullanılan motif özellikleri	119
Çizelge 4.29 Kişiyeye özel ürün yapma durumu	119

Çizelge 4.30 Tüketicilerin ürün tercih sebepleri	120
Çizelge 4.31 Ustaların gümüş ürünleri pazarlama yöntemleri.....	120
Çizelge 4.32 Ürünlerin satış fiyatlarının belirlenmesi	121
Çizelge 4.33 Malzemelerin ve ürünlerin muhafazasında dikkat edilen unsurlar	122
Çizelge 4.34 Ürünlerin arşiv çalışması yapılma durumu	122
Çizelge 4.35 Gümüş ürünleri arşivleme yöntemleri	123
Çizelge 4.36 Gümüş işlemeciliğine ilişkin öneriler	124
Çizelge 4.37 Ustaların fiziksel engel durumu	125
Çizelge 4.38 Engelli olan ustaların engel gurubu	125
Çizelge 4.39 Ustaların sürekli bir sağlık probleminin varlığı	125
Çizelge 4.40 Gümüş işlemeciliğinden kaynaklanan rahatsızlık durumu	126
Çizelge 4.41 Ustaların gümüş işlemeciliğinden oluşan sağlık sorunları	127
Çizelge 4.42 Ustaların gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı gözlerindeki rahatsızlık durumları	127
Çizelge 4.43 Ustaların gözlük kullanma durumları	128

1.GİRİŞ

Kültürümüzü oluşturan unsurlarından biri olan El Sanatları, bir toplumun yaşam biçiminin, yeteneklerinin ve yaratıcılığının göstergesi olup geçmişten geleceğe oluşturulan köprüde, kuşaktan kuşağa aktarılan en önemli değerlerdir. Genel olarak el sanatları insanın duygu ve düşüncelerini doğuştan varolan yeteneklerinin ile sonradan kazanılmış bilgi ve beceri ile birleştirmesinden ortaya çıkmaktadır.

Geçmiş günümüze taşıyan el sanatlarımız, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam biçimimizi yansıtan en kalıcı ve en anlamlı belgeler arasında yer alır. Çeşitli uygarlık ve kültürlerin merkezi ve geçit yolu olan Anadolu’da el sanatlarının köklü bir geçmişi vardır. Yüzyıllar boyu süregelen geleneksel zevk, biçim ve renk anlayışının bütün etkinliği sanat eserlerinde görülmektedir (Özbağı 2002).

Binlerce yıllık tarihinde çeşitli uygarlıkların kültür mirasları ile gelişen Türk El Sanatları içersinde yer alan değerlerimizden biri de maden sanatlarıdır. Orta Asya’dan İspanya içlerine kadar geniş bir alana yayılmış İslam dünyasında güzel eserler vermiştir (Eruz 1993).

Maden sanatı teknikleri, bu sanatın malzemesi olan madenlerin kendilerine has özelliklerinin anlaşılmasına bağlı olarak gelişmiştir. Eski çağ içinde gerçekleştirilen her metalürjik keşif, yeni bir maden sanatı tekniğinin doğmasına yol açmıştır (Erginsoy1978).

Maden sanatları içinde ilk kullanılan madenlerden biri gümüş olmuştur. Bu maden dere yataklarından toplanır veya bazı kaynakların içinde damar halinde bulunur. Doğal gümüş çok az miktarda mevcut olduğundan altından daha geç bir tarihte fark edildiği tahmin edilmektedir. Doğal gümüşün, MÖ. 4000’nin başlarından itibaren süs eşyalarının yapımında kullanıldığı görülmektedir (Erginsoy1978). Gümüş ender bulunması yumuşak ve kolay biçimlendirilebilir olması, alet yapımında kullanımını engellemiş ancak gerek bu özellikleri, gerekse parlak rengi ve oksitlenmeye karşı

direnci ile el sanatlarında çok kullanılmıştır (Kayabaşı 2001).

Gerek günlük kullanım eşyası, gerek aksesuar gerekse takı olarak madenler insanoğlunun her zaman dikkatini çekmiş ve insanın yaşamına girmiştir. Dayanıklı olması, şekil verilebilir olması, verilen şekli iyi muhafaza etmesi, yenilenebilir ve onarılabilir olması; insanoğlunun kullanıldığı lif, ağaç, toprak ve taş gibi diğer materyallere oranla madenlere üstünlük sağlamıştır (Eruz 1993).

Anadolu'da altın ve gümüşten yapılmış, eserlerin yoğun olarak ortaya çıkması, M.Ö.1800-1500 yılları arasına rastlamaktadır. Dolayısıyla en eski altın ve gümüş takılarının Orta Tunç Çağına ait olduğu ve Alacahöyük mezarlarında ortaya çıkarıldığı bilinmektedir (Erginsoy 1978).

Maden işlerinin tarihinin çok eskiye dayandığı bilinmektedir. Anadolu insanının gerek tarih öncesi, gerek tarih çağlarında değişik şekillerde ve muhtemelen değişik amaçlarla süs eşyası ve takılar kullanmış olduğu yurdumuzda yapılan arkeolojik kazılarla saptanmıştır. Yine yapılan kazılar gösteriyor ki eskiden kullanılan takılar ve süs eşyaları altın, gümüş, tunç gibi günümüzde geçerliliğini devam ettiren madenlerden yapılmaktaydı (Eruz 1993).

Türk maden işçiliği Altay- Orhon Türklerine kadar dayanır. Selçuklu ve Osmanlı dönemleri ise maden sanatının en güzel örneklerini verdiği dönemdir. Türk maden sanatı içinde kuyumculuğun ayrı bir yeri vardır. Altın, gümüş ve kıymetli taşları bir arada işleyerek eserler üretme sanatı olan kuyumculukta ise bu iki madenin yeri daha da özeldir (Meriçboyu 2000).

Gümüş işlemeciliği geleneksel el sanatlarımız içinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de gümüş işlemeciliği yapan en önemli yörelerden biri de Mardin'dir. Mardin'de gümüş işlemeciliğinin çok eskiden beri yapıldığı il müzesinde bulunan eserlerden anlaşılmaktadır. Mardin'in özellikle Midyat ilçesinde gümüş işlemeciliği yapılmaktadır. Mardin Belediyesi ve Valiliği gümüş işlemeciliğinin Mardin için önemini fark etmiş ve atölye açarak bunu desteklemeye çalışmaktadır.

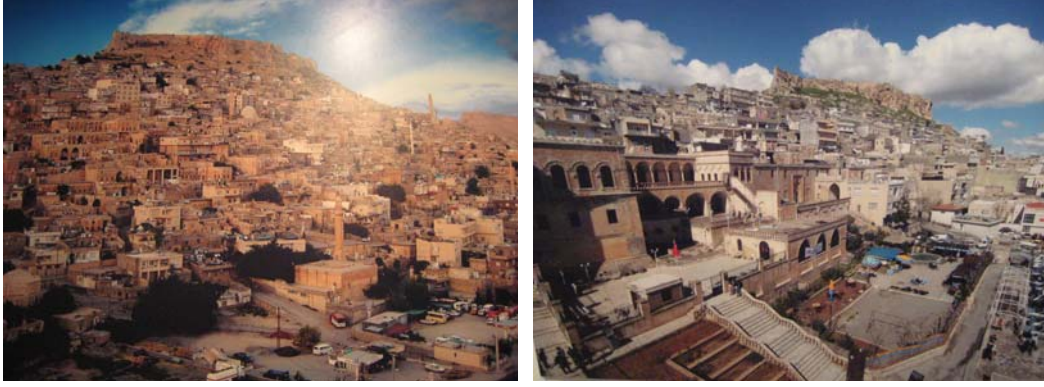
Geleneksel el sanatlarımızdan olan gümüş işlemeciliği ve Mardin gümüş işlemeciliğine ilişkin yapılmış araştırmaların azlığı da dikkat çekmektedir. Bu nedenle Mardin Gümüş işlemeciliğinin geçmişteki ve günümüzdeki durumunun ayrıntılı olarak incelenmesi, üretilen ürünlerin bazı özelliklerinin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Yedi bin yıllık tarihi, mimari, etnografik, arkeolojik ve dini değerleriyle üç boyutlu bir zaman sürecinde yer alan Mardin, Mezopotamya ve Anadolu’da ilk uygarlıkların ortaya çıktığı merkezlerden biri olarak yerleşik kültürlerin etkileşimi sürecini günümüze kadar sürdürmüştür. Özellikle İslamiyet’ten sonra kentin kültürel yapısı Artuklu’lar tarafından yaptırılan Medreseler, camiler, zaviyeler, imaretler, hastaneler ve bunlara bağlı bilim ve kültür vakıflarıyla bulunduğu coğrafyada ileri bir düzeye gelmiş durumdadır (Baran 2008).

Mardin, Türkiye Cumhuriyeti’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bir sınır vilayetidir (Şekil 1.1 Mardin İl Haritası). Anadolu’yu Suriye’ye bağlayan başlıca yollardan biri üzerinde bulunur. Bu yol Mardin-Midyat eşiğinin kuzeyinde yer alan Diyarbakır ilini Nusaybin üzerinden Suriye’de Musul’a bağlamaktadır. Doğuya karşılık batıda da Urfa üzerinden Fırat’a bağlanır. Güney-batıdan bir yol ortaçağların çok önemli bölge merkezi Harran’ı Mardin’e bağlar (Özkan 2006). Yüzölçümü 12. 760 km² olan Mardin’in 2007 Nüfus sayımına göre nüfusunun 745778 olduğu belirlenmiştir (Anonim, 2009c).

Şekil 1.1 Mardin İl Haritası(Anonim 1973)

Şekil 1.2 Mardin şehir fotoğrafları (Halifeoğlu ve Dalkılıç 2005)

Akdeniz iklimine benzer özellikler taşır, yazlar çok kurak ve sıcak kışları ise bol yağışlı ve ılımandır (Şekil 1.2 Mardin şehir fotoğrafları). Mardin'de kış mevsiminde oluşan yüksek basınç alanı kış aylarının soğuk geçmesine yol açar. Bir yandan güneydeki çöl ikliminin etkisi altında bulunması (Basra Alçak Basıncı), diğer yandan kuzeydeki yüksek dağların serin hava kütlelerinin bölgeye girmesine mani olması sebebiyle ilin ovalık kesiminde yazlar çok sıcak geçer. İlin kuzey kesiminde zaman zaman kara iklimine benzer özellikler görülür. Mardin'in iklimini ova ve dağ kesimi olarak iki şekilde değerlendirmek mümkündür. İki kesimdeki farklılık yağış, sıcaklık ve rüzgar değerlerinde ortaya çıkar. Ova kesiminde yazlar çok sıcak geçer, kışlar ise ılıman ve yağmurludur. Bu kesimde az miktarda ve kalıcı olmayan kar yağışları görülür. Dağ kesiminde ise yazları ovaya nispeten daha serin, kışlar ise şiddetli rüzgar, bol yağmur ve kar yağışlı geçer (Anonim 2009b).

Mardin'in geçim kaynakları incelendiğinde çalışan kesimin %70'i tarım sektöründen geri kalan kısmın ise el sanatları ile geçindikleri belirlenmiştir. Mardin'de gümüş işlemeciliğinin yanında özellikle taş işçiliği (Şekil 1.3), ağaç işçiliği (Şekil 1.4) ve bakırcılık sanatlarıyla geçindikleri ortaya çıkmıştır (Mortan ve Arolat 2005).Tıpkı kuyumculukta olduğu gibi bu sanatların da genellikle Suryaniler tarafından yapıldığı bilinmektedir.

Şekil 1.3 Mardin’de taş işlemeciliği (Fotoğraf: Ocak 2008)

Şekil 1.4 Mardin’de ahşap oyma kanepeler ve koltuk, (Fotoğraf: Ocak 2008)

Mardin Esnaf ve Sanatkarlar Odası Kuyumcuların altın ve gümüş işlemeciliği olarak ayrılmadığını ve Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı 250 mağaza olduğunu belirtmişlerdir. Mardin Kuyumcular Derneğinde altın işlemeciği yapan ustalar, Midyat Kuyumcuları Dayanışma ve Geliştirme Derneğinde, gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalar olduğu tespit edilmiştir. Midyat Kuyumcuları Dayanışma ve Geliştirme Derneği, kayıtlı 28 belgeli, 20 belgesiz usta olduğunu belirtmişlerdir. Mardin Çıraklık Eğitim Merkezinden 1996-2007 yılları arasında 48 kişinin gümüş işlemeciği ustalık belgesi aldığı tespit edilmiştir. Kayıtlı olmayan ustalar da bulunduğu bildirilmektedir. Bunların ustaların yanlarında çalışan çıraklar ve ailenin diğer bireylerinin olabilir.

Bunların dışında yörede Halk Eğitim Merkezi (8 kişi) ve Mardin Sakatlar Derneğinde gümüş işlemeciliği eğitimi verilmektedir. 2006 yılında ÇATOM(Çok Amaçlı Toplum Merkezi) tarafından kadınlara yönelik gümüş işlemeciliği çalışmaları yapıldığı bildirilmiştir.

Mardin İli gümüş işlemeciliğin üretim şeklini ortaya koymak, yapılan ürünlerin ve Mardin İl müzesindeki gümüş ürünlerin; hammadde, araç, teknik, desen ve özelliklerini incelemek, bunun yanında gümüş işlemeciliği yapanların sağlık, sosyal ve ekonomik

durumlarını, çalışma ortamlarını belirlemek bu ildeki gümüş işlemeciliğinin kapsamlı bir şekilde ortaya konulması açısından önemlidir. Böylece Mardin Gümüş İşlemeciliğinin geçmişteki ve günümüzdeki durumu belirlenerek üretimin her aşamasında karşılaşılan sorunların Mardin Gümüş İşlemeciliğine ve Türk gümüş işlemeciliğine katkısı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı; Mardin ilinin ve Mardin ili gümüş işlemeciliğinin tarihsel gelişimi ve bugünkü durumunu tespit etmek, gümüş ürünlerin yapımında kullanılan hammadde özelliklerini ve araçları tespit etmek, gümüş ürünleri yapım tekniklerini ve yapım aşamalarını belirlemektir.

Mardin Müzesindeki gümüş ürünleri incelemek, bu ürünlerde kullanılan hammaddeler, yapım teknikleri ve motif özelliklerini incelemektir.

Araştırmanın bir diğer amacı ise, gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, demografik özellikleri, gümüş işlemeciliğine ait bilgiler, ustaların çalışma ortamına ait bilgiler ustaların gümüş ürünler ticaretine ait bilgiler ustaların sağlık sorunlarına ait bilgilerin ortaya çıkarılmasıdır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ VE KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kaynak Özetleri

Kuşoğlu (1986) makalesinde öncelikle değişik kaynaklarda bulunan telkarinin tanımlarına yer vermiştir. Telkarinin ham gümüş halinden ürün haline dönüşene kadar geçirmiş olduğu aşamaları açıklamış, telkaride kullanılan bazı araçları açıklamış ve çizimle desteklemiştir. Telkariden yapılan ürün çeşitleri ve Türkiye'deki belli başlı telkari merkezlerini bildirmiştir.

Arlı (1989) çalışmasında, Ankara'nın Beypazarı ilçesinde telkari tekniğini, telkari tekniğinde kullanılan araçları, telkari tekniği ile üretilen ürün çeşitlerini ve özelliklerini, Beypazarı'nda bulunan telkari ustalarının demografik özelliklerini ve gelirlerini incelemiş, kuyumculuk sanatı, sorunları ve çözüm yolları üzerinde durmuştur.

Kalkınoglu (1989) yüksek lisans tezinde, takının tarihçesi, malzeme ve teknik, Bizans kuyumculuğu, Bizans kadın kıyafetleri ve saç tuvaleti ve bu döneme ait takılara(Adana, Hatay Bölge Müzeleri, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Bursa, İstanbul, İzmir Arkeoloji Müzeleri, Antalya, Efes, Bergama, Gaziantep, İznik, Manisa Müzelerindeki takılar) ilişkin bilgi vermiştir.

Eruz (1993) eserinde, Türk İslam maden sanatını ayrıntılı olarak anlatmış, madeni eserlerin yapım tekniklerini ve süsleme tekniklerini incelemiştir.

Ülger (1997) tezinde Beypazarı ilçesinin tarihsel gelişimi, kültürel yapısı incelenmiş, takı, takı çeşitleri Beypazarı'nda üretilen takı çeşitleri, takı yapımında kullanılan araç-gereçler ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Takı yapımında kullanılan maden süsleme teknikleri verilmiştir. Tezin ana konusu olan bilezikler ile ilgili bilgiler açıklanmıştır. Yörede yapılan 55 adet bilezik, boyut, biçim, malzemeler, teknik, renkler ve seçilen konular açısından incelenmiştir. Konu fotoğraf ve çizimlerle desteklenmiştir.

Hoş (1997) araştırmasının birinci bölümünde, Trabzon'un tarihsel gelişimi, tarihi yapıları ve el sanatları hakkında bilgi vermiştir. İkinci bölümde gümüş madeni, gümüşün tarihsel gelişimi, gümüşün kullanıldığı yerler, gümüşün kuyumculuktaki yeri, gümüş el sanatlarının tarihsel gelişimi, gümüşte kullanılan kazaz, telkari, hasır tekniklerini ayrıntılı ve fotoğraflı açıklamıştır. Tez ürün fotoğrafları ve terminoloji ile desteklenmiştir.

Sular (1998), Mardin Midyat ilçesinde gümüş işçiliğini incelemiş, maden sanatının ve gümüş işçiliğinin tarihi gelişimini ele almıştır. Midyat' ta gümüş işçiliğinde kullanılan hammaddeleri, kullanılan teknikleri ve kullanılan araçları sırasıyla fotoğraflarla destekleyerek açıklamıştır. Yörede yapılan gümüş işçiliğinin yapım aşamalarını fotoğraflarla anlatarak vermiştir. Yöreden ve Mardin Müzesinden alınan 44 adet gümüş ürün, bilgi formu şeklinde düzenlenerek incelenmiştir. Konuya öneriler getirerek tasarımlar yapmıştır.

Bingöl (1999) eserinde, takıların tarihsel gelişimi ile ilgili kısa bilgi verilmiş takılarda kullanılan malzemeler, takı yapım teknikleri, takı çeşitleri ayrı bölümler halinde incelenmiştir. Çalışma baş takıları, boyun takıları, el- kol takıları, giysi takıları ve ölü takıları sıralamasıyla takı çeşitleri kataloğu ile desteklenmiştir.

Parlak (2000) tezinin ilk bölümünde, Erzurum'un tarihçesi, Oltu ilçesi, Oltu taşının özellikleri, çıkarılma durumları, oltu taşı işlemeciliğinde kullanılan araç gereçler, oltu taşının işlenmesi, oltu taşından elde edilen ürünleri incelemiştir. Tezin ikinci bölümünde kuyumculukta yapım ve işleme teknikleri, kuyumculuk atölyesinde kullanılan malzemeler, kuyumculukta kullanılan madenlere yer vermiştir. Üçüncü bölümde kuyumculukta kullanılan süsleme tekniklerini detaylı bir şekilde incelemiştir.

Kayabaşı (2001) makalesinde, Trabzon'da geleneksel el sanatlarından biri olan hasır örgü, telkari, kazaz ve savat teknikleri uygulanarak üretilen gümüş eşyayı incelenmiştir. Trabzon'da gümüş işlemeciliği ile uğraşanların bazı demografik özellikleri ve gümüş işlemeciliğinin üretim ve pazarlama konusundaki sorunları belirlemiştir.

Konak (2001) tezinde, Türk maden sanatı ve tarihine İslamiyet' ten önce ve İslamiyet'ten günümüze Türk maden sanatı tarihi olarak yer vermiştir. Kuyumcu atölyesinde kullanılan araç gereçleri çizimlerle destekleyerek açıklamıştır. Erzurum kuyumcu atölyelerinde kullanılan takı yapım ve süsleme tekniklerini ayrıntılı anlatmış ve fotoğraflarla desteklemiştir. Erzurum kuyumcu atölyelerinde kullanılan madenler ve kıymetli taşları açıklamıştır. Geleneksel Türk desenlerinin özellikleri, Erzurum kuyumcu atölyelerinde kullanılan kalıplar, Erzurum'da kuyumculuk ve sorunlarını incelemiş, oltu taşının kullanıldığı geleneksel takı tasarımları yapmıştır.

Özbaşı (2002) makalesinde, takıların geçmişi ile ilgili genel bir giriş yapılmış, takıların tarihsel gelişimi, takı çeşitlerini baş, boyun ve kolda kullanılanlar olmak üzere üçe ayırarak incelemiştir. Takılarda kullanılan ana malzemeler, takı yapım teknikleri, takılarda kullanılan süslemeleri fotoğraflarla açıklamıştır.

Develioğlu (2002) makalesinde, takı ve Trabzon'da yapılan gümüş işlemeciliği konusunda tarihsel bilgi vermiştir. Kazaz örücülüğünde kullanılan araç ve gereçleri kısaca tanıtmış, gümüş kazazlıkta kullanılan teknikleri açıklamıştır.

Kayabaşı ve Erdoğan (2002), Ankara'da hediyelik ve turistik eşya mağazalarında bulunan el sanatları ürünleri arasında saat, kül tablası, şamdan, peçetelik, sigaralık, çakmaklık, ayna çerçevesi, tespih, küpe, bilezik, kolye, kaşık, toka, kılıç sapı, tütün kutusu, bıçak, gerdanlık, zarf açacağı'nın hammaddesi gümüş olanlarının yerli ve yabancı turistler tarafından en çok tercih edilen ürünler olduklarını belirlemişlerdir.

Köroğlu (2004) eserinde, takı yapımında kullanılan malzemeler ve teknikleri vermiştir. Anadolu Uygarlıklarında Takı ana başlığı altında tarih öncesi dönem, eski Anadolu krallıkları, Helen uygarlığı, Anadolu'da Roma hakimiyeti, Bizans imparatorluğu, Selçuklu dönemi ve Osmanlı İmparatorluğu dönemleri takılarını fotoğraflarla ve çizimlerle destekleyerek açıklamıştır.

Özkan (2006) Proje raporunda, Avrupa Birliği Delegasyonu, GAP Bölgesi İdaresi Başkanlığı ve Mardin Sakatlar Derneği ile ortak yürütülen Projenin final raporu olarak

hazırlanmıştır. Rapor Mardin'in mimari dokusunun katmanlarına göre çalışılarak, proje kapsamında tasarımcı tarafından gerçekleştirilecek olan tasarımlarda bu mimari dokunun telkari işçiliğine aktarılmasına referans oluşturmak üzere hazırlanan bir rapor olarak tanımlanmıştır. Raporda, Mardin'in tarihsel gelişimini, coğrafi yapısını, Türk-İslam dönemi anıtsal yapılarını, Hristiyan dini mimarisine ait yapıları, genel şehir dokusu ve konut mimarisini ve Mardin mimarisinde süsleme programını geometrik süslemeler, bitkisel süslemeler ve figüratif süsleme unsurları halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Raporun bölümleri yazılırken tasarımcıya yeterli görsel kaynak sağlayabilmek açısından bol miktarda fotoğraf kullanılmıştır.

Aydın (2006) çalışmasında, Mardin'de telkari sanatının tarihsel gelişimi hakkında dönemlere ayırarak kısa bilgiler vermiş, 19 yy, 20.yy, 1930'lu, 1960 ve 1990'lı yıllarda Mardin'de kuyumcu sayılarını, ekonomiye katkılarını anlatmıştır. Gümüş işlemeciliğinin geçmişten günümüze azaldığını tespit etmiş ve daha iyi seviyelere gelmesi için öneriler getirmiştir.

Güler ve Sarıkaya (2008), araştırmalarında, Türklerin ve Osmanlıların tarihinde kuyumculuğun yeri ve önemine değinmişler, geçmişte Türk el sanatlarında kullanılan motiflerin günümüz el sanatları ile beraber kullanılması gerektiğini ve özellikle Osmanlı Saray kaftan desenlerinin günümüz kuyumculuğuna uygulanabileceği önerilerini getirmişlerdir. Kuyumculukta kullanılan araç ve gereçler hakkında kısa bilgi verilmiş, Osmanlı kaftanlarından esinlenerek tasarlanmış yaka iğnesinin yapım aşamaları fotoğraflarla desteklenerek anlatılmıştır.

Büyükyazıcı (2008) tezinde öncelikle maden kuyumculuğunun tarihsel gelişimi, malzeme ve teknikler, takı süsleme teknikleri, takı çeşitleri konusunda bilgi vermiştir. Trabzon'da takıların tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu, kullanılan araçlar, takıların yapım teknikleri ve aşamaları(hasır, telkari, kazaz), ürünlerin özelliklerini incelemiştir. 100 adet gümüş, altın işleme ürünlerini ve özelliklerini bilgi formu şeklinde düzenlemiş, konuya öneriler getirmiş ve yeni tasarımlar yapmıştır.

2.2.Kuramsal Temeller

2.2.1 Maden ve kuyumculuğun tarihçesi

Maden ve maden sanatının ilk çıkış noktasının Anadolu olduğu Çatalhöyük'te yapılan arkeolojik kazılarda (1960-1965) çıkarılan M.Ö.6000 yıllarına ait bakır ve kurşundan yapılmış süs eşyalarından anlaşılmaktadır (Aydın 2006).

Orta Asya'dan İspanya içlerine kadar çok geniş bir bölgeye dayanan maden işçiliğinde ilk işlenen maden bakır olmuştur. Madeni işleyerek başlattıkları Kalkolitik Çağ M.Ö.5500-3000 'de bakırı işlemeyi başarırken M.Ö.3000-2000 yılları arasındaki Eski Tunç Çağının insanları maden sanatının ilk ustaları olarak tarihe geçmiştir. Bakıra gümüşe ve altına hükmeden bu insanlar gümüşe altın katıp elektromu, bakıra kalay katıp tuncu bulmuşlardır. Bu çağın Anadolu'daki en önemli uygarlığı Alacahöyük Uygarlığıdır. Bu döneme ait altın gümüş ve bakırdan yapılan kolyeler, yaka iğneleri, iğneler, bilezikler, kemerler, kadehler, testiler, kaplar ve heykeller Alacahöyük mezar buluntularında rastlanmıştır (Anonim 2004).

Eski Çağ coğrafyacılarına göre Yakın Doğu topraklarında, Baktaria ve Badehşah gümüş madenleri açısından zengin bölgelerdir. Ayrıca, Orta, Batı ve Kuzey Anadolu'da gümüş madeni ve cevherleri açısından önemli bir bölgedir. İlk gümüş madenin diğer madenlerden arındırma işleminin Anadolu'da yapıldığı bilinmektedir. Marco Polo, Ebul Fida, ve İbn Havkal Badehşah'ın gümüş yataklarından bahseder. Yine bu seyyahlar Abbasi Halifelerinin Fars, Horasan ve Kirman bölgelerinde gümüş madenlerinin olduğuna değinirler. Bütün bu belgeler yakın doğu topraklarında yoğun altın ve gümüş üretiminin olduğunu ispatlamaktadır. Fakat İslam dininin değeri madenleri kullanmayı yasaklaması altın ve gümüş kullanımını baskı altına almış olsa bile 12.yy ortalarına kadar bu tür eserler yapılmaya devam etmiştir, bu eserlerin günümüze kadar gelmiş örnekleri çok azdır. Erken dönem madeni eserlerin çoğu savaşlar sırasında kaybolmuş bir kısmı da eritilerek ihtiyaç duyulan başka eşyaya çevrilmiştir (Eruz1993).

Metalurji Maden sanatları Yakın Doğu ve Orta Doğuda M.Ö.7.binden itibaren bilinmektedir. İslam dünyasında tanınması ise M.S.7. yüzyıla rastlar. Bu tarihten itibaren metal işçiliği merkezleri kurularak devamlı gelişen tekniklerle, üretime hız kazandırılmış ve zengin süslemelerle bezeli madeni eserler, İslam aleminde olduğu kadar diğer ülkelerde de değer kazanmıştır (Bodur1987).

12.yüzyıldan'dan sonra altın ve gümüş sadece ziynet eşyalarının yapımında, bronz ve pirinçten olan eserlerin üzerine kakma tekniğinin uygulanmasında kullanılmıştır. Birdenbire bu madenlerin az kullanılmasının nedenini altın ve gümüşün az bulunmasından dolayı olduğunu söylenebilir (Eruz 1993).

Anadolu'da Suriye, Mezopotamya, İran ve Maveraünnehir'de maden sanatı incelendiğinde, Erken İslam döneminde, istila edilen bu toprakların eski kültürlerin etkisinde kaldığı görülmektedir. Bu etkiler, İslam sanatının bütün dallarında olduğu gibi maden sanatlarında da kendini gösterir. Bu dönemde Sasaniler, Emeviler, Abbasiler yaşamışlardır. Erken İslam devrinde çeşitli kültürlerin etkisinde kalınmış ancak bu etki zamanla İslam bünyesinde eriyerek birkaç yüzyıl içerisinde kendi benliği olan İslam Sanatını doğurmuştur. Bu dönem eserleri özellikle Sasanilerin eserlerine benzemektedir. Erken İslam dönemi eserlerini incelediğimizde gümüşden yapılan mutfak eşyaları, altın gümüş veya tunçtan yapılan ibrik maşrapa ve vazolar, altın ve gümüşden takılar, ziynet eşyaları olarak sıralayabiliriz (Erginsoy 1978).

11. yy ortalarında kurularak kısa sürede İran, Irak, Suriye ve Anadolu'yu hakimiyetleri altına alan Selçuklu hanedanı daha önce öğrendikleri maden işleme geleneğini geliştirmişlerdir. Bizanslılar'ın ve İslamiyet'in etkilerini maden işlerine yansıtmışlar ancak İslamiyet'de altın gümüş gibi lüks sayılan madenlerin yasaklanması ve bu madenlerin az bulunması maden sanatında gerilemeye neden olmuştur. Selçuklu dönemi maden sanatına ait eserler altın gümüş ve tunçtan yapılmıştır. Fakat altın ve gümüş madenlerine nazaran tuncun daha çok kullanıldığı görülmektedir.12.yy'ın sonunda pirinç alaşımı da kullanılmaya başlanmıştır. Pirinç alaşımının Selçuklular tarafından geniş ölçüde kullanılması Selçuklular'ın İslam maden sanatına getirdikleri en önemli yenilik olarak kabul edilmektedir (Türkoğlu 1993).

Bütün sanatlarda büyük bir devir yaratan Selçukluların Horasanda gelişen maden sanatı, Zengilerle XII. yy başlarında Musul'a geçmiş ve burada kakma tekniğinin en ince eserleri meydana gelmiştir (Aslanapa 1989). Selçuklular dönemine ait madeni takıları Atina Benaki, Londra British Museum, Newyork Metropolitan ve Berlin Devlet Müzesindedir. Türkiye müzelerinde ise örnekler çok azdır. Selçuklulara ait olduğu düşünülen ürünler dövme ve döküm tekniği ile yapılmış delik işi, kakma, kabartma, kazıma, filigre, mine ve granüle teknikleri ile süslenmiştir (Köroğlu 2004).Selçuklular dönemi maden sanatına ait eserler üzerinde yapılan incelemelerden süsleme konularının bitkisel, geometrik motifler ile insan ve hayvan figürleri olduğu tespit edilmiştir (Öney 1989).

12.yüzyılda İslamiyet öncesi devirlerde başlayan Ahilik teşkilatının Selçuklu döneminde köklenip yerleşmesiyle, varlıklı tüccar sınıfının oluşması kültür ve sanat hayatını olumlu bir şekilde etkilemiştir.12.yüzyıl maden sanatı ustaları Sultan, Emir ve Beylerden başka, varlıklı tüccar aileleri içinde eserler yaratmışlardır (Bodur 1987). Selçuklu döneminde üretilen madeni eserlerde kullanılan insan ve hayvan figürlerinin genellikle Orta Asya hayvan stilinden geldiği ve bazı şaman inanışları ve düşüncelerini yansıttığı ifade edilmektedir. Bunlar içersinde çoğunlukla harpi, grifon, çift başlı kartal, sfenks ve ejderhalar tasvir edilmiştir (Türkoğlu 1993).

Anadolu Selçuklularına ait maden eserlerinin sayısı az olmasına rağmen mükemmel bir tasarım ve işçilik vardır. Bu döneme ait çeşitli tekniklerle meydana getirilmiş eserler Konya ve Artuklu bölgesindeki atölyelerde yapılmıştır (Konak 2001).

Beylikler devri maden sanatı ile ilgili günümüze çok az eser ulaşmıştır. Beylikler devri öncesi İslam dünyasında 11-13. yüzyıllar' da İran'da ve Suriye'de Selçuklu, Atabek, Zengi, Eyyubi,ve Memluk maden sanatlarının çok geliştiğini çeşitli tekniklerde değerli eserler üretildiği görülmektedir.13.yüzyıl başlarında Moğol istilasası sonucu İran'dan kaçan birçok maden ustası Suriye'ye yerleşmiş ve Musul İslam dünyasında maden işçiliğinin önemli bir merkezi olmuştur. Suriyeli ustaların 13-15.yüzyılda Anadolu beylerine ve emirlerine sipariş üzerine çeşitli madeni eserler yapmış oldukları bilinmektedir. Bunların hepsinin Musul'da üretilmedikleri çoğunun da bu ustalar

tarafından Anadolu’da yapıldıkları kabul edilmektedir. Beylikler devri maden eserleri yurtiçi ve yurtdışı müzelerinde sergilenmektedir. Leğen, tas, ibrik, vazo, şamdan, kandil, havan, ayna, kemer tokası, kapı tokmakları gibi eserler üstün işçilik göstermektedirler. Bu eserlerde dövme, döküm gibi işleme teknikleri ile kazıma, kabartma, yıldızlama, ve kakma gibi süsleme teknikleri yoğun olarak kullanılmıştır (Erginsoy1993).

14.yüzyılın ortalarından itibaren İslam maden işçiliğinde genel olarak bir gerileme görülür. Bu eserlerin kalitesi Osmanlı döneminde yeniden yükselme gösterir.

Osmanlı maden sanatı, diğer sanat dallarında olduğu gibi, başlangıçta Selçuklu kültür mirasını devralır; bu nedenle imparatorluğun pek çok ülke ve ulusu birleştiren yapısına uygun bir yol çizerek, çeşitli eğilimleri kaynaştıran pota olmuştur. Özellikle Selçuklu maden sanatından bildiğimiz kakma tekniğinin 14.yy’da geniş şekilde uygulanması, dönemin göze çarpan özelliğidir. Kakma tekniği, daha sonraki yüzyıllarda Osmanlı maden ustalarınınca yoğun bir şekilde uygulanmıştır (Özay 2005).

Osmanlı döneminde madenler içinde öncelikle bakır, altın ve gümüş yanında bir alaşım olan pirinç ön plana çıkmıştır. Bakır madeni savaş sanayi, darphane ve sosyal hayattaki ihtiyaçları karşılamak için maden sanatı atölyelerinde bolca kullanılmış ve bakır yatakları 19.yüzyıl ortalarına kadar kesintisiz işlemiştir. Osmanlı devrinde bronz işçiliği azalmış, gümüş savatlama ve kakma zamanla kaybolmuş, gümüş ve altın objeler metal işçiliğinde en üst seviyelere ulaşmıştır (Eruz 1993).

Günümüze kalan Osmanlı Madeni eserleri arasında Sultan II.Bayazid dönemine ait olanların fazlalığı dikkati çeker .II.Bayazid’in değerli eşya tutkusu tarihçiler tarafından israf olarak değerlendirilse de sanata olumlu etki yaptığı; yeni eserler yaratmak, sanatçının korunma ve teşvikinde önemli bir rol üstlendiği de gerçektir.Osmanlı sanatının her dalı için bir okul işlevi gören Ehli Hiref teşkilatı bu dönemde kurulur (Özay 2005).Bunlardan madeni eser yapanlara kaygancıyan, her türlü altın işi ve kuyumculuk yapanlar zergeran, altın kakmacılık ve süsleme yapanlar kuftgeran ve zernişan, kıymetli taşların yontulup yerleştirilmesinde çalışanlar hakkak adı altında

toplanmaktadır. Osmanlı dönemi maden sanatlarında kabartma, kakma, çalma, oyma, savat, telkari, hasır örme, mıhlama ve mine süsleme teknikleri uygulanmıştır (Köroğlu 2004). Osmanlı dönemindeki en önemli maden ustaları İstanbul'da çarşı ve arastalar, Kapalıçarşı, bedestenler ve çevre hanlarda iş yapmışlar bunun yanında Trabzon, Mardin, Samsun, Sivas, Van, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Bitlis, Diyarbakır, Mardin, Şam, Halep ve Kıbrıs'da maden sanatı ürünler ortaya çıkmıştır.

19 yüzyıl'dan kalan çok sayıda metal eşya önceki yüzyıllarda kullanılan tekniklerin uygulandığı ancak altın yaldızlı bakır (tombak) kabartma, savatlama, mine telkarinin yanı sıra günlük ihtiyacı karşılayan bakır işi tekniklerinin ağırlık kazandığı görülmektedir (Barışta 1998).

Günümüzde Türkiye'de Trabzon (Büyükyazıcı 2008), Beypazarı (Arlı 1989), Erzurum (Parlak 2000) Sivas ve Antep'de gümüş işlemeciği yapılmaktadır.

2.2.2 Maden işleme, birleştirme ve süsleme teknikleri

Maden işleme teknikleri

Maden işleme teknikleri dövme ve döküm olarak incelenmektedir.

Dövme, doğal madenlerin Yakın Doğu'da ilk keşfinden sonra kullanılan en eski maden sanatı tekniğidir. Dövme tekniği metalurjik keşiflere bağlı olarak gelişmiştir. Tavlamanın yani madeni ısıtarak yumuşatıp işlenir hale getirmenin keşfinden sonra iri ve yumru şeklindeki bakır parçalarının örsler üzerinde çekiçle dövülerek işlenmesi ile ortaya çıkmıştır (Erginsoy 1978). Yüzyıllar ilerledikçe hem dövme usulleri hem de dövme aletleri gelişmiştir. Dövme tekniği ile yapılacak eserler için genellikle pirinç ve gümüş madenleri tercih edilmiştir. Dövme tekniği döküm tekniğinin bulunmasıyla bağlantılı olarak daha da gelişmiştir (Bodur 1987).

Madenin potada eritilerek kalıplara dökme yolu keşfedilince dövme tekniğinde önemli bir ilerleme kaydedilmiştir. İstenilen kalınlık ve büyüklükteki kalıplara dökülerek elde

edilen yuvarlak diskler, çekiçle dövülerek levha haline getirilmiş ve bu levhalara istenilen formlarda dövülerek şekil verilmiştir (Eruz 1993).

Potada eritilen madenin istenilen biçimde toprak, taş veya demirden hazırlanmış kalıplara dökülerek dondurulmasına döküm denir. Dövme tekniğinde usta her parça ile tek tek uğraştığından bu teknikle çalışmak çok zaman almıştır. Ancak döküm usulünde çok sayıda eser birden dökülebilir (Erginsoy 1978).

Kalkolitik çağdan beri bilinen ve yüzyıllar boyu gelişen çeşitli tekniklerle ilerleyen döküm usulleri Türk İslam maden sanatında havan, mangal buhurdan, ayna, şamdan gibi eserlerin yapımında tercih edilmiştir. Döküm tekniğinde büyük eserler genellikle birkaç parça halinde dökülüp sonradan kaynakla birleştirilmiştir (Eruz 1993).

Erginsoy (1978)ve Bingöl'e (1999) göre döküm, içi boş döküm ve içi dolu döküm olmak üzere elde edilen ürün göre iki şekilde yapılır.

İçi boş döküm usulünde, kil kalıbın içine yine kilden hazırlanmış bir çekirdek yerleştirilir ve döküm işlemi, çekirdekle dış kalıbın arasına yapılır. Dış kalıp tek parçadansa maden donduktan sonra kalıbın kırılarak çıkarılması gerekir; dış kalıp çok parçalı ise, dökülür sonra parçalar kırılmadan çıkartılarak bir çok kereler kullanılabilir (Erginsoy 1978). İçi dolu döküm (masif) kil kalıbın içine direk dökümüm yapılması işlemidir ve eserler hem ağır hem de ekonomik olmadığı için genellikle küçük eserlerde özellikle takı (iğne ,küpe, kolye ucu gibi ürünlerde) yapımında kullanılmıştır (Erginsoy 1978, Bingöl 1999).

Maden birleştirme teknikleri

Dökme veya dövme yoluyla elde edilen birkaç parça halindeki eserler, perçin, lehim ve kaynak yardımı ile birleştirilirler.

Perçin, çivi ile birleştirme usulüdür. Perçin çivilerinin delikleri, ucu sivri bir aletle açılır veya bu delikler dökümle de elde edilebilir. Birleştirilecek olan delikli kenarlar

birbirlerinin üstüne bindirilerek ve dökümle yapılmış istenilen boy ve biçimlerde perçin çivileri kullanılarak, parçalar birbirine tutturulur (Erginsoy 1978).

Maden sanatlarında perçin bakraç, kazan, ibrik, maşrapa ve kazan gibi eserlerin hareket halindeki kulplarının gövdeye takılmasında bu teknik uygulanmıştır (Eruz 1993).

Lehim, erime noktası alçak olan bir maden veya maden alaşımıdır. Birleşmesi istenilen parçaların kenarları yan yana getirilerek, ek yerleri üzerine erimiş lehim sürülür, sonra bu kısım ateşe tutularak lehimin iyice sıvılaşp ekin içersine akması ve kendini eserin madeniyle alaşımlayarak iki kenarın birleşmesi sağlanır. Lehim olarak kullanılan madenin erime noktası madenin erime noktasının, eserin madenin erime noktasından daha düşük olması zorunludur aksi taktirde lehimle birlikte eserin madeni de eriyebilir. Lehimler yumuşak ve katı olmak üzere iki gruba ayrılırlar. Kurşun- kalay karışımı olan yumuşak lehimin erime noktası çok düşüktür. Yumuşak lehimle birleştirilen madenler tavlanamayacaklarından bu lehim yalnızca kalın levhaların veya kurşun boruların birleştirilmesinde kullanılır maden sanatlarında kullanılmaz. Altın, gümüş, bakır, tunç ve pirinç gibi madenlerin birleştirilmesinde, katı lehimler yani bu madenlerden hazırlanan fakat erime noktaları bu madenlerden daha düşük olan alaşımlar kullanılır (Erginsoy 1978).

Kaynak, maden parçalarının çok yüksek ısı veya basınç kullanılarak birleştirme şeklidir. Soğuk basınç ile kaynak, sıcak basınç ile kaynak ve füzyon kaynak olmak üzere üç çeşidi vardır. Soğuk basınç ile kaynak yalnızca çok ince altın levhalara uygulanabilir (varak), altın varakların birleşecek kenarları üst üste bindirilerek üzerleri çekiçlenir ancak bu kaynak şekli zamanla açılabilceği için sağlam değildir (Eruz 1993).

Sıcak basınç ile kaynak, bakır tunç ve pirinç madenlerine uygulanmaz. Bu kaynak şekli sıcak halde iken çekiçlenebilen demir veya çelik madenine uygulanabilir. Bu işlem yapılırken demir 1350 C ısıda ve macun kıvamında olmalıdır. Demir parçalarının birleşecek olan kenarları çekiçlenirken birbirine kenetlenerek birleşmesi sağlanır (Erginsoy 1978). Fizyon kaynak yakın çağda bulunmuş bir birleştirme tekniğidir. Bu usulde çok yüksek verilen asetilen alevi elektrik şulesi, birleşmesi istenilen kenarların

üzerine tutularak o kısımdaki madenin eriyip birbirinin içine akması ve böylece kenarların birleşmesi sağlanır (Eruz 1993).

Maden süsleme teknikleri

Maden sanatlarında ve gümüş işlemeciliğinde kullanılan teknikleri yapım tekniği ve süsleme tekniği olarak ayrılabilir ancak süsleme teknikleri yapım teknikleri olarak da çalışılabilir. Örneğin telkari tekniği maden işlerinde süsleme tekniği olarak başka tekniklerle beraber de kullanıldığı gibi tek başına yapım tekniği olarak da kullanılabilir.

Maden süsleme tekniklerini güherse, delik işi (ajur işi), kalem işi, çalma, kazıma, kakma, kaplama, kalem işi ve savatlama (niello), olarak sıralayabiliriz.

Güherse tekniği taneleme anlamına gelen “granülasyonun” Osmanlılar’da Türkçe tanımlamasıdır. Kuyumcular tarafından çalışmaları esnasında bir rastlantı şeklinde tespit edilen minik kürecikler altın, gümüş gibi asit metallerin yapısında olan eriyip soğurken kendisini toplama yani küçük topar haline gelmesiyle ortaya çıkmıştır (Kuşoğlu 1994). Bu şekilde ortaya çıkan toparlar küçüklü büyüklü hazırlanır kuyumculukta altın ve gümüş işlemeciliğinde kullanılır.

Delik işi veya ajur işi olarak bilinen madeni eserler üzerine kesici ve delici aletlerle (kıl testere) delikli desenlerin yapılması tekniğidir. Bu teknikte desen yapılırken maden tabakası üzerine çizilen desenin zemin kısımları çizilerek çıkartılır bazen de zemin bırakılır, desenler çıkartılır. Daha sonra kesilen kenarlar törpülenerek çıkartılır (Eruz 1993).

Kalem işi genellikle gümüş üzerine çelik kalemlerle düz zeminin oyularak, üzerine kanallar açılarak yapılan süsleme sanatıdır. Bu sanatı yapan ustaya kalemkar denir (Koroğlu 2004).Kullanılan kalem türüne göre çalma ve kazıma olarak ikiye ayrılmaktadır.

Çalma, altın, gümüş, bakır, bronz ve pirinç eserlerin üzerine, derin çizgiler elde edilerek yapılan süsleme tekniğidir. Ucu yuvarlatılmış küt bir kalem ve çekiç yardımı ile yapılır. Meyilli tutulan kalem ucu, çekiçle vurularak maden içine sokulur, açılan yivler içindeki maden artıkları kesilip alınmaz, itilerek ters döndürülür. Bu şekilde düz ve kavisli çizgiler eser üzerinde yapılabilir (Eruz 1993).

Kazıma tekniği ile derin çizgiler açmak için 15 cm uzunluğunda ucu keskin çelik kalemler veya keski kullanılır. Kazıma yöntemi ile açılan yivlerin içindeki maden, çalma tekniğinde olduğu gibi yanlara itilmez kesilerek dışarı çıkartılır. Maden sanatlarında tek başına ve diğer süsleme teknikleri ile beraber kullanılmıştır. Kakma tekniği ile süslenecek eserlerin üzerine açılan yivler bu teknikle hazırlanmıştır (Erginsoy 1978).

Madeni eserler üzerine delikler veya yivler açılıp başka bir madenle kakılarak elde edilen süsleme tekniğine kakma tekniği denir. Kakma yapılacak eserin üzerine kontrast yapacak şekilde esere değişik renklerde başka bir maden seçilir. Altın, gümüş ve çeşitli süs taşları karmada kullanılmıştır (Parlak 2000). Altın ve gümüş tellerle yapılanlarına tel kakma, kıymetli taşlarla yapılanlarına mihlama denir (Türkoğlu 1993).

Bakır, tunç, gümüş gibi eserler mekanik ve kimyasal yollarla altın madeni ile kaplama tekniğidir. Kaplanacak eserin dışı hafif darbelerle pürüzlendirilir, incecik dövülen altın levha bu yüzeye yerleştirilir ya dövülerek ya da sürtme yöntemi ile eser kaplanır ayrıca altın tozları ve civa aynı oranda karıştırılarak kaplanacak eserin üzerine sürülerek yaldızlama yapılır (Özbaşı 2002).

Savatlama (niello) tekniğinde metal eşya (genellikle gümüş) üstüne oyulmuş motifleri doldurmada siyah renkli kükürtlü metal alaşım kullanılır. Kükürtlü gümüş ve bakır veya kükürtle kurşun ve bakır belli oranlarda karıştırılarak hazırlanır, potada eritilir, soğutulur, havanda dövülerek toz haline getirilir. Ürün üzerine hazırlanan motiflerdeki yuvalara doldurulur ve alçak ısıda fırınlanır, ısı ile sıvılaşan toz yuvanın içine yayılarak zemine yapışır. Soğutulduktan sonra zımparalanır ve cilalanır (Bingöl 1999).

2.2.3 Telkari tekniği

İnce gümüş ya da altın tellerin kıvrılarak, sarılarak ya da örölerek çeşitli desenler oluşturacak şekilde düzenlenmesiyle birlikte ya da metal bir zemin üzerine lehimlenmesi ile elde edilen ince görünümlü dantele benzeyen işdir (Bingöl 1999). Telkari filigre olarak da anılmaktadır, filigre Latince filium (iplik) ve granium (buğday) sözcüklerinin birleşmesinden oluşmaktadır (Koroğlu 2004). Telkariye aynı zamanda “vav” işi de denilmektedir. Vav işi olarak söylenmesinin nedeni telkaride kullanılan dolgulardan olan vav biçimindeki dolgunun Osmanlıca’da vav harfine benzemesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu sanata işin yapımında kullanılan çift olarak adlandırılan araçtan ismini alarak çift işi denilmektedir (Kuşoğlu 1986).

Telkari süsleme işçiliğinin M.Ö.3000’den itibaren Mısırdaki ve Mezopotamya’da, M.Ö.2500 yılından sonra da Anadolu’da uygulandığı, arkeolojik kazılarda ortaya çıkan bu tür süslemeli eselerden anlaşılmaktadır. İlkçağlarda altın ve gümüş levhaların tel tel şeritler halinde kesilerek bunların taş veya tunç bir yüzeyde yuvarlak teller yapıldığı, daha sonra tel yapımı için haddeler kullanıldığı bilinmektedir (Önder 1998).

Telkari eserler Hititler’den Osmanlı’ya Anadolu’da yaşamış bütün uygarlıkların özgün motifleri ile bezenmiş el emeği göz nuru ile modern takılar olarak günümüze kadar gelmiştir. Osmanlıda yaygınlaşan bu sanat dalı ayrıca Avrupa’daki Osmanlı hakimiyetindeki yerlerde büyük ilgi görmüştür (Aydın 2006).

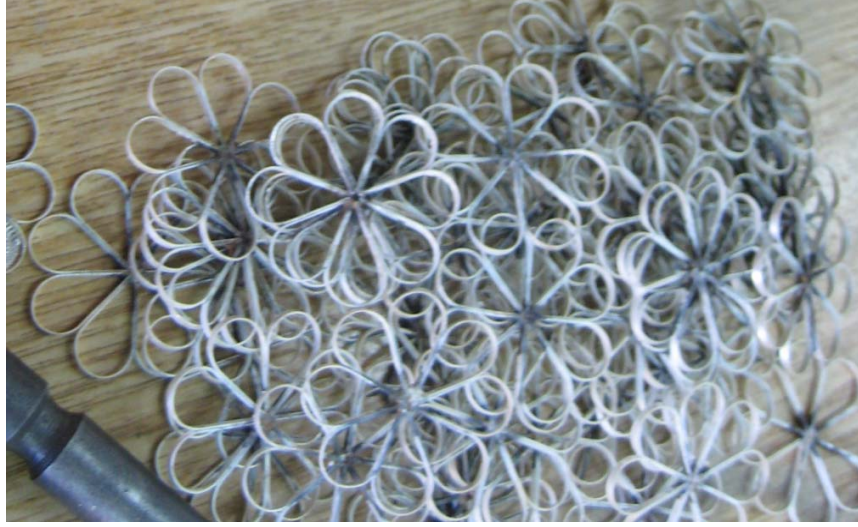
Ülkemizde telkarinin en önemli merkezi Mardin’in Midyat ilçesidir. Mardin’den sonra Ankara’nın Beypazarı ilçesi gelmektedir. Bu ilçelerimizde yetişen telkari ustaları son derece ince çalışılmış ürünler üretmişlerdir. Sivas, Elazığ, Edirne, Diyarbakır, Trabzon, Bursa, Erzurum, ve İstanbul ‘da telkari tekniğinin yapıldığı bilinmektedir (Anonim 2004).

Mardin’de bulunan ustalar Mardin telkarisinin diğer örneklerden ayıran en önemli özelliğinin ince işçiliğinden kaynaklandığını söylemektedirler.

Telkari tekniğinin yaygın olarak kullanıldığı Mardin’de kullanılan motiflerin çeşitliliği dikkat çekmektedir. Bitkisel motiflerden papatya, gül ve yaprak motifleri kullanılmakta, hayvansal motiflerden, güvercin, kelebek ve şahmeran motifleri uygulanmaktadır. Geometrik motiflerden yuvarlak, üçgen kare, baklava dilimi ve yıldız formları yer almaktadır. Genel olarak, motif içleri vav, mekik (yörede kahke denilmekte), damla, yuvarlak (yörede tekerlek denilmekte),sim, sıkı ve seyrek dolgularla tamamlanmaktadır.

Telkarinin birkaç türü olduğu ifade edilmektedir. Bunlar; hasır telkari, örgü işi ve Trabzon işi olarak da anılmaktadır. Bu teknikte ürün tellerin örülmesi ile ortaya çıkarılmaktadır. Daha çok Trabzon yöresinde uygulanan bu teknikte, teller eni 8 cm kadar örülerek şekil verilmektedir. Daha sonra silindirler arasından geçirilen parçadan örgü şeritler elde edilmektedir. Bu şeritler ürün yapılacağı zaman uygun uzunlukta kesilerek kolye bilezik gibi ürünler yapılmaktadır. Kakma telkaride taş, maden ve ağaç yüzey üzerine kazınan şekil veya oyukların içine tel yerleştirilmektedir. Bu teknikte bıçak sapları, yazı takımları, kaşık sapları, tespihler, şamdanlar yapılmaktadır. Kafes telkari, tellere şekil verildikten sonra kaynakla birleştirilmekte ve ana iskeletin içi daha ince tellerle doldurularak toz kaynak yapılmaktadır. Mardin’de yapılan kafes telkaridir (Arlı 1989).

Mardin’de yapılan telkari tekniğinde öncelikle ürünün modeli hazırlanmakta, model birebir kağıt üzerine çizilmektedir. Kağıt üzerinde ürünün ana iskeleti ve içersinde kullanılacak dolgular tespit edilmekte ve kullanılacak gümüş teller hazırlanmaktadır. Gümüşün ayarı yapılacak ürüne göre değişmektedir. Potada eritilen ve şideye dökülen gümüş tel çekme makinasında ve haddede inceltilmektedir. Telkaride dış iskelete muntaç veya çatı denilmektedir (Şekil 2.1). İskelette 350- 1000 mikron(1 mikron: 0,001mm) aralığında, dolguda ise 200-280 mikron aralığında tel kullanılmaktadır. İskelet parça kaynak ile birbirine kaynatılmaktadır (Anonim 2004).

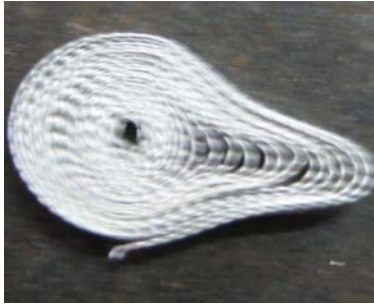

Şekil 2.1 İskelet (çatı, muntaç)

İskeletlerin içleri damla, mekik (kahke), yuvarlak (tekerlek), vav, sim, sık ve seyrek dolgular ile doldurulmaktadır (Şekil 2.2) içleri doldurulan telkariler toz kaynak ile kaynatılmaktadır. Kaynatma işlemi yapılan telkarilerin parlatma işlemi yapılmaktadır (Anonim 2004).

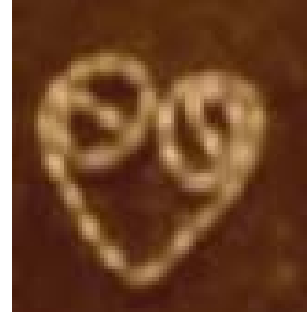
Mekik(Kahke)dolgu

damla dolgu

yuvarlak (tekerlek)dolgu

vav dolgu

Sim dolgu

sık dolgu

seyrek dolgu

Şekil 2.2 Dolgu çeşitleri

Telkari tekniği ile her türlü giyim aksesuarı (kolye ucu, bilezik, bileklik, küpe, toka, v.b) ve şekerlik, gondol, takunya, küçük aksesuarlar, tepsi, peçetelik, resim çerçevesi v.b ev aksesuarları ile kullanım amaçlı aksesuarlar (tespih, küçük ayana, sigaralık v.b) üretilmektedir (Şekil 2.3).

Küpe

Kolye ucu

Bileklik

Yaka iğnesi

Anahtarlık

Kol düğmesi

Muskalık

Mücevher kutusu

Şekerlik

Peçetelik

Küçük Aksesuarlar

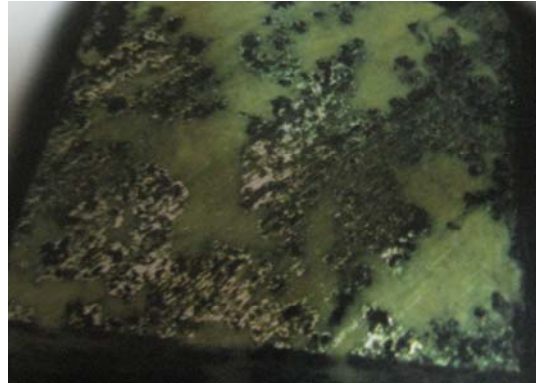
Gondol

Şekil 2.3 Mardin’de yapılan telkari ürün örnekleri

2.2.4 Gümüş işlemeciliğinde kullanılan temel hammaddeler

Gümüş

Gümüş doğada çok yaygın bulunan ancak diğer madenlere oranla az miktarda olan bir maden çeşididir (Şekil 2.4). Gümüş elementlerin periyodik tablosunda simgesi Ag (argentum adını, Sanskritçede beyaz ve parlak anlamına gelen gümüş için kullanılan kelimeden almaktadır) atom numarası 47, atom ağırlığı 107.87 gramdır, erime noktası 1950 °C ve özgül ağırlığı da 10.5 g/cm³'tür (Bonewitz 2005).

Şekil 2.4 Gümüş cevheri (Şahin vd. 2008)

Şekil 2.5 Gümüş, bakır, kurşun, çinko, altın komple cevher (Anonim 2009a)

Gümüş doğada hem doğal maden hem de cevher olarak bulunur. İlk kullanılan gümüş doğal gümüş olmuştur. Gümüş madeni dere yataklarından toplanır veya bazı kayaların içerisinde damar halinde bulunur. Doğal gümüş çok az miktarda olduğundan altından daha geç fark edildiği M.Ö. dördüncü binin başlarında bulunduğu tahmin edilmektedir (Erginsoy 1978).

Gümüş elde edilen başlıca cevherler galen ve gümüş klorürleridir. Tabiatta serbest ya da diğer bazı metallerle beraber bulunan gümüş çoğunlukla bu metallerle alaşım halinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bütün kurşun, çinko ve bakır sülfidlerinde gümüş bulunmaktadır. Gümüşe serbest olarak nadir rastlanır. Çok ince kırılan gümüş fiziği %0.4 sodyum siyanür eriyiği içinde yedi gün hava akımına bırakılır, sonra sürülerek yabancı cisimlerden ayrılır ve elektrikle ayrıştırılarak gümüş elde edilir (Hoş 1997).Safılaştırma metodunun ilk kez M.Ö.3.binde Anadolu’da uygulanmıştır. Eski çağ coğrafyacılara göre Yakın doğu topraklarında, Baktria ve Badehşah gümüş madenleri bakımından zengin bölgelerdir. Ayrıca, Orta, Batı ve Kuzey Anadolu’da gümüş madeni ve cevherleri bakımından önemli bir bölgedir. Gümüşün yabancı madenlerden arındırma işleminin ilk kez Anadolu’da yapıldığı bilinmektedir (Bingöl 1999).

Yumuşak bir maden olduğundan soğuk haldeyken de işlenmeye müsait olması kullanım kolaylığı yaratmıştır (Eruz 1993). Saf gümüş kolay paslanmaz elektrik ve ısıyı çok iyi iletir fakat çok yumuşak olduğu için, mekanik kuvvete karşı direnci azdır. Ayrıca atmosferde parlaklığını kaybederek donuklaşır. Bu sebepten daha sert diğer metallerle birleştirilerek kullanılan bir madendir (Erginsoy 1978).

Türkiye’de gümüşün yaklaşık %90’ı Kapalıçarşı tarafından kullanılmaktadır. Çarşıya ayrıca Mardin, Trabzon, Beypazarı, Urfa ve Gaziantep illerinden yaklaşık 200 adet değişik büyüklükte atölyeden işlenmiş gümüş girişi olmaktadır (Büyükyazıcı 2008).

Türkiye’deki gümüş üretim yerleri ve üretim miktarları incelendiğinde gümüşün direk gümüş olarak değil diğer madenlerle karışık halde bulunduğu bunun tuvenan üretim olarak ifade edilmiştir (Anonim 2009). Tuvenan gümüş üretimi Çizelge 2.1’de incelendiğinde Türkiye’de Uşak, Kütahya, İzmir, Çanakkale, Giresun, Kayseri ve Kırklareli illerinde gümüş üretiminin yapıldığı ve son dört yılda en çok gümüş üretiminin Uşak ve Kütahya’da olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 2.1 Yıllara Göre Gümüş Üretimleri (Anonim 2009a)

Yıllara Göre Gümüş Üretimleri					
Tuvenanuretim İller	2004	2005	2006	2007	Genel Toplam
Çanakkale	1500		3500	115488	120488
Giresun	109614				109614
İzmir				467681	467681
Kayseri		33016			33016
Kırklareli				20000	20000
Kütahya	655696		1650	2089422	2746768
Uşak			5217776	2222477	7440253

Bakır

Bakır elementlerin periyodik tablosunda simgesi Cu atom numarası 29, atom ağırlığı 63,546(3) g/mol'dır, erime noktası 1084,62 °C'dir. Bakır doğada hem doğal maden hem de cevher olarak bulunur (Şahin vd. 2008) (Şekil 2.6).Orta Asya'dan İspanya içlerine kadar çok geniş bir bölgeye yayılan maden işçiliğinde ilk kullanılan metal bakır olmuştur (Bodur 1987).

Şekil 2.6 Bakır cevheri (Şahin vd. 2008)

Doğal bakıra dere yataklarında veya bakır cevherlerinin aşınmış üst tabakalarında rastlanır, bakır okside olan bir madendir, doğal bakır parçalarının yüzeyi okside olduğundan rengi morumsu ve yeşildir bu nedenle kolay görülmez, üstü okside olmuş

bakır parçalarının yüzeyi ovulduğu zaman alttan kırmızı bakır madeni çıkar (Erginsoy1978).

Doğal bakır az miktarda bulunur, bakır cevherleri ise bol miktarda ve yaygındır. Cevherinden ayrılan ilk metal bakır olmuştur. Bakır cevherinin madeninden ayrılabilmesi için en az 800°C ısıda fırın içersinde eritme işleminin yapılması gereklidir. Eriyen madenin üzerine hava üfleyerek bakırın içersinde bulunan diğer madenler bakırdan önce okside olarak yüzeye çıkarlar ve üste çıkan diğer madenler bakırın üzerinden alınarak bakırın saflaştırma işlemi tamamlanır (Erginsoy 1978).

Altın ve gümüşten daha sert bir maden olduğu için bakır soğuk halde iken dövülüp şekil alamaz bu yüzden dövülürken sertleşen bakır ısıtılıp tekrar yumuşatılır ve işleme devam edilir (Eruz 1993).

Dünyanın hemen hemen tüm bölgelerinde bulunmasından dolayı geniş ölçüde üretimi yapılabilen bakır, elektriği diğer bütün metaller içersinde gümüşden sonra en iyi ileten metaldir. Ayrıca bakırdan kalay ve çinko karıştırılmak suretiyle pirinç ve tunç metali elde edilebilmektedir (Belli ve Kayaoğlu 1993).

Kaynağı Orta Asya ve Ön Asya olan bakırcılık sanatı İslam akınları ve haclı seferleri yoluyla Avrupa'ya geçmiştir. Bakırcılığın Doğuda'ki merkezleri İran Suriye ve Doğu Anadolu'dur. Özellikle Musul, Diyarbakır ve Tokat Bakır işçiliği en fazla ileriye götüren şehirlerdir. Türklerde XV.yy'dan beri bakır ürünler yapılmaktadır (Tan 1990).

Bakır gümüş işlemeciliğinde düşük oranlarda kullanılmaktadır. Mardin gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalar küçük ürünlerin yapımında kullanılacak gümüş tel için 1 kilo ham gümüşe 50 gr, büyük ürünlerin yapımında kullanılacak gümüş tel için 1 kilo ham gümüşe 15 gr bakır ilave ettiklerini ifade etmektedirler. Gümüşte bakır ilavesi arttıkça gümüş sertleşmektedir.

Türkiye'deki bakır üretim yerleri ve üretim miktarları incelendiğinde bakırın diğer madenlerle karışık halde bulunduğu tespit edilmiştir.

Tuvenan bakır üretimi, Çizelge 2.2’de incelendiğinde Türkiye’de Artvin, Bayburt, Çanakkale, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, Giresun, Gümüşhane, Kastamonu, Kayseri, Malatya, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Tokat, Trabzon illerinde bakır üretiminin yapıldığı ve son dört yılda en çok bakır üretiminin Kastamonu, Artvin ve Rize’de olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.2 Yıllar Göre Bakır Üretimleri (Anonim 2009)

Yıllara Göre Bakır Üretimleri					
Tuvenanuretim	Yıllar				
İller	2004	2005	2006	2007	Genel Toplam
Artvin	1198946	835649	2169167	2404015	6607777
Bayburt	1		2		3
Çanakkale			18642	217764	236406
Diyarbakır		11952	5970		17922
Elazığ	338264	211390			549654
Eskişehir				140	140
Giresun	109614				109614
Gümüşhane	176	726	68		970
Kastamonu	718476	2073334	2493182	2024182	7309174
Kayseri				133	133
Malatya				100	100
Ordu				221	221
Rize	765329	833638	980000	144524	2723491
Siirt		1000	149057	982900	1132957
Sivas	5422	21812	24578	37669	89481
Tokat		500		160	660
Trabzon	8563		11327	6230	26120

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Araştırmanın materyalini oluşturmak için 2004- 2008 yılları arasında Mardin ilinde gözlem ve incelemelerde bulunulmuştur.

Mardin, maden sanatları, gümüş işlemeciliği konularında yayımlanmış yazılı kaynaklar, Mardin’de gümüş işlemeciliğinin tarihsel gelişimi ve gümüş işlemeciliğinin yapım teknikleri konularında kaynak kişilerden elde edilen bilgiler araştırmanın materyalini oluşturmaktadır. Gümüş işlemeciliği ile atölyede çalışan ustalara karşılıklı görüşme ile bizzat araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerden elde edilen bilgiler de araştırmanın materyali olarak yer almaktadır.

Araştırma materyalini, gümüş işlemeciliği ile üretilen giyim ve ev aksesuarları ürünler, gümüş işlemeciliğinin yapım tekniği ve aşamaları, hammaddeler, kullanılan araçlar ve bunların fotoğrafları oluşturmaktadır. Mardin Müzesinden 20, mağaza ve atölyelerden 90 adet ürünün özellikleri ve fotoğrafları da incelenerek araştırma materyali olarak ekler bölümünde sunulmuştur.

Mardin gümüş işlemeciliği yapan ustaların demografik özellikleri, çalışma ortamları, gümüş işlemeciliğinin ticareti, gümüş işlemeciliğinin yapımına ilişkin bilgileri araştırmacı tarafından ustalara, 45 soruluk görüşme formu 75 kişiye uygulanarak verileri araştırmanın materyali içersinde yer almıştır.

3.2 Yöntem

3.2.1 Mardin ilinin tarihsel gelişimi

Mardin ilinin tarihsel gelişimi hakkında yazılı ve görsel kaynaklar taranmıştır. Mardin Halk Kütüphanesi ve Ankara Mardinliler Derneği yetkilileri ile görüşülerek Mardin’e ait kaynaklar elde edilmiştir.

3.2.2 Mardin gümüş işlemeciliğinin tarihsel gelişimi

Konu ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklar taranmıştır. Mardin Halk Kütüphanesinden kaynak taraması yapılmış ancak yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Kaynak kişilerle yapılan karşılıklı görüşmelerden Mardin ili gümüş işlemeciliğinin tarihsel gelişimi incelenmiştir.

3.2.3 Kullanılan hammaddeler

Ürünlerde kullanılan gümüş ve bakırın özelliklerine ilişkin bilgiler ustalarla yapılan karşılıklı görüşmelerden elde edilmiştir.

3.2.4 Kullanılan araçlar

Karşılıklı görüşme yöntemi uygulanarak, gümüş işlemeciliği (telkari) yapımı sırasında kullanılan araçlar tespit edilmiş araştırmacı tarafından fotoğrafları çekilmiştir. Araçlar gümüş işlemeciliğinin yapım aşamalarına göre gruplara ayrılarak incelenmiştir.

3.2.5 Ürünlerin yapım tekniği ve aşamaları

Mardin’de ustalarla yapılan çalışmalarda gümüş işlemeciliğinde kullanılan telkari tekniği ayrıntılı olarak incelenmiş, telkari tekniğinin yapım aşamalarının fotoğrafları çekilmiştir.

Araştırmada telkari tekniğinin yapım aşamaları (ham gümüşün eritilmesi, telkari telinin çekilmesi, ürünün ana iskeletinin hazırlanması, iç dolgunun hazırlanması ve doldurulması, kaynak yapılması ve bitirme işlemleri) bir ürün oluşturarak fotoğraflarla belgelenmiştir. Yapım aşamalarını daha iyi anlatabilmek için çok sayıda fotoğraf bir araya getirilerek bir şekil oluşturulmuştur. Bu şekilde her işlemin işlem basamaklarının devamı ve yapım aşamalarının daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

3.2.6 Mardin ili gümüş işlemeciliği ürün özellikleri

Mardin ilinde gümüş işlemeciliğinde telkari tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Telkari tekniği ile yapılan giyim ve ev aksesuarları ürünler araştırmacı tarafından incelenmiştir.

Ürünler giyim aksesuarı, ev aksesuarı ve kullanım amaçlı aksesuarlar adı altında üç ana başlık altında incelenmiştir. Giyim aksesuarları, kolye, yaka iğnesi, küpe, yüzük, bileklik, kravat iğnesi, kol düğmesi, bayan kemeri, bilezik, çanta, gelin tacı, takım (gerdanlık, kolye ucu, küpe, bileklik, yüzük), tılsımlı kolye (muskalık, cevşen), olan ürün çeşitlerine yer verilmiştir.

Ev aksesuarları, şekerlik , tepsi(çay-kahve), takunya, mücevher kutusu , gondol, küçük aksesuarlar(çaydanlık, ibrik, masa, sandalye gibi), resim çerçevesi, fincan zarfı, pano, peçetelik, masa aksesuarları(kalem, kalemlik, isimlik, kartvizitlik gibi), kaşık, enfiye, ayna çerçevesi, vazo, özgün çalışılmamış aksesuarlar (Baston başı,futbol topu gibi), şamdan ürün çeşitleri olarak incelenmiştir.

Kullanım amaçlı aksesuarlar tespih, sigaralık, sigara ağızlığı, çakmak kılıfı, anahtarlık, küçük el aynası, enfiye, ilaç kutusu ürün çeşitleri olarak incelenmiştir.

Atölye ve mağazalarda incelenen ve fotoğrafları çekilen 210 ürün arasından 46 giyim aksesuarı, 33 ev aksesuarı, 11 kullanım amaçlı aksesuar ile Mardin Müzesinde incelenen 22 giyim aksesuarına ait bilgi formları hazırlanmıştır. Bilgi formları ürünlerin, boyut, teknik, desen, kullanım özellikleri ve kaynak kişi bilgilerinden oluşmaktadır. Ürünlere ilişkin bilgiler EK 1’de sunulmuştur.

3.2.7 Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların özellikleri

Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların demografik özellikleri, gümüş işlemeciliğine ait mesleki bilgileri, gümüş ürünler ticaretine ait bilgiler ve çalışma ortamına ait bilgileri tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından ustalara görüşme formu uygulanmıştır.

Araştırmada Mardin Midyat ilçesi telkari atölyelerinde 40, Mardin İlçe merkezi telkari atölyelerinde 10, Mardin Halk Eğitim Merkezinde 5 ve Mardin Sakatlar Derneğinde 20 olmak üzere toplam 75 ustaya görüşme formu uygulanmasıyla elde edilen veriler SPSS 16.0 programına aktarılmış belirlenen frekans ve yüzde dağılımları çizelgelere dönüştürölerek değerlendirilmiştir. Görüşme formunda birden fazla seçenek işaretilenen soruların çizelgelerinde toplam sonucu verilmemiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1 Mardin İlinin Tarihsel Gelişimi

Mardin ili Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 40-42 boylam, 36-38 enlem dereceleri arasında yer almakta olup, güneyde Suriye, Irak Devletleri ve doğuda Siirt ili ile kuzeyde Diyarbakır ili, batıda kısmen Urfa ve Diyarbakır illeri ile çevrilidir (Anonim 1973).

Şehrin Mardin adını alması üç efsaneye dayandırılır. Bunlardan ilki Pers krallarından birinin Mardin adlı şehzadesinin bir batı kalesinde iyileşmesi ile, ikincisi Süryanice kutsal anlamına geldiğinden ve bir Süryani rahip tarafından kurulduğundan bu adın verilmesiyle, üçüncüsü ise Sasani komutanı Mardius ile ilgilidir. Hiçbir asla dayanmayan bu söylentilerin dışında eski tarihçilerden Hammer; İran hükümdarı Ardeşir'in Mard kavmine mensup bir kısım halkı bu civara yerleştirdiğinden söz eder ve bu nedenle Mard kavminden dolayı bu ismi aldığından bahseder (Dolapönü 1972).

Kaynaklarını Doğu Anadolu Bölgesi dağlarından alan Fırat ve Dicle nehirlerinin suladığı topraklar, ilk medeniyetlerin ortaya çıktığı, insanlık tarihinin en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Batılı kaynaklar bu bereketli topraklara iki nehir arası anlamına gelen Mezopotamya adını verirken, Araplar da aynı bölgeyi ikiye ayırarak, güneyine Sevad ve Irak kuzeyine de El-Cezire demişlerdir. Bu araştırmanın konusu olan Mardin yöresi de Fırat ve Dicle nehirleri arasında kalan toprakların kuzeyini ifade eden ve Arapça “ada” anlamına gelen el-cezire bölgesinde yer almaktadır (Noyan 2008).

Coğrafi yapısı nedeniyle çok sayıda etnik, dinsel gruba merkezlik etmiş, pek çok çatışma, savaş ve ticari etkinliklere sahne olmuş Mardin'de M.Ö. 3000 yıllarından bu yana Hurri, Akad, Babil, Mittanni, Asur, Aramiler, Medler, Persler, Seleukoslar, Abgarlar, Ermeniler, Partlar, Romalılar, Abbasiler, Hamdaniler, Bizanslılar, Sasaniler, Mervaniler, Türkmenler, Selçuklular, Artuklular, Eyyubiler, Moğollar, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Osmanlılar gibi belli başlı topluluklar belirli aralıklarla yaşamış ya da

egemenlik kurmuşlardır. Bunların yanında bölgede yaşamış olan çok sayıda daha küçük etnik, kültürel ve dinsel gruplar da olmuştur (Özmen 2005).

M.Ö.3000'ler de Hurriler ile başlayan tarihleri, Arami, Suriye ve Mezopotamya uygarlıklarının etkisinde Mittanni ve Asurlulular ile devam etmiştir. Asur döneminde Mezopotamya ve Anadolu uygarlıklarının kaynaşması ile oluşan yeni bir melez kültür, Mardin ve çevresini derinden etkileyerek Hristiyanlık öncesi dönemde yörenin temel kimliğini oluşturmuştur. Bu arada M.Ö.1400'lerde Anadolu kökenli Hitit uygarlığı ile tanışmışlardır (Erdem 2006).

M.Ö.140 yılında Parthların eline geçen Mardin çevresi Romalıların Anadolu'ya yayılması başlamasıyla Partlar ile savaşmışlar ve M.Ö.97-117 yıllarına Mardin ve çevresi Romalıların eline geçmiştir. Ancak burası kısa bir süre sonra tekrar Partların eline geçecek ve bölge asırlar boyunca sürekli el değiştiren bir savaş alanı haline gelecektir. Bu durum Partların ve Romalıların halefleri olan Sasani- Bizans dönemlerinde de bütün hızıyla devam edecektir. VII.yy'da İslam fethi ile Bizanslılar'ın bölgeden çıkması ile bu durum son bulacaktır.Yaklaşık altı asır süren bu olaylar bölgenin tarihi coğrafyasının anlamamamıza yardım etmektedir.Bu bölgedeki pek çok yer ismi ve Mardin kaleleri geçmişte yaşananların bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Mardin de bu kadar çok kale olmasının savunmaya önem vermelerinden dolayı olduğu ortaya çıkmaktadır (Cöhce 2006).

İran üzerinden batı yönünden hem askeri hem kitlesel olarak ilerlemekte olan savaşçı göçebe Türk topluluklarının Anadolu'da yayılmalarının ve kalıcı varlıklarının önünü açan 1071 Malazgirt savaşı ile bu topraklardaki Bizans gücünün bertaraf edilmesi ile Selçuklular altında birleşmiş olan Türkmenler'e Mardin ve yöresi açılmıştır. Selçuklu Sultanı Alparslan'ın emrinde olan Türkmen beylerinden Artuk Bey'e Mardin, Diyarbakır, Harput ve civarı verilmiştir. Selçukludan sonra Mardin'de ilk beyliği Artuki oğullarında Necmettin İlgazi kurmuştur (Aydın, vd 2000).

Artukloğulları Mardin ve kalelerinde 300 yıla yakın (M.S.1095-1421) zaman hüküm sürmüşlerdir. Mardin'de 22 tane Artuklu Beyi'nin hüküm sürdüğü bilinmektedir.

Mardin'i en ileri kültür seviyesine çıkaran ve sayısız yapılar yapan Artuklular döneminde Mardin çok gelişmiştir. Artuklular döneminde ki siyasi istikrar ve canlı ekonomik hayat şehirde irili ufaklı eserlerin yanında anıtsal ölçüde yapıların kuruluşunda da etkili olmuştur (Yuvalı 2006).

Artukoğulları'nın 1409'da sona ermesi Mardin Kara Yusuf'un liderliğinde Karakoyunlular'ın hakimiyetine geçmiştir(M.S.1409). Karakoyunlular gibi Türkmenlerin bir kolu olan Akkoyunlular Tur Ali Bey Alaaddin liderliğinde Diyarbakır çevresinde bir krallık kurmuşlardır ve Karakoyunlular ile Mardin için yıllarca savaşımlardır. 1457 yılında Akkoyunlular Mardin'i ele geçirmişlerdir. 1507'de Akkoyunlu hakimiyeti sona ermiştir (Erdem 2006).

Güney-Doğu Anadolu'da denizden uzak bir iç şehir olma özelliği gösteren Mardin; kuzey-güney ve doğu-batı yönündeki ticaret yollarını birbirine bağlayan Halep, Musul, Bağdat ve Diyarbakır, gibi önemli şehirlerle yakın ilişki içersinde bulunan ve aynı zamanda Hint- İran üzerinden Akdeniz'e geçen kervanlar için de önemli bir geçiş noktası olmuştur (Demirel 2006).

1507-8 Şah İsmail istilası sırasında Mardin kan dökülmeden ele geçirildi. Safevi hakimiyeti Çaldıran savaşından sonra bozulunca Mardin bir süre Safevilerin ordugah merkezi oldu. Osmanlılar'ın Diyarbakır ve Mardin'i almalarına rağmen kale bir süre dayandı. Kalenin kuşatılması 1517'ye kadar sürdü. Sonunda Bıyıklı Mehmet Paşa kaleyi teslim aldı (Özkan 2006). Mardin'in hareketli siyasi durumu Osmanlı hakimiyetinde de devam etti. Zaman zaman Bağdat veya Diyarbakır'a bağlı olan şehir 1832'de önemli bir ayaklanmaya sahne olmuş, bunun etkileri bir süre çeşitli şekillerde devam etmiştir. Mardin ve çevresinde Osmanlı öncesinde olduğu gibi Osmanlılar döneminde de çok sayıda farklı inançlara sahip cemaatler yaşamıştır. Mardin çevresinin nüfusunu Müslüman halk oluşturmakla birlikte bu bölgede Suryani, Keldani, Ermeni, Yezidi, Şemsi ve Musevi gibi inançlara sahip topluluklar da vardır. Bu dini grupların çoğunluğunu Arap ve Kürtler oluşturmaktadır (Yalçınkaya 2006). Cumhuriyet dönemi başlarında Mardin şehri Diyarbakır'dan ayrılarak kendi başına özerk bir il olmuştur.

Araştırmanın konusu olan Mardin İli gümüş işlemeciliğinin %90 'ı suryaniler tarafından yapılmaktadır.

Süryaniler, kökenleri 5000 yıl öncesine giden bir toplumdur. Mezopotamya'da yeşeren ve uygarlığın gelişiminde önemli rol üstlenen eski Mezopotamya halklarının yani köklü bir kültürün mirasçılarıdır. Hristiyanlığı ilk kabul eden topluluklardan olduğu tahmin edilmektedir. Hristiyanlığı kabul ettikten sonra, coğrafyayı istila edenlerin baskı ve egemenlikleri yüzünden başlangıçtaki etkinliklerini kaybetmişlerdir. Günümüzde ise dünyanın değişik bölgelerinde dağınık bir şekilde yaşamaktadırlar. Süryanilerin kökeninin Arami ve Asurlulara dayandığı tahmin edilmektedir (Akyüz 2006). Süryaniler aramca konuşmaktadırlar. Süryanilerin asıl memleketi Mardin'dir ama büyük bir kısmı İstanbul'a ve yurtdışına gitmişlerdir. Süryaniler sanatsal konularda kendilerini çok geliştirmişlerdir, Mardin'de özellikle taş işçiliği ve gümüş işlemeciliği onlar tarafından geliştirilmiştir (Saraçoğlu 2008).

4.2 Mardin Gümüş İşlemeciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu

Farklı din, dil ve etnik kökenlerin bir arada yaşadıkları Mardin'in bu kozmopolit yapısı yüzyıllar boyu özellikle Türk İslam hakimiyetinde topluluklar arası çatışmadan çok belli bir uyum içersinde ilişkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 19.yüzyıl gibi Osmanlı toplumunun tüm yönleri ile belirgin bir zafiyet içine girdiği dönemde bile bu uyumun devam etmesi ilişkilerdeki sağlamlığı ve köklülüğü göstermektedir (Öztürk 2006).

Mardin tarihte değişik medeniyetlere ev sahipliği yaptığından el sanatlarında muhteşemdir. El sanatları bütün halk sanatları gibi bir bölgenin kültürel kişiliğinin en canlı belgeleridir. Toplamların sanat uygarlığını en keskin ve açık bir biçimde, o toplumun süsleme sanatlarında görmek mümkündür. Süsleme açısından son derece zengin olan Mardin el sanatları gerek renk, motif ve kompozisyon yönlerinden, gerekse Mardinlilere özgü süsleme geleneğinin ve kültürünün bu sanatın yakın ilişkide bulunduğu diğer kültürlerden kolayca ayırmak mümkündür. Çünkü Mardin süslemesi sade ruha ve aynı zamanda mantığa hitap eden eşyanın kendisini değil, ona hakim olan doğa kanunlarını da kullanılmaktadır (Noyan2008).

Mardin el sanatlarında önemli bir yer sahip olan gümüş işlemeciliği sanatı Mardin kültür ve geleneklerini yansıtan önemli bir sanat dalıdır.

Mardin de yapılan telkari sanatının kaynağının Mezopotamya ve eski Mısır olduğu bu iki merkezden Anadolu'ya ve uzak Doğu'ya yayıldığı tahmin edilmektedir. Gümüş eşyaların altın eşyaların aksine toprakta buluna asitten etkilendiklerinden eski gümüş örneklerinden günümüze kalanları çok azdır(Aydın 2006). İlkçağlarda altın ve gümüş levhaların tel tel şeritler halinde kesilerek bunların taş veya tunç bir yüzeyde yuvarlak teller yapıldığı daha sonra bu değişik kalınlıklardaki telleri bükerek desen oluşturduğu ve birbirine lehimledikleri bilinmektedir (Önder 1998).

Arkeolojik kazılardan sonra elde edilen verilere göre telkari tekniğinin M.Ö. 3000 yılından beri Mezopotamya'da, M.Ö.2500'lerden bu yana da Anadolu'da kullanıldığı bilinmektedir. Kaynaklarda telkarinin merkezinin 12. yy'da Musul olduğu, bu sanatın Musul'dan Suriye'ye, oradan da Anadolu'ya geçtiği 15. yüzyıldan bu yana ise Türkler arasında da telkari yapıldığı bilinmektedir (Aksoy 2008). Anadolu'da özellikle Suryanilerin yaptığı ve geliştirdiği bir meslek dalı olmuştur.Bu sanat dalı Osmanlı toprakların da yaygınlaşmıştır. Özellikle Yugoslavya ve Yunanistan'da yapılmıştır (Kuşoğlu 1986). Bütün sanat dallarında olduğu gibi Osmanlılar döneminde yapılan eserler en güzelleridir (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Osmanlılar Döneminde yapılmış telkari fincan zarfı ve ayna(Kuşoğlu 1994)

Şekil 4.2 Osmanlılar Dönemine ait telkari tütün tabakası (Kuşoğlu 1986)

Mezopotamya bölgesi çok farklı kültürler tarafından yönetilmiştir. Bu nedenle İslam öncesi dönemde ve hatta ilk orta çağda burasının çok kosmopolit bir yapısı olmuştur. Burada Arap medeniyetleri nüfusun büyük bir kısmını oluştursa da onlar sanat alanlarından ziyade ticaret ve askerlik meslekleri ile ilgili olmuşlardır (Bakır 2006). Bölgede yaşayan Gayrimüslümler, bölgedeki sanat dalları ile ilgilenmişler ve çok iyi sanatkarlar yetiştirmişlerdir. Bu sanatların başında da gümüş işlemeciliği (telkari) sanatı gelmektedir.

Telkarinin Türkiye'deki en önemli merkezi Mardin'in Midyat ilçesidir. Mardin'de yapılan işler son derece zarif ve kıymetlidir. Türkiye'deki diğer bölgeler ise Beypazarı, Trabzon, Sivas, Edirne, Elazığ ve Diyarbakır'dır (Kuşoğlu 1986). Ayrıca Mardin'den göç eden ustaların büyük kısmı İstanbul'a yerleşmişlerdir ve mesleklerini sürdürmektedirler.

Mardinli kuyumculardan alınan bilgilere göre yörede gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalarının bir kısmının İstanbul'a ve yurtdışına göç ettikleri ve mesleklerini gittikleri yerde devam ettirdikleridir. Bunun gerekçesi olarak ekonomik koşullar, terör olayları ve çalışan ustaların Suryani olmasından dolayı çocuklarını gayrimüslümlerle evlendirmek istemelerini göstermişlerdir (Saraçoğlu 2008).

Mardin'de gümüş işlemeciliğinin geliştirilmesi için yapılan en önemli çalışmalar Projeler olmuştur bu projeler gümüş işlemeciliğin gelişmesi için önemlidir. Bu projeleri şu şekilde açıklayabiliriz:

Günümüzde gümüş işlemeciliği ürünlerine olan talepte artış olup, yurtiçi ve yurtdışında da pazar bulabildiği için GAP idaresi-UNICEF işbirliği ile gerçekleştirilen ÇATOM (Çok amaçlı toplum merkezi) projesi kapsamında köyden kentlere göç eden kadınlara meslek ve gelir kazandırma amaçlı yapılan faaliyetlerde üretilen el sanatları içersinde gümüş işlemeciliği de yer almıştır (Aydın 2006).

Güneydoğu Anadolu'yu kalkındırmak ve yöre halkına iş sağlamak amacıyla yapılan ve halen de devam etmekte olan projeler de vardır. “Mardin’de Telkari işçiliğinin Geliştirilmesi” isimli Avrupa Birliği Delegasyonu ve GAP Bölgesi idaresi başkanlığınca desteklenen ve Türkiye Sakatlar Derneği Mardin Şubesi tarafından yürütülen proje Mardin gümüş işlemeciliğine önemli katkılar sağlamıştır. Proje de Mardin Sakatlar Derneğinde bir gümüş atölyesi kurmak ve burada 20 kişilik gruplar halinde 40 (Bedensel özürlü bireyler) kişiye gümüş işlemeciğini meslek olarak kazandırmak amaçlanmıştır. Projede Mardin mimari dokusu katmanlarına göre çalışılarak, proje kapsamında tasarımcı tarafından gerçekleştirilecek olan tasarımlarda bu mimari dokunun telkari işçiliğine aktarılması hedeflenmiştir (Özkan 2006). Araştırmacı tarafından Mardin Sakatlar Derneği incelendiğinde yapılan ürün tasarımlardaki motiflerin yörede ki taş işçiliğinde ki motiflere benzerliği dikkat çekmiştir ve yöredeki gümüş ürünler içersinde en güzel ve modern örneklerin başında projenin ürünleri olduğu saptanmıştır. Sakatlar derneğindeki ürünlerin yöredeki diğer ustaların ürünlerinde ki farkın işçilik değil de tasarım olduğu gözlenmiştir.

Ustalarla yapılan karşılıklı görüşmelerden projelerden memnun olduklarını ve projelerin artarak desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ustaların en büyük sıkıntısının yurtdışından gelen (Uzak Doğu) ucuz ürünler ile döküm tekniği ile işçilik gerektirmeden yapılan ürünler olduğu tespit edilmiştir. Bu ürünlerden satışlarının düştüğü ve bu nedenle mesleğe çırak bulmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca yörede kuyumculukla ilgili bir üniversitede bir bölüm açılmasının yöreye katkısı olacağı görüşündedirler.

Mardin deki gümüş işlemeciliği sektörü; Mardin ve Midyat'ta bulunan atölyeler ile mağazalar, Mardin Halk Eğitim Merkezi (Şekil 4.3) ve Mardin Sakatlar Derneği (Şekil 4.4) pazarlamacılarından oluşmaktadır.

Şekil 4.3 Mardin Halk Eğitim Merkezi

Şekil 4.4 Mardin Sakatlar Derneği Kuyumcu Atölyesi

4.3 Kullanılan Hammaddeler

Gümüş işlemeciliğinde kullanılan hammaddeler gümüş ve bakırdır. Ustalar 1000 ayar saf gümüş aldıklarını bunun içersine kullanılacak ürüne ve modele göre değişik oranlarda bakır ilave ederek telkaride kullanılacak tel haline getirdiklerini ifade etmişlerdir. Ustalar tel inceliklerinin dış iskelette (muntaç) ve iç dolgularda farklı olduğunu, iskelette 350 - 1000 mikron, iç dolgularda 200-280 mikron (1 mikron:0,001mm) arasında tel kullandıklarını belirtmişlerdir (Hindiyerli 2008).

4.3.1 Gümüş

Mardin gümüş işlemeciliğinde saf olan 1000 gr gümüş kullanılmaz, gümüşün içersine bakır karıştırılarak eritilir ve telkari tekniği ile yapılacak gümüş ürünün hammaddesi hazırlanır. Mardin’de ustalarla karşılıklı görüşmelerden 950 ayar(1000gr’a 50 gr bakır karıştırılması ile elde edilen gümüş)ve 975 ayar (1000gr’a 25 gr bakır karıştırılması ile elde edilen gümüş) gümüş kullandıklarını belirtmişlerdir (Alptekin 2008).

4.3.2 Bakır

Bakır gümüş işlemeciliğinde düşük oranlarda kullanılmaktadır. Mardin gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalar küçük ürünlerin yapımında kullanılacak gümüş tel için 1000gr ham gümüşe 50 gr, büyük ürünlerin yapımında kullanılacak gümüş tel için 1000 gr ham gümüşe 15 gr bakır ilave ettiklerini ifade etmektedirler. Gümüşde bakır ilavesi arttıkça gümüş sertleşmektedir (Alptekin 2008).

4.4. Kullanılan Araçlar

Mardin gümüş işlemeciliğinin yapımında kullanılan araçlar; gümüş tel ve levha hazırlama, gümüş işlemeciliği yapım, gümüş işlemeciliği bitirme aşamaları olmak üzere üç grupta açıklanmıştır.

4.4.1 Gümüş tel ve levha hazırlama aşamasında kullanılan araçlar

Gümüş tel ve levha hazırlamada eritme ocakları, eritme potaları, tel ve plaka şideleri, yağdanlık, maşalar, silindir makineleri, haddeler, mikrometre, tırtıl yapma aracı, metal pul kesme aracı ve levha kesme makinesi kullanılmaktadır.

Eritme ocakları

Eritme ocakları ekonomik biçimde yeterli alaşımların istenilen sıcaklıklarda eritilmesini sağlayan ocaklardır(kaynak). Gümüş altın, bakır gibi kıymetli metal alaşımları yarı mamul hale getirilmesinde bu ocaklar kullanılır. Metal ve alaşımların şalimolarla yapıldığı gibi bunların yetersiz olduğu durumlarda eritme ocakları kullanılır. Eritme ocaklarının Tüplü(Şekil 4.5)ve elektrikli(Şekil 4.6) olmak üzere iki çeşit modeli vardır. Mardin de ağırlıklı olarak tüplü eritme ocağı kullanılmaktadır.

Şekil 4.5 Tüplü eritme ocağı

Şekil 4.6 Elektrikli eritme ocağı

Eritme potaları

İçersinde maden eritilen granit, seramik ve metalden imal edilmiş kaplardır.Potalar yüksek ısıya dayanıklıdır. Erimiş haldeki madenden etkilenmez, pota üzerinde maden artıkları kalmaz (Şekil 4.7). Mardin’de kullanılan eritme potaları yurtdışından Almanya’dan ithal edilmektedir, tako marka potalar Mardin’de kullanılmaktadır (Hindiyerli 2008).

Şekil 4.7 Eritme potaları

Tel ve plaka şideleri

Eritme potasında eritilen madenler yarı mamul hale getirilmesi için dökülen çelik veya pik kaplardır(Özer vd 2004a). Şide kalınlıkları sabit ölçülerde veya değişik ölçülere ayarlanabilir. Genel olarak şideler çift taraflı kullanılır bir tarafı ince ve dardır gümüş tel elde etmek için kullanılır, diğer tarafı geniştir plaka elde etmek için kullanılır. Eritilen madenler şide içersine dökülerek yarı mamul tel veya astar (plaka) haline getirilir. Dökümden önce şidenin kalıp boşluğu ısıtılır aksi takdirde döküm sıcaklığı düşerek eriyik sıçramalarına neden olur.İstenilen alaşım madenleri potada ertildikten sonra düz bir zemine konulan şidelere dökülür.Maden soğuyup katılaştınca işlenmeye hazırlanır(Şekil 4.8).

Şekil 4.8 Tel ve plaka şidesi

Yağdanlık

Şidenin yağlanması yağ akıtmak için kullanılan, ince uzun bir borusu olan metal kaptır. Mardin’de potada eritilen gümüşün şideden rahat yürümesi için şide tabanına yağlama işlemi uygulanır (Şekil 4.9).

Şekil 4.9 Yağdanlık

Maşalar

Maşalar maden eritilirken veya döküm sırasında , sıcak haldeki potaları tutmak için kullanılan araçlardır. Demirden yapılır, uç kısımları kullanma yerlerine göre düz ve kıvrık olabilir.Mardin’de genellikle kıvrık uçlu maşalar kullanılmaktadır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 Maşalar

Silindir makineleri

Üzerindeki dönen merdaneler yardımı ile tel ve astarları istenilen kalınlığa getiren ve şekillendiren makinelere silindir adı verilir (Şekil 4.11). Değerli metallerin şideye (dökülecek malzemenin kalıp boşluğu)döküldükten sonra imalattan önce astar ve haline getirilmesinde veya bunlara şekil verilmesinde kullanılır. Silindir makinelerinde alt merdane milleri sabittir. Üst merdane milleriyse aşağı yukarı hareket eder. Merdane, makinenin üzerinde bulunan kol yardımı ile istenilen aralığa ayarlanır. Genelde makine üzerinde ölçülü ayar kısmı yoktur. İstenilen kalınlık ve ölçü,deneme yolu ile elde edilir.Bu işlem yapılırken parçadan bir miktar kesilir, merdaneler arasından çekilir.Esas parça, istenilen ölçü bu parça üzerinden elde edildikten sonra ölçü bozulmadan

merdaneler arasından geçirilir. Silindir makineleri elektrikli ve kollu (insan gücüyle çalışır) olmak üzere iki çeşittir (Özer vd 2004b). Mardin’de yapılan telkari tekniğinde kullanılan değişik inceliklere sahip teller bu makinelerde yapılmaktadır.

Şekil 4.11 Silindir makineleri

Haddeler

Silindir makinesinden geçirilen telleri daha da inceltmek amacıyla kullanılan araçlardır. Çelik bir levha üzerine delinmiş ve çok sert çelik içeren, giderek küçülen bir dizi delikten oluşmaktadır. Deliklerin bir tarafı geniş diğer tarafı dardır. Tel geniş taraftan verilerek dar taraftan bir pense yardımı ile çekilmektedir (Şekil 4.12). Yumuşak olan tel geriye doğru yığılarak delikten incelmış daha doğrusu deliğin çapını almış olarak çıkmaktadır. Haddelerin yapıldığı metalin çok sert olmasına gerek yoktur. Ancak deliğin etrafının çok sert olması, zamanla aşınıp delik çapının genişlememesi açısından önemlidir. Haddelerdeki delikler topluca bir parça üzerinde olabileceği gibi her bir delik ayrı bir parça üzerinde de olabilmektedir. Haddelerdeki delik çapları 1 mm=1000 mikrondan 0.28mm=280 mikrona kadar değişmektedir (Arlı 1989). Mardin’de 22 mikrondan 100 mikron inceliğe kadar değişen genişliklerde haddeler bulunmaktadır.

Şekil 4.12 Haddeler

Mikrometre

Gümüş veya altın tel kalınlıklarını ölçmeye yarayan bir alettir(Şekil).Özellikle sac ve tellerde kullanılır.İki kısımdan oluşmuştur. Bir tanesi bir ucu sabit olan (A) ucu U şeklinde olup diğeri (B) mikrometrik bir vidanın hareket ettiği bir çubuktur, ucu düzdür((Vitiello 1995).

Mardin’de bütün atölyelerde bulunan ve özellikle telkari tekniğinde tellerin inceliklerini belirlemede kullanılan bir araçtır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13 Mikrometre

Tırtıl yapma aracı

Bir kol yardımı ile döndürülen değişik boyutlarda dişleri olan tellere tırtıl şekli veren araçtır ve bazı tellere dekoratif bir şekil vermek amacıyla kullanılır (Arlı 1989).

Mardin’de tırtıl yapma aracı dolgu tellerine daha farklı bir görüntü vermek amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 Tırtıl yapma aracı

Metal pul kesme aracı (panch)

Astar haline getirilmiş değerli metallerden değişik boyutlarda yuvarlak pul kesmeye yarayan ve üst üste konmuş iki tabladan oluşan bir araçtır. Tablalar arasına yerleştirilen gümüş astardan zımbalara çekiç yardımı ile vurularak metal pullar elde edilir (Şekil 4.15).Pul kesme aracı Mardin’de özellikle çiçek motifleri süslemelerinde kullanılmaktadır.

Şekil 4.15 Metal pul kesme aracı

Levha kesme makinası

Gümüş, bakır ve altın gibi madeni levhaları kesmeye yarayan makinadır, bir kol yardımı ile çalışır (Şekil 4.16).Araç Mardin’de çok az bulunmaktadır, ustalar aynı işi makasla yapabildiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 4.16 Levha kesme makinası

4.4.2. Yapım aşamasında kullanılan araçlar

Kuyumcu tezgahı

Kuyumcu tezgahları kuyumcu ustasının rahat çalışabileceği, üzerinde tesviye, kaynak, markalama gibi işlemleri gerçekleştirdiği ahşap veya metal malzemelerden yapılan tezgahlardır (Özer vd 2004b). Kuyumcu tezgahları bir, iki, dört, altı ve sekiz kişilik olabilir. Tezgahlar tezgah tablası, tezgah kolu, çekmeceler ve takoz yerlerinin olduğu dört bölümden oluşur (Şekil 4.17). Mardin gümüş işlemeciliği yapan ustaların kuyumcu tezgahı kullanmadıkları sadece Sakatlar Derneği öğrencilerinin ve Halk Eğitim Merkezinde kuyumcu tezgahı kullandıkları tespit edilmiştir. Ustalar hem masraflı olduğu hem de mekan darlığından dolayı kuyumcu tezgahı kullanmadıklarını küçük bir masanın üzerinde çalışabildiklerini ifade etmişlerdir.

Şekil 4.17 Kuyumcu tezgahı

Tezgah takozu

Tezgah tablasında(kuyumcu tezgahı da olabilir) çalışanın oturduğu kısımda rahatça çalışmayı sağlamak için bir girinti vardır. Bu girintinin orta ekseninden dışa doğru tahta parçası çıkmaktadır, buna takoz ismi verilir. Tezgah takozları ağaç veya plastikten yapılır. Takoz tezgah tablasına rahatça sökülüp takılabilir. Gümüş işlemeciliğinde kıl testere ile çalışılmak istendiğinde takoz kullanılır. Takozun düz ve eğimli olmak üzere iki yüzeyi bulunur. Düz yüzey, kıl testere ile kesme işlemlerinde eğimli yüzey ise tesviyeleme işlemlerinde kullanılır (Özer vd 2004b).Yörede kullanılan takozların genel olarak ahşaptan yapılmış olduğu görülmüştür(Şekil 4.18).

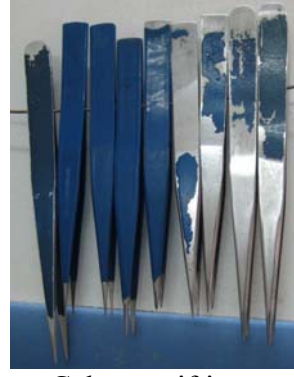
Şekil 4.18 Tezgah takozu

Çift (Pens)

Cımbıza benzeyen, çok küçük ve değerli taş ve benzeri nesneleri zedelemekten tutmaya yarayan el aracıdır. Kuyumculukta özellikle de telkari tekniği çalışanların en önemli aletidir. Değişik amaçlar için çeşitli biçimlerde yapılmışlardır (Kuşoğlu 2006). Telkari sanatının bir adı da yapıldığı aletten dolayı çift işi olarak bilinir. Çiftler çalışma çiftleri kaynak çiftleri ve tutma çiftleri olarak ayrılırlar (Şekil 4.19).Mardin’de kullanılan çalışma çiftleri mavi boyalı, kaynak(ateş) çiftleri boyasızdır.

Kaynak çifti

Çalışma çifti

Tutma çifti

Şekil 4.19 Çiftler

Şalimo(Şalome)

Sıvılaştırılmış gaz ile çalışan bir ısıtma aletidir (Şekil 4.20). Bu aletin değişik ağızları vardır. Kuyumculuğun bir çok aşamasında kullanılır. Gümüş işlemeciliğinde her türlü yakma , ısıtma, kaynatma işlemlerinde kullanılır (Kuşoğlu 2006).

Mardin’de gümüş işlemeciliğinin bir çok aşamasında kullanılabilir, ustalar pratik olarak bazen ocak gereken durumlarda da yerine şalimo kullanabilmektedirler.

Şekil 4.20 Şalimo ve şalimo ağızları

Amyant Levha

Asbestten yapılmış dikdörtgen veya kare şeklindeki taşlara amyant denir. Isıyı çok iletmediği için son dönemlerde gümüş ve altın gibi madenlerin tavlama ve kaynak işlemlerinde kullanılan alt malzemedir. Amyant levhalar ilk kullanımdan önce fırında 5-6 saat pişirilirler (Kuşoğlu 2006).

Yörede ustalar tavlama ve kaynak işlemi dışında tezgah tablası olarak da kullanılmaktadırlar (Şekil 4.21).

Şekil 4.21 Amyant Levha

Kargaburun ve Pense

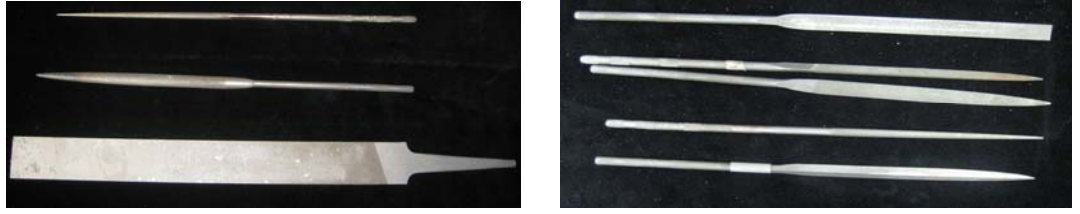
Bir teli veya levhayı tutmak, çekmek ve eğmek için kargaburun ve penseler kullanılır (Şekil 4.22). Uçların şekilleri kullanım alanlarına göre farklılık göstermektedir (Vitiello 1995). Mardin’de ustalar değişik boyutlarda kargaburunlar penseler kullanılmaktadırlar.

Şekil 4.22 Kargaburun ve penseler

Eğeler

Maden üzerindeki katmerli, pürüzlü ya da derin çizgileri gidermek, düzeltmek için kullanılan çelik dişli aletin adıdır (Kuşoğlu 2006). Ege tek sıra veya çift sıra dişli olabilir. Dikine yönlendirilmiş eğelerde kuyrukçuk aşağı olduğu halde, ilk diş sol alttan üste doğru uzanır.İkincisi ise sağ üstten sol alta doğru ilerler.Diş boyu uzunluk ve genişlikten farklılık gösterir (Vitello 1995). Kesitlerine göre ege çeşitlerini şu şekilde sıralayabiliriz; dört kenarlı dötköşe (dört kenarı dişlenmiş), üç kenarlı dötköşe (üç kenarı dişlenmiş), iki kenarlı dötköşe, balıksırtı,badem, oval, eşkenar üçgen,kare,yuvarlak,üçgen,bıçak,yamuk olarak adlandırılırlar (Şekil 4.23). Mardin’de ustalar toz kaynak yapımında, makine olmadığı durumlarda ege kullanarak toz kaynahta kullanılacak madeni eğeleme işlemi ile elde etmektedirler.

Şekil 4.23 Eğeler

Telkari iskelet kalıpları

Gümüş işlemeciliğinde bazı ürünleri çalışırken ürünün dış çerçevesini oluşturan telin simetri olması için kalıptan yararlanılır. Kalıplar genelde Mardin’li ustalar tarafından hazırlanır, elle tutulan kısmı ahşap, şekil veren kısmı ise metaldir (Şekil 4.24). Özellikle çiçek motiflerinde kullanılan bu kalıpların değişik şekil ve boyutta olanları bulunur.

Şekil 4.24 İskelet kalıpları

Makas

Mardin’de levha durumuna getirilmiş madeni kesmekte ,parça kaynaklarının hazırlanmasında ve metal tel kesmede kullanılır (Şekil 4.25).

Şekil 4.25 Makaslar

Kıl Testere

Delik işi (ajur işi) denilen uygulamalarda kullanılan ince dişli kesici alet (Şekil 4.26). Eskiden delik işleri keskin ağızlı kalemle yapıldı, yüzyılı aşkın bir dönemden beri delik işleri kıl testeresi ile yapılmaktadır. Bu çelik testere kıllarının maden kesenleri için 1/2mm incelikten 2mm kalınlığa değin çeşitli diş kalınlıkta olanları da vardır (Kuşoğlu 2006). Yörede telkari gümüş işlemeciliği ile birlikte süslemek amacıyla da kullanılmaktadır.

Şekil 4.26 Kıl testereler

Mengene

Üzerine geçici olarak iş parçası bağlamaya yarayan aletlerdir (Şekil 4.27, Şekil 4.28). Bir sabit, ve bir hareketli çeneleri bulunur. Vida yardımıyla oluşan sıkma kuvvetiyle parçaları bağlamaya yarayan araçlardır. Paralel ağızlı tezgah mengenesi, el mengenesi, kazancı mengenesi, ayaklı takoz mengenesi, boru mengenesi, saatçi mengenesi gibi çeşitleri vardır (Özer vd 2004a). Mardin’de genel olarak tezgah mengenesi kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 4.27 Tezgah mengenesi

Şekil 4.28 El mingeneleri

Heştekleme ve Heştekleme Zımbası

Kuyumculukta levha astar haline getirilmiş değerli metallerin değişik şekillerdeki zımba ve karşılık yuvaları ile şekillendirilmesi işlemidir. Özellikle astardan yapılan yani kalınlığı 7-70 mikron arasında değişen madeni parçaların, yüzeylerinin görünümünün daha iyi olması için yıldız, kare, üçgen, oval ve yuvarlak şekilde izler veya şekillendirmeler yapılır (Özer vd 2004a). Heşteklemede amaç aynı çapta içi boş yuvarlak oluşturmaktır, bu işlemin yapılmasında kullanılan özel yuvarlak uçlu zımbalara heştekleme zımbası, iç bükey yarım kürelerin bulunduğu özel aparatlara da heştekleme altlığı adı verilir (Şekil 4.29). Yapılan işleme ise heştekleme adı verilir. Mardin’li

ustalar, erkek (heşteek zımbası) ve diş (heşteek) olarak tanımladıkları bu araçları özellikle bitkisel motiflerde kullanılır.

Şekil 4.29 Heşteek ve Heşteek Zımbası

Tokmaklar

Tokmaklar ağaç veya plastikten yapılabilir(Şekil 4.28).Tokmakların bu malzemedan yapılmasının amacı çalışma esnasında iş parçası üzerinde kalıcı iz bırakmamaktır. Yumuşak ve ince parçaların düzeltilmesinde yardımcı olur(Özer vd 2004a).Mardin’de yapılan ürünlerde ahşap tokmak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 4. 30 Tokmaklar

Kuyumcu Frezesi

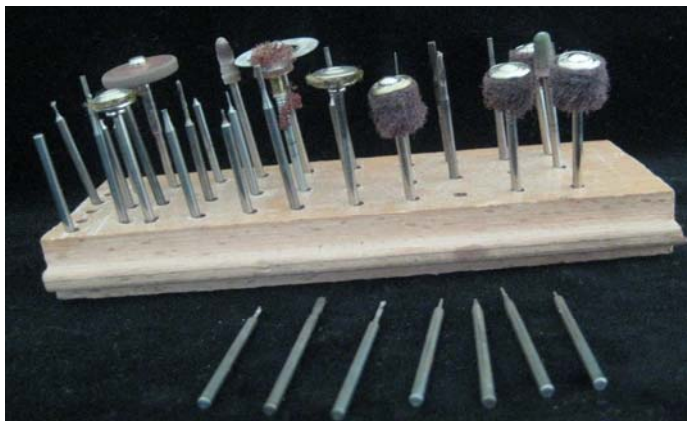
Kuyumculukta delme, kesme, bükme, şekillendirme, temizleme cilalama gibi işlemlerin yapılabilmesine imkan sağlayan makinelerdir (Şekil 4.31).Özellikle ajur işi tekniğinde kıl testereyi metal plakaya geçirebilmek için delik açmada kullanılır. İşlemler frezelerin mandrenlerine yapılacak işe uygun matkap ucu bağlanarak gerçekleştirilir. Kuyumcu frezesi motor, spiral, plasemen ve pedal olmak üzere dört kısımdan meydana gelir(Özer vd 2004b). Mardin’de her atölyede bulunan bir araçtır.

Şekil 4.31 Kuyumcu frezesi

Freze Uçları

Kuyumculukta genellikle 2 mm den küçük çaptaki matkap uçları kullanılır (Şekil 4.32). Matkap uçlarının malzemesi seri çelik veya hava çeliği olabilir. Uç açıları 120 derecedir. Zamanla körlenen veya kırılan matkap uçları freze motoruna takılan zımpara taşları veya zımpara kağıdı yardımı ile bilenebilir (Özer vd 2004a). Telkari tekniğinde süsleme amacıyla ve ajur işi ile yapılan işlemlerde kullanılmaktadır. Mardin’de atölyelerde farklı inceliklerde freze uçları bulunmaktadır.

Şekil 4.32 Freze uçları

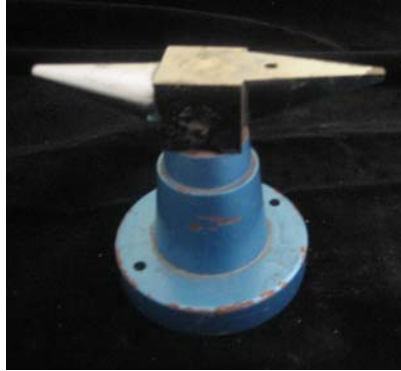
Örs ve Pleytler

Çekiç ve tokmakla üzerlerinde parçaların şekillendirilip düzeltildikleri aparatlardır. Örsler daha fazla kuvvetle çalıştırma gerektiren durumlarda kullanılır (Şekil 4.33). Pleytler ise az kuvvet gerektiren işlemlerde kullanılır (Şekil 4.34). Pleytler iki şekilde bulunur:

Doğrultma Pleytleri: Üzerlerinde, çekiç veya tokmak yardımı ile iş parçalarının doğrultulduğu, düzeltildiği, şekillendirildiği, pleytlerdir.

Markalama Pleytleri: Üst ve yan yüzleri hassas olan tezgahlarda işlenmiş, değişik ölçülerde imal edilmiştir. İş parçaları markalanırken pleytlerin üzerine konularak pleyt yüzeyi düzlem yüzey olarak kullanılır (Özer vd 2004a).

Yörede ustaların pleytleri tezgah tablası olarak da kullandıkları gözlenmiştir.

Şekil 4.33 Örs

Şekil 4.34 Pleyt

Çekiç

Gümüş altın gibi madenlerin ve madeni astarların bir örs üzerinde biçimlenmesi ve kuyumculukta her türlü tekniğin uygulanmasında kullanılan bir el aletidir (Şekil 4.35).

Şekil 4.35 Çekiç

Malafa

Konik biçimde yapılan düzeltme aparatıdır (Şekil 4.36). Metal ve ahşap olanları vardır. Malafalar üzerinde genellikle silindirik parçalar sıkıştırılarak düzeltilir ve şekillendirilir. İnce uçtan takılan parça geriye doğru çekildiğinde koniklikten dolayı sıkışır. Düzeltme ve tesviye işlemleri rahatlıkla yapılabilir (Özer vd 2004a).

Şekil 4. 36 Malafa

Yüzük büyültme aparatı

Alyans gibi yüzüklerin düzeltilmesi, büyütülmesi işlemlerinde kullanılır. Yüzüğün dışında bilezik için büyük olanları da vardır (Şekil 4.37).

Şekil 4.37 Yüzük büyültme aparatı

Ayar zımbaları

Çelikten yapılmış uç kısmında ayarın sayısal ifadelerinin bulunduğu çekiç yardımı ile kullanılan el araçlarıdır. Ürünü Yapan kişi tarafından ayar garantisi veren zımbalar, ürünün görünmeyen bir yerine çekiçle vurularak izdüşümü yapılır (Ayter 1996). Mardin’de ustalar ayar zımbalarının yanında ürünün Mardin’e ait olduğunu gösteren marka zımbaları da kullanılmaktadırlar (Şekil 4.38).

Şekil 4.38 Ayar zımbası

4.4.3 Bitirme işlemlerinde kullanılan araçlar

Kalemler

Üretimi yapılan takıların üzerine desen çizimlerinin yapılması, kabartma motiflerinin işlenmesi veya biten ürünün üzerinin düzeltilmesi için kullanılan değişik uç profillerine sahip çelik el takımlarıdır (Özer vd 2004a). Mardin de kalemler maskala adıyla geçmektedir ve biten ürünün düzeltilmesinde kullanılırlar (Şekil 4.39).

Şekil 4.39.Çelik kalemler (maskala)

Fırçalar

Kuyumculukta kaynaklama sırasında oluşan oksit tabakası, sülfirik asitte yumuşatıldıktan sonra madenin yüzeyinden tel fırça ile temizlenir. Ayrıca kıl fırçalar da temizleme amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 4.40).

Şekil 4.40 Tel ve kıl fırçalar

Cila makineleri

Mücevher ve takıları temizleyerek yüzeylerini parlatan makinelerdir ve içlerinde küçük bilyeler bulunmaktadır (Şekil 4.41). Üretim sonrası takıların temizlenmesi ve parlatılması amacıyla bu makineler kullanılmaktadır. Yıkama makinesinin haznesine su, deterjan ve amonyaklı çözelti eklenerek ve içerlerine parlatma işlemi yapılacak ürünler konularak parlatma işlemi yapılır. Parlatma makinelerinin içlerinde bilyeler vardır. Yörede her ustada makine bulunmamaktadır. Makinesi olmayan ustalar meyan kökü ve gümüş ürünleri metal bir kaptan kaynatarak parlatma işlemini gerçekleştirmektedirler. Cila makineleri telkari ürünlerde çok fazla kullanılmamaktadır. Ustalar telkarinin dolgularına zarar vermesinden dolayı özellikle büyük parçalarda kullanmadıklarını küçük parçaları toplu halde atabildiklerini ve 20 dakikadan fazla makinede bırakmadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 4. 41 Parlatma dolabı

Terazi

Kuyumculukta sürekli olarak terazi kullanılır, terazi bir alaşımın bileşenlerinin miktarlarını ayarlama, kaynak, lehim maddelerinin hazırlanmasında mamulleri ve değerli taşları tartmakta kullanılır (Özer vd 2004a). Terazi hassas ve kesin olmalıdır (Şekil 4.42).

Şekil 4.42 Terazî

4.5. Mardin İli Gümüş İşlemeciliği Yapım Tekniği ve Aşamaları

Mardin ilinde yapılan araştırma sonucunda yörede sadece telkari tekniği uygulandığı görülmüştür.

4.5.1 Telkari tekniği ve yapım aşamaları

Yapım aşamalarının açıklanmasında bir kolye ucu yapımı esas alınmıştır. Telkari tekniği ile kolye ucu yapım aşamaları dört alt başlık halinde incelenmiştir.

- İskelet ve dolgu telinin yapımı,
- Ana iskeletin hazırlanması,
- Dolgunun hazırlanması ve yerleştirilmesi,
- Telkaride son işlemler

İskelet ve dolgu telinin yapım aşamaları

Telkari tekniğinde ilk olarak iskelet ve dolgu tellerinin hazırlanması ile başlanmaktadır. Hammadde olarak gümüş ve bakır, tel hazırlamada ham gümüş veya artık gümüş kullanılmaktadır (Şekil 4.43). Ustalar ham gümüş kullandıkları zaman gümüşün içersine yapılacak ürüne göre bakır ilave etmektedirler, 1000 gr ham gümüşe 25 gr bakır ilave

edildiği zaman 975 ayar gümüş, 50 gr bakır ilave edildiği zaman 950 ayar gümüş elde edilmiş olur. Yörede genellikle 950 ve 975 ayar gümüş kullanılmaktadır.

şekil 4. 43 Ham gümüş

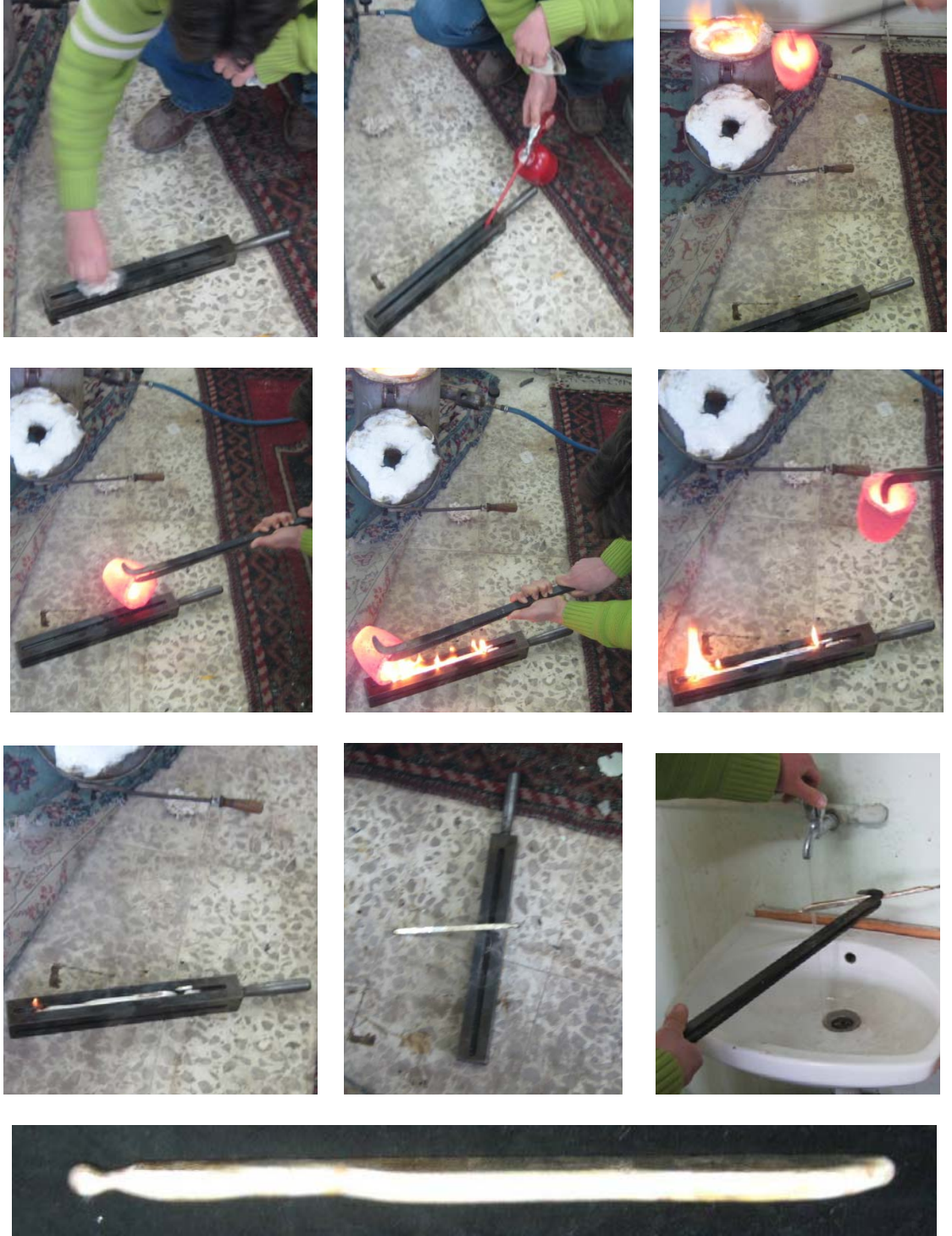
Parça(artık) gümüş

Yapılacak ürüne göre kullanılacak gümüş (ham gümüş veya artık gümüş) eritme potasına konulmakta, eritme ocağında yüksek ısıda erilmektedir (Şekil 4.44). Eritme işlemi pota kapalı durumda yapılmakta ve erime sırasında karıştırılmaktadır

Şekil 4.44 Gümüşün eritilmesi

Eriyen gümüş maşa yardımı ile tutularak şideye dökülmekte, gümüş dökülmeden önce şidenin taban kısmı gümüşün rahat yürümesi için yağlanmaktadır. Şidenin içersinde soğuyan gümüş, maşa çıkartılarak soğuk suya tutulmakta ve soğutma işlemi yapılmaktadır (Şekil 4.45).

Şekil 4.45 Eriyen gümüşün şideye dökülmesi

Gümüş çubuk tel çekme makinasında inceltilmekte, 1 cm kalınlığında 30cm uzunluğunda gümüş çubuktan 15m tel elde edilmektedir. Tel çekme makinasında istenilen inceliğe getirilen tel, halka halinde birbiri üzerine sarılmakta, amyant levha üzerine konularak şalimo ateşinde tavlanylacaktır (Şekil 4.46). Bu tavlama işlemi gümüş işlemeciliğinde sık yapılabilir, dikkat edilmesi gereken nokta ateşin fazla tutularak gümüşün erimemesini sağlamaktır.

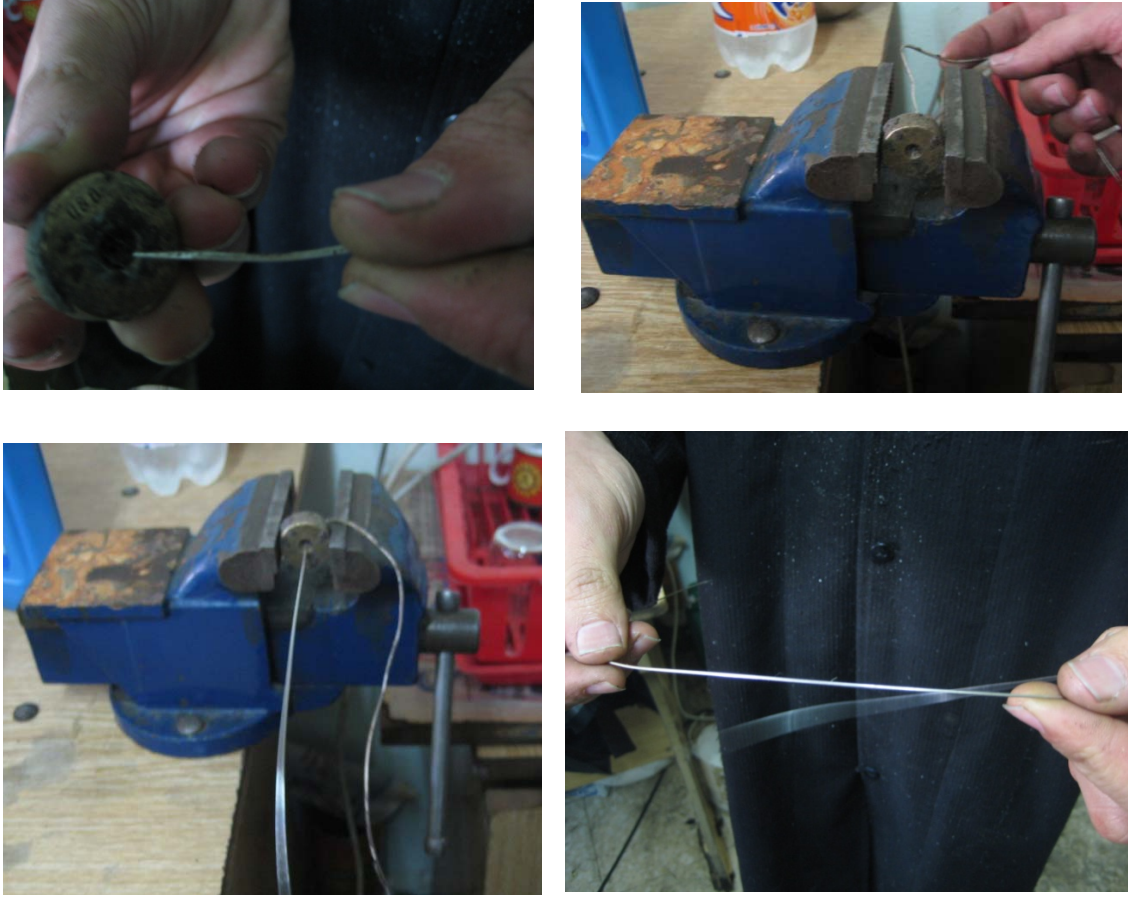
Şekil 4.46 Tel çekme makinasında gümüş çubuğun inceltilmesi

Gümüş tel tavlandıktan sonra balmumuna batırılmakta, daha da inceltilmek için haddeden geçirilmek üzere hazırlanmaktadır. Telin uç kısmına haddeden rahat geçmesi için eğelenme işlemi yapılmakta ve tel yuvarlak 900 mikron ayarındaki haddeden geçirilmektedir (Şekil 4.47).

Şekil 4.47 Telin haddeden geçirilmeye hazırlanması

Yuvarlak haddenin el mengenesine takılması ve el mengenesi yardımı ile tel istenilen kalınlığa göre inceltilmektedir. Makinede de yapılabilen bu işlem yörede genellikle el mengeneleri ile yapılmaktadır (Şekil 4.48). Haddeden geçirilen tel mikrometre ile ölçülmektedir (Şekil 4.49).

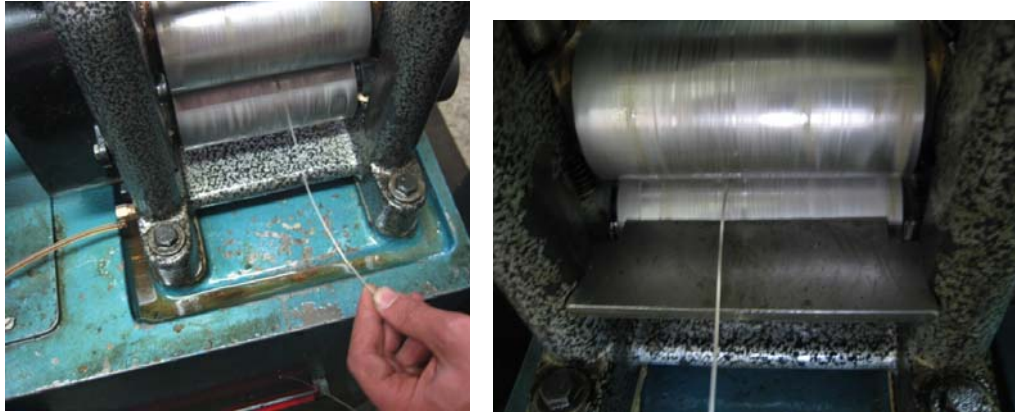
Şekil 4.48 Gümüş telin haddede inceltilmesi

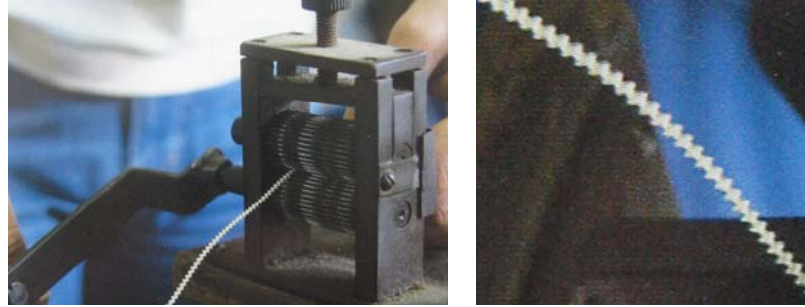
Şekil 4.49 Telin kalınlığının mikrometre yardımı ile ölçülebilmesi

İskelet telinin hazırlanmasında son aşama olarak tel tekrar silindirden geçirilmekte ve 750 mikron inceliğinde iskelet teli hazırlanmaktadır.

Dolgu telinin hazırlanmasına, haddeden ve silindirden geçirilen iki tel bir makara ve dinamo yardımı ile bükülmektedir, bu işlem 2 defa tekrarlanır ve silindir makinasından geçirilerek iskelette kullanılacak dolgu teli haline getirilmektedir (280mikron) (Şekil 4.50). İsteğe ve modele göre dolgu teli tırtıl yapma aracından geçirilerek dekoratif bir şekil verilmektedir (Şekil 4. 51).

Şekil 4.50 Dolgu telinin silindir makinasında inceltilmesi

Şekil 4.51 Dolgu teline tırtıl makinasında şekil verilmesi

Ana iskeletin hazırlanması

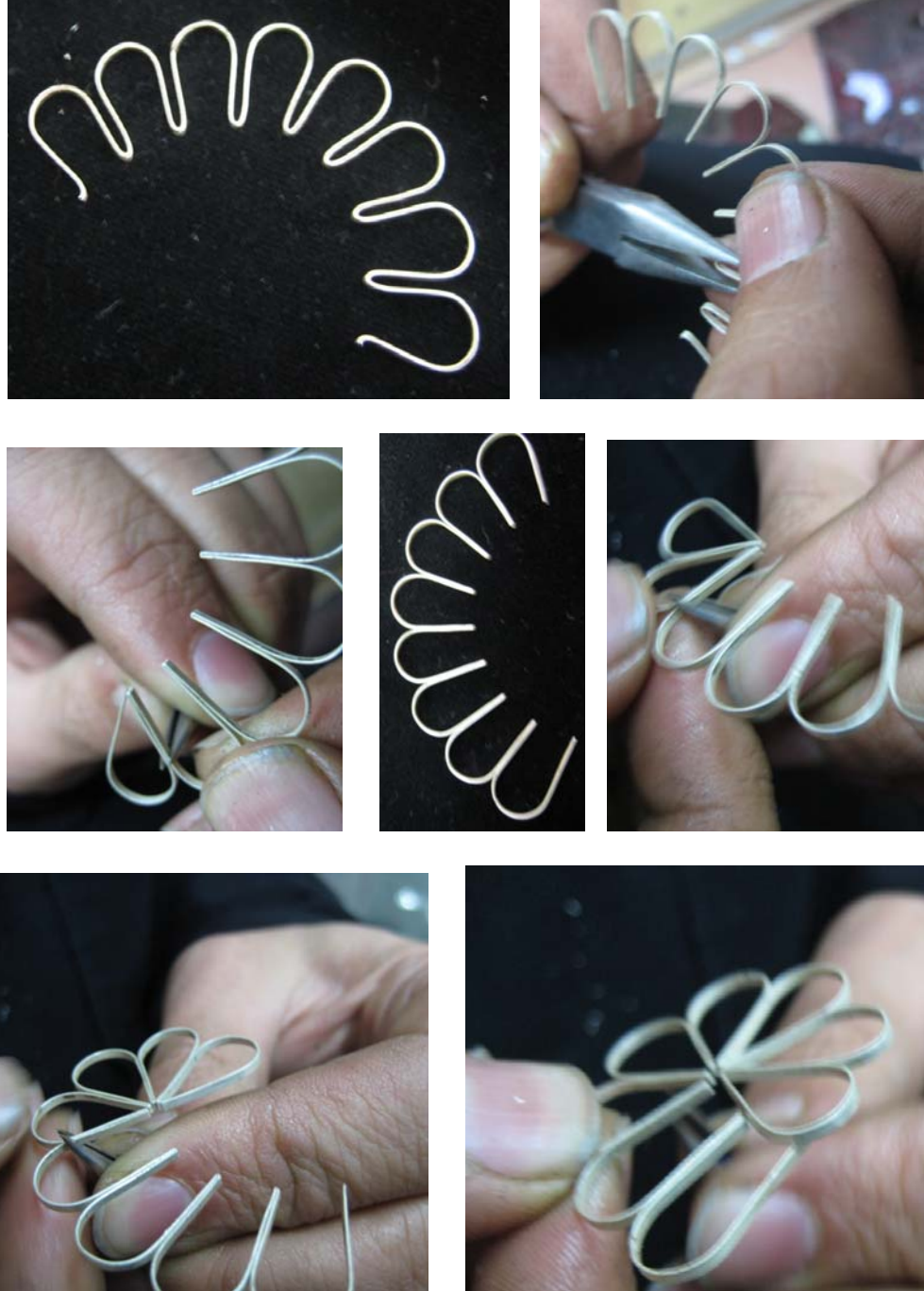
İskelet olarak kullanılacak tel tekrar şalimo ateşinde tavlanamakta, gümüş telden kalıp yardımı ile kolye ucunun dış çerçevesi hazırlanmaktadır. Dış çerçevenin hazırlanması için yörede ustanın kendisi tarafından yapılan kalıplar kullanılmaktadır. Ürün için usta tarafından papatya kalıbı olarak adlandırılan kalıp kullanılmaktadır. Kalıp yardımı ile tel

papatya formuna getirilmektedir. Kalıptan çıkarılan tel şalimo ateşinde tavlanaarak yumuşatılmakta ve keski yardımı ile aralarının düzeltilmesi işlemi gerçekleştirilmektedir (Şekil 4.52).

Şekil 4.52 İskeletin kalıpla ve keskiyle yapılan ilk aşaması

Kargaburun yardımı ile çiçeğin birleşim yerleri sıkıştırılmakta ve çiçeğin birleşim yerleri çalışma çifti ile düzeltilmektedir. Gümüş iskelet sekiz yapraklı bir çiçeğe çalışma çifti yardımı ile dönüştürülmektedir (Şekil 4.53).

Şekil 4.53 İskeletin kargaburnu ve çalışma çifti yardımı ile birleştirilmesi

İskeletin yapraklarının çalışma çifti yardımı ile düzeltilme işlemi yapılmakta ve çiçeğin tam orta kısmına parça kaynak konularak şalimo ateşi yardımı ile kaynatma işlemi yapılmaktadır. Bu işlemde önemli olan şalimo ateşini direk parça kaynağın olduğu bölüme tutulmasıdır aksi taktirde iskeletin teli eriyebilmektedir (Şekil 4.54).

Parça kaynak, 66gr has gümüş, 22 gr has bakır, 11gr has çinko, 1gr saf kadmiyum potada eritilerek 100 gr parça kaynak elde edilir. Parça kaynak şideye dökülür ve sonra silindirde(16-18 mikron) inceltilerek şerit ve parça halinde kesilerek kullanıma hazırlanmaktadır (Ayter 1996).

Şekil 4.54 İskeletin parça kaynakla kaynatılması

Dolgunun Hazırlanması ve Yerleştirilmesi

İskeletin içinin doldurulması için dış çerçeveden daha ince olan dolgu telleri kullanılmaktadır. Dolgu tellerine ürünün modeline göre damla, mekik (yörede kahke), yuvarlak(yörede tekerlek), vav, seyrek, sıkı ve sim olarak adlandırılan dolgu modelleri uygulanmaktadır. Kolye ucunun iç dolgularında damla şeklindeki dolgular kullanılmaktadır (Şekil 4.55). Dolgular, çalışma çifti yardımı ile telin içe doğru kıvrılması ile başlanmakta, telden yuvarlak bir oluşum sonra uca doğru sivri olan ve damla şeklini alan bir dolgu oluşmaktadır. Damla dolgulardan sekiz adet hazırlanmaktadır.

Şekil 4.55 İç dolgunun damla şeklinde oluşturulması

Damla dolgular iskelet içersine çalışma çifti yardımı ile tek tek yerleştirilmekte, Dolgu araları çalışma çift ile simetri olacak şekilde açılmakta veya sıkıştırılmaktadır(Şekil 4.56).

Şekil 4.56 Dolguların iskelet içersine yerleştirilmesi

Dolguların ve iskeletin birbirine kaynaması için toz kaynakla kaynatma işlemi yapılmaktadır. Kolye ucu toz kaynağı üzerinde tutabilmesi için öncelikle suya

batırılmakta sonra üzerine toz kaynak dökülmekte ve şalimo ateşine tutulmaktadır. Kolye ucu halkasının parça kaynak ve şalimo ateşi yardımı kolyeye kaynatılma işlemi yapılmaktadır (Şekil 4.57).

Toz kaynak yaklaşık 770 ayar gümüşden yapılmaktadır. 2 gr gümüş 1 gr bakır içerecek şekilde gümüş ve bakır eritme potasında eritilmekte ve şideye dökülmektedir. Şideden çıkarılan 770 ayar gümüş bir ege yardımı ile veya toz kaynak makinasında un haline getirilmekte ve toz kaynak elde edilmektedir (Alptekin 2008).

Şekil 4.57 Dolguların toz kaynakla kaynatılması ve kolye ucu halkasının takılması

Toz kaynaktan dolayı ürün üzerinde oluşan kalıntılardan ürünü temizlemek için borakslı (teneker adıyla da bilinen boraks, özellikle kuyumcular tarafından kaynak yapılırken alevin hararetini artırmak için ve kaynaklanan kısmın oksit ve kalıntılardan arındırılması için kullanılır, içeriğinde karbonat, tenekal ve tuz vardır (Ayter1996).) su kaynatılmaktadır. İçersine gümüş kolye ucu konularak kaynaklardan temizlenmekte, örs üzerine yerleştirilerek ve ahşap tokmakla düzeltme işlemi yapılmaktadır (Şekil 4.58).

Şekil 4.58 Ürünün toz kaynak kalıntılarından arındırmak için temizleme

Ürün çiçek formunda çalışıldığı için ortasına daha önceden hazırlanmış olan gümüş top yerleştirilmektedir. Ürünle top arasına parça kaynak yerleştirilerek şalimo ateşi ile kaynatma işlemi yapılmaktadır. Aynı şekilde ürünün arka kısmına Mardin yazısı ve gümüşün ayarının basılı olduğu gümüş pul kaynatılmaktadır (Şekil 4.59).

Şekil 4.59 Ürünün ortasına gümüş top ve arkasına ayar pulu yerleştirme

Telkaride son işlemler

Parçaları birleşen ve kaynatma işlemi tamamlanan telkari gümüş kolyenin üzerindeki lekeleri yok etmek için 1 çay bardağı suyun içersine 2 damla sülfirik asit ve 1 tatlı kaşığı tuz ilave edilerek yüksek derecede ısıtılmaktadır. Kolye ucunun lekeleri gidene kadar 2-3 dakika asitli suda bekletildikten sonra temiz suyla yıkama işlemi yapılmaktadır (Şekil 4.60).

Şekil 4. 60 Ürünün temizlenmesi

Gümüş ürünün parlatma işlemini parlatma dolaplarında yapılmaktadır ama dolabın çalışması için en az yarım kilo gümüş ürün gerekmektedir. Parlatma dolabı kullanıldığı zaman dolabın içersine konulan ürünler elektrikli olan dolapta 20 dakika bekletilmekte, dolabın içersine 1 tatlı kaşığı parlatma ilacı (bulaşık deterjanı da olabiliyor) ilave edilmektedir. Ustalar telkari ürünleri zedelediği gerekçesiyle çok fazla tercih etmediklerini belirtmektedirler. Mardin’de çok eskiden beri yapılan hala bütün ustalar tarafından kullanılabilen bir yöntemle parlatma işlemi gerçekleştirilmiştir. Parlatma için 1 litre suya 1 çay bardağı meyan kökü ilave edilmekte ve köpürtülmektedir, sonra tel fırça ile bu suyun içersinde ürün fırçalanmaktadır. Sudan çıkartılan ürüne talaş içersinde kurutulma işlemi yapılmaktadır (Şekil 4.61).

Şekil 4.61 Ürünün parlatılması

Parlatılan ürün son olarak temiz ve yumuşak bir bezin arasında çelik kalem yardımı ile düzeltilmektedir (Şekil 4.62). Telkari kolye ucu kullanıma hazır hale getirilmektedir (Şekil 4.63).

Şekil 4.62 Çelik kalemle ürünün düzeltilmesi

Şekil 4.63 Gümüş telkari kolye ucu

4.6. Mardin Gümüş İşlemeciliğinde Telkari Tekniği İle Yapılmış Ürünlerin Özellikleri ve Kullanım Yerleri

Mardin’de yapılan ürün çeşitleri giyim aksesuarları, ev aksesuarları ve kullanım amaçlı aksesuarlar olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir. Ürünlerin motif özellikleri incelendiğinde hepsinde birbirine benzer motifler (bitkisel, hayvansal, geometrik) kullanıldığı görülmektedir.

Yörede kullanılan motiflere ustalar tarafından esinlendikleri bitki veya hayvanların isimlerini vermiş oldukları görülmektedir. Bu isimleri incelediğimizde,

Bitkisel motiflere: Papatya, lale, yıldız çiçeği, gül, üzüm, asma yaprağı ve yaprak isimleri vermişlerdir.

Hayvansal motiflere: Kelebek, güvercin, geyik, şahmeran, kuğu isimleri vermişlerdir.

Geometrik motiflere: Baklava dilimi, dikdörtgen, kare, yuvarlak oval biçimlerde olanları vardır.

Sembolik motifler : Kalp, su damlası gibi görünen çalışmalara sembolik denmektedir, bu motiflerde her ustanın kendine ait isimleri olabilmektedir.

Ürünlerin iskelet kısmında ve iç dolgularında giyim aksesuarlarında küçük çalışıldığı için 950 ayar olan daha sert gümüş kullanılmaktadır. Ev aksesuarlarında giyim aksesuarlarına göre büyük çalışıldığı için 975 ayar olan daha yumuşak gümüş kullandıkları, kullanım amaçlı aksesuarlarda 950 ve 975 ayar gümüş kullandıkları tespit edilmiştir. Ürünlerin iskelet kısmında kullanılan tel inceliklerinin 350-1000 mikron, iç dolgulara kullanılan tellerin 200-280 mikron (1mikron: 0,001mm) aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Burgu teli olarak ifade ettikleri iki iskelet telinin bükülmesi ile elde edilen teller ve zikzak şeklinde olan teller ürün kenarlarında ve içlerinde kullanılmaktadır. Ürünlerin iç dolgularında uygulanan motif özelliklerine göre mekik (

yörede kahke) damla, yuvarlak (yörede tekerlek), vav, sim, sık ve seyrek dolgular uygulanmıştır.

4.6.1 Giyim aksesuarları

Giyim aksesuarı ürünlerin daha çok kadınlara yönelik olduğu ve çok çeşitli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yaka iğnesi (Yaka iğnesi)

Ustalarla karşılıklı görüşmelerden yaka iğnelerinin Mardin’de en çok talep edilen ürünler arasında olduğu saptanmıştır. Yaka iğnelerinin yapım özellikleri ve modelleri de kolye uçları ile aynıdır. Yaka iğnelerinde hayvansal ve bitkisel motifler yoğun olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.64).

Şekil 4.64 Yaka iğneleri

Takım (gerdanlık , kolye ucu, küpe, bileklik, yüzük)

Tek başına çalışılan kolye ucu, küpe, bileklik,yüzük ve gerdanlık türü takılarda aynı modellerin kullanılması yoluyla biraraya getirilerek takım oluşturulur.Mardin’ de gerdanlık, bileklik, küpe ve kolye ucu,yüzük, küpe takıları birarada kullanılarak takım oluşturulmaktadır.Ustalar kolye ucu, yüzük ve küpe modellerine ekonomik olması sebebiyle daha fazla talep olduğunu belirtmişlerdir(Şekil 4.65).

Şekil 4.65 Takım

Kolye ucu

Kolye ucu Mardin ‘de en çok yapılan ve talep edilen ürünlerdendir. Telkari Tekniği ile yapılan kolye uçlarında bitkisel motifler çok kullanılmaktadır. Bu ürünlerde dış iskelet hazırlanır ve içleri dolgu telleri ile doldurulur, modele göre içleri yuvarlak damla ve mekik dolgulardan oluşmuştur (Şekil 4.66).

Kolye uçlarının içersine dua konularak tılsımlı kolye ucu (muska) adı verilen çeşitleri de vardır (Şekil 4.66) Tılsımlı kolye uçlarını iskelet kısımları hacimli ve geometriktir içlerine dua yerleştirilir.

Kolye uçları

Tılsımlı kolye ucu

Şekil4.66 Kolye uçları

Küpe

Telkari tekniği ile yapılan küpeler de büyük ve sarkan modeller çalışılmaktadır.(Şekil 4.67)Küpeler sembolik ve geometrik formda içleri bitkisel, hayvansal motifler kullanılmaktadır. Küpelerin klipslerinde çivi klips ve mengeç teli(45 mm uzunluğundaki telin kargaburun ve malafa yardımı ile U şekline getirilmesi ile elde edilen tel) kullanılmaktadır.

Şekil 4.67 Küpeler

Bilezik

Yörede üretilen bilezikler halka biçimindedir, bunlardan bazıları yuvarlak ve hiçbir bağlantısı yoktur bazıları ise iki parçadan oluşmuş bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise bileziğin açılıp kapanmasını sağlayan sürgü bulunmaktadır.Başka bir bilezik çeşidi ise astarlı bilezik olarak bilinen her bileğe rahatlıkla uyabilen yuvarlak şekil verilmiş fakat birleştirilmemiş bilezik çeşididir(Şekil 4.68).

Şekil 4.68 Bilezikler

Bileklik

Telkari çalışılan bileklikler genelde parçalar halinde çalışılır kol genişliğine göre parça sayıları değişebilir. Bileklikler tek çalışılabildiği gibi takımı da oluşturulabilir. Bilekliklerde güverseler, zincirler, delik işi süsleme teknikleri kullanılmıştır (şekil 4.69).

şekil 4.69 Bileklik

Yüzük

Yörede telkari tekniği ile yapılan yüzükler de genelde orta kısmında yarı değerli taşlar kullanılmıştır. Yüzükler zemini oluşturan yüzük kolu ve st parçadan oluşmaktadır. Bitkisel motifler yoğun olarak kullanılmıştır. Ancak yörede telkari yüzüğe fazla talep olmadığı görülmektedir (şekil 4.70).

şekil 4.70 Yüzük

şahmeran (yzkl eldiven)

Mardin Midyat yöresinde ele takılan eldiven, eski adıyla şahmeran telkari tekniği ile çalışılmış el takısıdır. Gümüş eldivenler de kk ekler, güherseler ve gümüş levhadan yapılan küreler çok kullanılmaktadır (şekil 4.71).

Şekil 4.71 Şahmeran

Bayan kemeri

Geçmişten günümüze özelliklerini ve değerini kaybetmeden nişan ve düğünlerin vazgeçilmezi olan telkari kemerler Mardin’de değerini korumuş olduğu gözlenmiştir. Mardin gümüş kemerlerine sadece bölge halkının değil yurtiçi başka bölgelerden de talebin olduğu ustalar tarafından belirtilmektedir. Yapılan araştırmalarda genelde aynı modelde kemerler olduğu, yörede papatya denilen bitkisel motifler kullanıldığı görülmektedir. Modele göre içleri yuvarlak damla ve mekik dolgulardan oluşan parçalar yan yana halkalar ile birleştirilmekte ve ortasına yine telkariden yapılan kemer tokası yerleştirilmektedir (Şekil 4.72).

Şekil 4.72 Bayan kemeri

Bayan saç aksesuarları

Bayan saç aksesuarları olarak telkariden saç tokası ve yine toka olarak kullanılan saç tarağı olduğu belirlenmiştir. Tokaların saçtan sarkacak şekilde ve saçı toplayacak şekilde tasarlandığı görülmektedir. Taraklarda ve tokalarda eski motifler özellikle yöreye özgü güvercin ve şahmeran motifleri kullanılmaktadır (Şekil 4.73).

Şekil 4.73 Bayan saç tokası ve saç tarağı

Kravat iğnesi

Erkeklerin en çok tercih ettiği telkari ürünlerden biri olan kravat iğnelerinin iç dolguları çok ince çalışılmaktadır. İki parçadan oluşan kravat iğnelerinin ön kısmı telkari çalışmakta arka kısmına gömlek ve kravatı tutması kalın gümüş levhadan kısıkaç takılmaktadır. Yörede ki kravat iğnelerinin çoğunluğunda zincirle süsleme yapılmaktadır (Şekil 4.74). Bazılarında telkari ile beraber ajur işi tekniği kullanılmaktadır.

Şekil 4.74 Kravat iğneleri

Kol düğmesi

Erkek gömleğinin kolundaki iki yakayı birleştirmek amacıyla kullanılan bir ürün çeşidi olan gümüş kol düğmelerinin Mardin’de çok çeşitleri vardır. Kol düğmelerinin iç dolgularının doldurulmasına ince gümüş teller (200 mikron) kullanılmaktadır (Şekil 4.75)

Şekil 4.75 Kol Düğmeleri

Bayan çantası

Telkari bayan çantası modellerine çok fazla rastlanmamıştır. Ustalar sipariş olduğu zaman çanta çalıştıklarını ve çanta siparişinin fazla olmadığını belirtmektedirler. İncelenen çanta modelleri küçük boyutlarda ve gece çantası olarak kullanılmaktadır. (Şekil 4.76). Telkari çantalar körük, ön ve arka-kapak olmak üzere üç parçadan çalışmakta sonra bu parçalar birleştirilmektedir. Genel olarak bitkisel motifler kullanılmakta bu motiflerle ön ve arka kısımla simetrik oluşacak şekilde kompozisyonlar oluşturulmaktadır.

Şekil 4.76 Bayan çantası

Gelin tacı

Mardin’de özel günlerde özellikle düğünlerde gelinler gümüşten yapılmış telkari taçlar kullanılmaktadırlar. Taçların çatı kısmı tek parçadan oluşmakta ve motifler ön kısımda kullanılmaktadır, tacın uç kısımları kullanacak kişinin başına göre ayarlanabilmesi için birleştirilmemektedir. Taçlarda genelde bitkisel motifler kullanılmakta motifler ve motif

süslemelerinde güverseler, değersiz, yarı değersiz taşlar kullanılmaktadır. Talebin daha çok yöre insanına olduğunu belirtilmektedirler (Şekil 4.77).

Şekil 4.77 Gelin tacı

4.6.2. Ev aksesuarları

Mardin’de yapılan kullanım eşyası ve ev dekorasyonunda süsleme unsuru olarak hazırlanmış telkari ev aksesuarlarının çok çeşitli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Gondol

Genel olarak vitrin ve masa süsü olarak kullanılan gondollar Mardin’de özel günlerde hediye olarak da kullanılmaktadır. Gondolların kapaklı ve kapaksız olan çeşitleri yapılmaktadır. Geometrik ve bitkisel motifler kullanılmaktadır (Şekil 4.78).

Şekil 4.78 Gondol

Şekerlik

Gümüş işlemeciliği ustaları ev aksesuarları içerisinde en çok satılan ürünlerin başında şekerliklerin olduğunu belirtmektedirler. Şekerlikler genelde yuvarlak formlarda ve kapaklı çalışılmaktadır (Şekil 4.79). Bitkisel ve geometrik motifler yoğun olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.79 Şekerlik

Mücevher kutusu

Mardin’de bayanlar tarafından altın gümüş takılar çok kullanılmaktadır bu nedenle mücevher kutuları yörede çok talep görmektedir. Kutuların geometrik formlarda kapaklı çalışıldığı görülmektedir (Şekil 4.80).

Şekil 4.80 Mücevher kutusu

Takunya

Takunya Mardin gümüş işlemeciliğinde önemli bir yere sahiptir. Telkari ev aksesuarları içersinde en çok talep edilen ve turistlerin en çok aldığı ürünlerdendir. Mardin’de değişik boyutlarda takunya çeşitleri hediyeelik ev aksesuarı olarak satılmaktadır (Şekil 4.81). Süslemelerinde bitkisel motifler kullanılmaktadır.

Şekil 4.81 Takunya

Küçük Aksesuarlar

Mardinli ustalar aklınıza gelen her objeyi telkariden yapabileceklerini belirtmektedirler. Bu amaçla telkariden kullanım amacıyla yapılan ürünlerin yanısıra süs eşyası olarak kullanılan küçük aksesuarlar yapmışlardır. Küçük aksesuarlarda(küçük çaydanlık ,masa, sandalye, koltuk takımı, sürahi ,vazo, çay takımı gibi) işçiliğin çok fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Ürünlerde en ince (22 mikron) dolgu teli kullandıkları görülmektedir. (Şekil 4.82). Genel olarak bitkisel motifler kullanılmaktadır.

Şekil 4.82 Küçük aksesurlar

Özgün aksesuarlar

Kullanım ve aksesuar amacıyla daha önce gümüşten çalışılmamış ürünler sürekli olarak Mardinli ustalar tarafından denenmektedir. Bu ürünler vasıtasıyla Mardin'e ve telkari ürünlere dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu ürünlerden bazıları, futbol topu, baston başı, kitap ayracıdır. Bu çalışmalarda Mardine özgü geometrik, bitkisel ve hayvansal motifler uygulanmaktadır. (Şekil 4.83)

Şekil 4.83 Özgün aksesuarlar

Vazo

Vazolar değişik en ve boyda klasik veya farklı modellerde bir ev aksesuarı olarak çalışılmaktadır. İskeletinde telle beraber gümüş levhada kullanılabilmektedir. Bitkisel ve geometrik motifler uygulanmaktadır (Şekil 4.84).

Şekil 4.84 Vazolar

Peçetelik

Telkari peçetelikler iki model olarak çalışılmaktadır (Şekil 4.85). Kağıt peçeteler için kullanılan klasik peçetelik modeli ve kumaş peçeteler için kullanılan halka peçetelikler her iki modelde de bitkisel ve hayvansal motiflerle oluşturulan kompozisyonlar kullanılmaktadır.

Şekil 4.85 Peçetelikler

Şamdan

Tekli, ikili ve üçlü şamdan modelleri çalışılmaktadır (Şekil 4.86). Genel olarak bitkisel motifler uygulanmaktadır.

Şekil 4.86 Şamdanlar

Tepsi

Çay ve kahve ikram etmek için kullanılan gümüş tepsiler dikdörtgen, oval ve yuvarlak formlarda çalışılmaktadır (Şekil 4.87). Tepsilerin iskeleti genel olarak taban ve kenar olarak iki parça çalışılmaktadır. Bitkisel ve hayvansal motiflerler kullanılmaktadır. Çay ve kahve tüketiminin en yoğun olduğu illerimizden biri olan Mardin’de gümüş tepsilerin özellikle yöre halkı tarafından tercih edilmektedir.

Şekil 4.87 Tepsi

Resim çerçevesi

Değişik boyutlarda ve biçimlerde çalışan resim çerçevelerinin motif özellikleri, bitkisel ve geometriktir(Şekil 4.88).

Şekil 4.88 Resim Çerçeveleri

Fincan Zarfı

Fincanı korumak ve kahve içen kişinin elinin yanmasını önlemek amacıyla yapılan fincan zarflarının telkari tekniği ile yapılmış modelleri bulunmaktadır..Geçmişte özellikle Mardin’de kahve tüketimi çok olduğu için sık kullanılan şimdilerde daha çok özel günlerde veya dekorasyon amacıyla kullanılan fincan zarflarında fazla çeşide rastlanmamıştır.Fincan zarflarında bitkisel motifler kullanılmaktadır (Şekil 4.89).

Şekil 4.89 Fincan zarfları

Pano

Düz kumaş üzerine çalışıp sonradan çerçevelenen panolar havayla direk temas etmediği ve darbelere karşı korunduğu için uzun yıllar hiçbir işlem görmeden saklanabilmektedir, bu nedenle özellikle Mardin’e turist olarak gelenler tarafından talep edilen bir ürün çeşididir. Panolarda her türlü görüntünün telkari tekniği ile işlenebilmekte ama daha çok hayvansal ve bitkisel motifler çalışılmaktadır (Şekil 4.90).

Şekil 4.90 Panolar

Masa aksesuarları (kalem, kalemlik, isimlik, kartvizitlik)

Kalem kılıfı, kalemlik, isimlik ve kartvizitlik daha çok erkekler tarafından tercih edilen masa aksesuarlarıdır. Masa aksesuarlarında bitkisel ve geometrik motifler kullanılmaktadır. (Şekil 4.91)

Şekil 4.91 Masa aksesuarları

Kaşık

Telkari gümüş çay kaşıkları daha çok süs eşyası olarak çalışılmaktadır. Kaşık formuna uygun özellikte tasarlanmıştır ve bitkisel motifler kullanılmaktadır. (Şekil 4.92).

Şekil 4.92 Kaşık

Ayna çerçevesi

Araştırma sırasında ustalar ayna çerçevelerinin sadece kataloglarında olduğunu sipariş üzerine çalıştıkları için ellerinde bulunmadığını belirtmişlerdir. Bu sebeble ayna çerçeveleri incelenememiştir.

4.6.3. Kullanım amaçlı aksesurlarlar

Mardin’de kullanım amaçlı aksesuarlar olarak yapılan ürün çeşitleri de bulunmaktadır.

Anahtarlık

Anahtarlık küçük ve kullanışlı olması nedeni ile bayanlar ve erkekler tarafından en çok talep edilen ürünlerdendir. Anahtarlıklarda bitkisel ve geometrik motifler kullanılmaktadır. (Şekil 4.93).

Şekil 4.93 Anahtarlık

Sigaralık ,sigara ağızlığı, çakmak kılıfı

Daha çok erkekler tarafından kullanılan giyim aksesuarlarından olan sigaralık ,sigara ağızlığı ve çakmak kılıfları aynı formlarda ancak üzerlerindeki motifler farklılık göstermektedirler (Şekil 4.94). Bu grupta bitkisel motifler yoğun kullanılmaktadır.Bu gruptan daha çok çakmak kılıflarına talep olmaktadır.

Şekil 4.94 Sigaralık ,sigara ağızlığı, çakmak kılıfı

Enfiye veya ilaç kutusu

Çok küçük ve maliyetinin düşük olması nedeniyle ilaç kutularının üretiminin çok olduğu gözlenmiştir.. İlaç kutuları genel olarak gümüş levha üzerine telkari tekniği ile çalışılmakta süslemelerinde yarı değerli ve değersiz taşlar ile güverseler kullanılmaktadır. Kare, yuvarlak ve oval formlarda kapaklı olarak çalışılmaktadır (Şekil 4.95).

Şekil 4.95 Enfiye(ilâç) kutuları

Tespih

Erkekler tarafından en çok talep edilen ürün olan tesbihler nohut büyüklüğünde yuvarlak toplar halinde 33 topun gümüş zincire sıralanması ve üç ile beş top arasında değişen imame kısmından oluşmaktadır. Papatya formunda hazırlanan içi boş iskelete haştekle yarım küre şekli verilmekte sonra iki yarım küre birleştirilerek telkari toplar elde edilmektedir (Şekil 4.96).

Şekil 4.96 Tespih

Küçük ayna

Aynayı koruyan çerçevesi ve arka yüzünde gümüş işmeciliği kullanılmaktadır. Mardin de aynaların çok fazla çalışılmadığı Mardin Sakatlar Derneğinde ayna örneklerine rastlanmıştır. Bu örneklerde ajur işi ve telkari tekniği birarada kullanılmaktadır (Şekil 4.97).

Şekil 4.97 Küçük ayna

4.6.4. Mardin Müzesinde Bulunan Ürünlerin Özellikleri

Mardin Müzesinde incelenen ürünlerin genelinde telkari tekniği ile beraber farklı tekniklerin de uygulandığı görülmüştür. Ürün çeşitleri, bilezik, kolye, küpe, saç tokası, saç iğnesi tarak, sürmedan, tepelik, kemer, sigaralık ve mücevher kutusu olduğu belirlenmiştir. (Şekil 4.98) Ürünlerin yapımında ve süslemesinde telkari, kabartma, kalem işi, ajur işi ve kakma teknikleri kullanılmıştır.

Şekil 4.98 Mardin Müzesinde bulunan ürün çeşitleri

4.7. Gümüş İşlemeciliği ile Uğraşanların Özellikleri

Mardin’de gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalara görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu ile ustaların demografik özellikleri, gümüş işlemeciliği, çalışma ortamı, gümüş ürünler ticareti ve sağlık sorunlarına ilişkin veriler elde edilmiştir.

4.7.1 Ustaların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler

Mardin’ de gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların cinsiyetine ilişkin bilgiler Çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Araştırmaya katılanların cinsiyetleri

SEÇENEKLER	n	%
Erkek	69	92.0
Kadın	6	8.0
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.1 incelendiğinde, Mardin ilinde gümüş işlemeciliği ile uğraşanların % 92.0'sini erkeklerin oluşturduğu % 8.0'ini ise kadınların oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırmada kadınların oluşturduğu % 8.0'lik kısmı oluşturan kadınların tamamının Mardin Sakatlar derneğinde çalışanlar olduğu tespit edilmiştir.

Büyükyazıcı (2008), Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların %90.6'sının erkek olduğunu bildirmektedir. Bu değer, bu araştırmada elde edilen değere yakındır.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların yaş dağılımlarını gösteren veriler Çizelge 4.2'de verilmiştir.

Çizelge 4.2 Araştırmaya katılanların yaşları

SEÇENEKLER	n	%
20 yaş ve altı	15	20.0
21-30 yaş	31	41.3
31-40 yaş	20	26.6
41 ve üzeri	9	12.0
TOPLAM	75	100.0

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların yaş dağılımları incelendiğinde 21-30 yaş aralığının 41.3 ile en yüksek, 41 ve üzeri yaş aralığının % 12.0 ile en düşük değere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ustalarla karşılıklı görüşmelerden gençlerin çoğunlukta olmalarının sebebinin gümüş işlemeciliği ile uğraşanların yaşları ilerleyince gümüş ürünlerin satışında çalıştıkları belirlenmiştir.

Arlı (1989), Beypazarı ustalarının % 33.33 ile 27-31, %25.5 ile 17-21 yaşları arasında; Sular (1998), Midyat'ta bulunan ustaların %28.0 değeri ile 32-37 yaş aralığında; Büyükyazıcı (2008), araştırmasında ustaların %37.7'sinin 31-35, %18.9'unun 36-40 yaşlar arasında bulunduğunu bildirmektedirler.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların öğrenim durumlarını gösteren bulgular Çizelge 4.3'de sunulmuştur.

Çizelge 4.3 Araştırmaya katılanların öğrenim durumu

SEÇENEKLER	n	%
Okur-yazar	4	5.3
İlkokul mezunu	28	37.3
Ortaokul mezunu	17	22.7
Lise ve Dengi Okul	19	25.3
Üniversite mezunu	7	9.3
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.3'ün incelenmesinden gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların %37.3'ünün ilkokul, %25.3'ünün lise ve dengi okul, %22.7' sinin ortaokul, %9.3'ünün üniversite mezunu oldukları anlaşılmaktadır.

Büyükyazıcı (2008) Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların %39.6'sının ilköğretim %35.8'inin lise mezunu olduğunu bildirmektedir.

Ustaların medeni durumlarına ilişkin bilgiler Çizelge 4.4'de sunulmuştur.

Çizelge 4. 4 Araştırmaya katılanların medeni durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	33	44.0
Hayır	42	56.0
TOPLAM	75	100.0

Araştırmaya katılanların %54.7'sinin evli olmadığı, %44.0'nün ise evli olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan Mardin'li ustaların geçim kaynağını gösteren veriler Çizelge 4.5'te verilmiştir.

Çizelge 4.5 Araştırmaya katılanların geçim kaynağı

SEÇENEKLER	n	%
Gümüş işlemeciliği	53	70.7
Esnaflık	14	18.7
Ücretli işçi	4	5.3
Tarım	3	4.0
Memuriyet	1	1.3
TOPLAM	75	100.0

Çalışmada gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların temel geçim kaynaklarını % 70.7'sinin gümüş işlemeciliği, %18.7'sinin esnaflık , %5.3'ünün ücretli işçi, %4.0'ü tarım, %1.3'ünün memuriyet olduğunu belirlenmiştir.

Sular (1998), Midyat'ta gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %40'ının temel geçim kaynağının gümüş işlemeciliği olduğunu belirtmektedir. Büyükyazıcı (2008) Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %88.7'sinin temel geçim kaynağının gümüş işlemeciliği olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırmada elde edilen değer ile Büyükyazıcı'nın (2008), araştırmasında elde edilen değer yakınlık göstermekle birlikte Sular'ın (1998), bildirdiği değere göre oran düşük kalmaktadır.

Araştırmaya katılanların sosyal güvencesinin olup olmadığına ilişkin veriler Çizelge 4.6’da sunulmuştur.

Çizelge 4.6 Araştırmaya katılanların sosyal güvencesinin olup olmadığı

SEÇENEKLER	n	%
Evet	61	81.3
Hayır	14	18.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.6 incelendiğinde ustaların %81.3’ünün sosyal güvencelerinin olduğu, % 18.7’sinin sosyal güvencesinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuçtan ustaların çoğunluğunun sosyal güvenceye sahip oldukları ortaya çıkmaktadır.

Büyükyazıcı (2008) Trabzon’da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %73.6’sının sosyal güvencesinin olduğunu,%26.4’ünün ise sosyal güvencesinin olmadığını belirtmiştir. Bu değerler, bu araştırmada elde edilen değerlere yakındır.

4.7.2.Ustaların gümüş işlemeciliğine ait bilgiler

Araştırmaya katılan ustaların mesleğe başlama yaşına ilişkin verileri Çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7 Ustaların mesleğe başlama yaşı

SEÇENEKLER	n	%
10-14 yaş	45	60.0
15-19 yaş	12	16.0
20-24 yaş	5	6.7
25-29 yaş	5	6.7
30-34 yaş	5	6.7
35 -39 yaş	3	4.0
TOPLAM	75	100.0

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların mesleğe başlama yaşları incelendiğinde 10-14 yaş aralığında %60.0 ile en yüksek, 35-39 ve üzeri yaş aralığında %4.0 ile en düşük değere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Sular(1998), Midyat'ta gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, mesleğe başlama yaşlarının %40 ile 10-15 yaş aralığında, %20 ile 21-25 yaş aralığında olduğunu bildirmektedir. Büyükyazıcı (2008) Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, mesleğe başlama yaşlarının 12 yaş ve altının %49.1 ile en yüksek, 16-18 yaş arasının %11.3 ile en düşük olduğunu belirtmektedir. Üç araştırmadan da mesleğe başlama yaşının küçük yaşlarda olduğu anlaşılmaktadır.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların mesleği yapma nedenleri Çizelge 4.8'de sunulmuştur.

Çizelge 4.8 Araştırmaya katılanların gümüş işlemeciliğini yapma nedeni

SEÇENEKLER	n	%
Ekonomik destek sağlamak için	59	78.6
Boş zamanları değerlendirmek için	11	14.7
Kendi kullanımı için	5	6.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.8 incelendiğinde, ustaların %78.6'sı ekonomik destek sağlamak için, %14.7'si boş zamanları değerlendirmek için, %6.7'si kendi kullanımı için mesleği yapma nedenlerini belirtmişlerdir.

Mardin'de gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların bu sanatı öğrendikleri kişi veya kaynağa ilişkin bilgiler Çizelge 4.9'da verilmiştir.

Çizelge 4.9 Gümüş işlemeciliğini öğrendikleri kişi veya kaynak

SEÇENEKLER	n	%
Aileden	22	29.3
Ustadan	33	44.0
Kurstan	20	26.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.9 incelendiğinde, ustaların %44.0'nün ustadan, %29.3'ünün aileden, %26.7'sinin kurstan bu mesleği öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu durum ile yörede hem ustadan hem de aileden öğrenmenin meslekte öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Arlı (1989), çalışmasında Beypazarı'nda gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların %83.33'ü ustadan, %16.67'si aileden öğrendiklerini; Sular (1998), Midyat'ta gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların %60'ının ustadan, %20'sinin aileden öğrendiklerini; Büyükyazıcı (2008) Trabzon'da ustaların %79.2'si ustadan, %24.5'i aileden olarak belirtmektedir. Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların büyük çoğunluğunun öğrendikleri kişi ustadır. Üç araştırmada da gümüş işlemeciliğini ustadan öğrenmeleri bu araştırmayı desteklemektedir.

Araştırmaya katılan gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların gümüş işlemeciliğinin gelirinden memnuniyet durumu Çizelge 4.10'da verilmiştir.

Çizelge 4.10 Ustaların gümüş işlemeciliğinin gelirinden memnuniyet durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	33	44.0
Hayır	42	56.0
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.10'nun verileri incelendiğinde ustaların %56.0'sının gelirinden memnun olmadıkları, %44.0'nün ise gelirinden memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Ustalarla karşılıklı görüşmelerden bundan yaklaşık on yıl önce gelirlerinden memnun oldukları

ancak piyasaya yabancı ürünlerin girmesinden dolayı işçiliklerinin ucuzlamasının gelirlerinin azalmasına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Gelirlerinden memnun olan ustaların ise çoğunlukla mağaza sahipleri ve toptan çalışanlardır.

Ustaların gümüş işlemeciliğinde karşılaştıkları güçlüklerin verileri Çizelge 4.11’de sunulmuştur.

Çizelge 4.11 Gümüş işlemeciliğinde karşılaşılan güçlükler

SEÇENEKLER	n	%
Emeğimin karşılığını alamıyorum	43	57.3
Çok vakit alıyor	41	54.7
Yapımı zor oluyor	31	41.3
Pahalıya mal oluyor	16	21.3

Ustaların gümüş işlemeciliğinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin Çizelge 4.11 incelendiğinde %57.3’ü emeğinin karşılığını alamadıklarını, %54.7’si çok vakit aldığını, %41.3’ü yapımının zor olduğunu, %21.3’ü pahalıya mal olduğunu belirtmişlerdir. Çizelge 4.11, Çizelge 4.10 ile paralellik göstermektedir. Ustaların emeğinin karşılığını alamadıkları için memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Büyükyazıcı (2008), Trabzon’da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, karşılaştıkları güçlükleri %83 .0 değeri ile zaman alıyor, %69.8 değeri ile emeğin karşılığı alınamıyor olarak bildirmektedir.

Mardin’de gümüş işlemeciliğinin günlük uğraşı süresine ilişkin veriler Çizelge 4.12’de verilmiştir.

Çizelge 4.12 Gümüş işlemeciliğinin günlük uğraşı süresi

SEÇENEKLER	n	%
2-4 saat	11	14.7
5-7 saat	26	34.6
8 saat ve üzeri	38	50.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.12 incelendiğinde, % 50.7'si 8 saat ve üzeri, %34.7'si 5-7 saat, %14.7'si 2-4 saat çalıştıkları anlaşılmaktadır. Ustaların yarısının günde 8 saatten fazla çalıştıkları ortaya çıkmaktadır.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların günlük yapılan ürün sayısına ilişkin verileri Çizelge 4.13'de sunulmuştur.

Çizelge 4.13 Günlük yapılan ürün sayısı

SEÇENEKLER	n	%
1-5 adet(parça)	20	26.7
6-11 adet ürün	14	18.7
12-17 adet ürün	9	12.0
18 adet ürün ve üzeri	17	22.7
Modele göre değişiyor	15	20.0
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.13 incelendiğinde, Mardin'de çalışan ustaların %26.7'si 1-5 adet ürün, %22.7'si 18 adet ürün ve üzeri, %20.0'si modele göre değiştiğini, %18.7'si 6-11 adet ürün, %12.0'sinin 12-17 adet ürün çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan en yüksek oranın 1-5 adet ürün olması ince iş çalışmalarından kaynaklanmaktadır, ikinci sırada yer alan 18 adet ve üzeri çalışanlar ise bazı ustaların benzer ürünleri çalışmalarından (toptan çalışıyorlar) dolayı yüksek oran çıkmış olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan ürünlerin sayısı ürünün büyük, küçük ya da ince işçilik olduğunu göstermemektedir.

Sular (1998), Midyat’da gümüş işlemeciliği ile ilgili araştırmasında, ustaların %40.0’nın günde 12-17 adet ürün yaptığını, %20.0’sinin günde 6-11 adet ürün yaptığını belirtmektedir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların ham gümüşü nasıl temin ettiklerine ilişkin veriler Çizelge 4.14’de sunulmuştur.

Çizelge 4.14 Ham gümüşün temin edilme yeri

SEÇENEKLER	n	%
Türkiye’den (İstanbul)	73	97.3
Yurtdışı	2	2.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.14 incelendiğinde, ustaların %97. 3’ünün ham gümüşü yurtiçinden (İstanbul), %2.7’si yurtdışından temin ettiklerini belirtmişlerdir.

Ustaların gümüşün alınma şekline ilişkin verileri Çizelge 4.15’de sunulmuştur.

Çizelge 4.15 Gümüşün alınma şekli

SEÇENEKLER	n	%
Ham halinde alıp kendileri kullanıma hazır hale getiriyorlar	70	93.3
Tel ve plaka halinde hazır alıyorlar	5	6.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.15 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların % 93.3’ü gümüşü ham halde alıp kendilerinin işlenir hale getirdikleri, %6.7’si ise tel ve plaka halinde aldıkları ortaya çıkmıştır. Ustaların gümüşü ham halde alıp işlenir hale getirmelerin sebebini ise yapılacak ürün çeşidine ve modeline göre gümüş oranlarını kendilerinin ayarlamasından dolayı olduğu ortaya çıkmaktadır. Yeterli araçları bulunmayan ustalar gümüşü tel ve plaka halinde almaktadırlar.

Arlı (1989) Beypazarı'nda, gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların gümüşü % 29.7'si tel, %25.0'i külçe, %25.0 hurda aldıklarını bildirmektedir.

Gümüş İşlemeciliğinde kaç ayar gümüş kullandıklarına ilişkin veriler Çizelge 4.16'da sunulmuştur.

Çizelge 4.16 Gümüş işlemeciliğinde kaç ayar gümüş

SEÇENEKLER	n	%
925 ayar	3	4.0
950 ayar	39	52.0
975 ayar	33	44.0
1000 ayar	-	-
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.16 incelendiğinde, %52.0'si 950 ayar, %44.0'ü 975 ayar, %4.0'ü 925 ayar gümüş kullandıklarını belirtmişlerdir. Ustalarla karşılıklı görüşmelerde küçük ürünlerde 950 ayar, büyük ürünlerde ise 975 ayar gümüş kullandıklarını belirtmişlerdir.

4.7.3.Ustaların çalışma ortamına ait bilgiler

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların çalışma ortamlarından memnuniyetine ilişkin bilgiler Çizelge 4.17'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.17 Ustaların çalışma ortamlarından memnuniyeti

SEÇENEKLER	n	%
Evet	54	72.0
Hayır	21	28.0
TOPLAM	75	100.0

Mardinli ustaların çalışma ortamlarına ait Çizelge 4.17 incelendiğinde, %72.0'sinin çalışma ortamlarından memnun oldukları, %28.0'inin ortamlarından memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Ustaların büyük bir kısmının çalışma ortamlarını kendilerine uygun düzenledikleri için memnun oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ustaların çalışma ortamlarından memnuniyetsizlik sebeplerine ilişkin veriler Çizelge 4.18’da sunulmuştur.

Çizelge 4.18 Ustaların çalışma ortamlarından memnuniyetsizlik sebepleri

SEÇENEKLER	n	%
Çalışılan ortamda havalandırma sorunu var	11	14.6
Oturma koltuğu rahat değil	7	9.3
Çalışma masasında sorun var	3	4.0
TOPLAM	21	28.0

Gümüş işlemciliği ile uğraşanların çalışma ortamlarına ilişkin sorunlar incelendiğinde, %14.6’sı çalışılan ortamda havalandırma sorunu olduğunu, %9.3’ü oturma koltuğunun rahatsız olduğunu, %4.0’ü çalışma masasında sorun olduğunu belirtmişlerdir. Ustalarla karşılıklı görüşmelerden havalandırmadan kaynaklanan sorunlarının olması gümüş işlemciliğinde gümüşü eritmede, işlemede v.b işlemlerde sürekli olarak havagazı kullanmalarından dolayı çalışılan atölyeye kokunun sinmesi sonucu ortamdan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Ustaların Gümüş işlemciliğinin yapıldığı mekana ait bilgiler Çizelge 4.19’da verilmiştir.

Çizelge 4.19 Gümüş işlemciliğinin yapıldığı mekan

SEÇENEKLER	n	%
Atölyede	67	89.3
Evde, atölyede	8	10.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.19 incelendiğinde çalışanların % 89.3’ü atölyede, %10.7’si evde ve atölyede gümüş işlemciliğini yaptıklarını belirtmişlerdir. Ustalar gümüş işlemciliğini hem evde hem de atölyede yürütebildikleri ancak bütün araçların atölyede olması nedeni ile daha çok atölyede çalıştıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Büyük yazıcı (2008) Trabzon’da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %84.9’unun atölyede, %13.2’sinin evde çalıştıklarını bildirmektedir. Her iki araştırmada da ustaların çoğunlukla atölyede çalıştıkları anlaşılmaktadır.

4.7.4. Ustaların gümüş ürünler ticaretine ait bilgiler

Mardin’li ustaların kullanılan gümüşün kalitesinin ürünün pazarlamasına etkisine ilişkin görüşleri Çizelge 4.20’de sunulmuştur.

Çizelge 4.20 Gümüşün kalitesinin ürünün pazarlamasına etkisi

SEÇENEKLER	n	%
Evet	65	86.7
Hayır	6	8.0
Kısmen	4	5.3
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.20’nin verileri incelendiğinde, %86.7’si evet, %8.0’i hayır ,%5.3’ü kısmen kullanılan gümüşün kalitesinin ürünün pazarlamasını etkilediğini belirtmişlerdir. Ustalar artık parça gümüşlerde kullandıklarını bunların içlerine bazen fazla miktarda bakır karıştırıldığı için bu düşük ayar gümüşlerle ince detaylar çalışmanın olanaksız olduğunu ifade etmişlerdir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların yaptıkları giyim aksesuarı ürün çeşitlerine ilişkin verileri Çizelge 4.21’de sunulmuştur

Çizelge 4.21 Giyim aksesuarı ürün çeşitleri

SEÇENEKLER	n	%
kolye ucu	75	100.0
yaka iğnesi (yaka iğnesi)	75	100.0
küpe	75	100.0
yüzük	75	100.0
bileklik	75	100.0
kravat iğnesi	71	94.6
kol düğmesi	70	93.3
bayan kemeri	70	93.3
bilezik	67	89.3
takım(gerdanlık,kolye ucu.küpe.bileklik,yüzük)	66	88.0
gelin tacı	62	82.7
tılsımlı (muska, cevşen) kolye	58	77.3
çanta	48	64.0

Çizelge 4.21 incelendiğinde, ustaların %100'ü kolye, yaka iğnesi, küpe, tespih, yüzük, bileklik yaptıklarını, bu değerleri azalan oranlarda anahtarlık, kravat iğnesi kol düğmesi, bayan kemeri ve bileziğin izlediği anlaşılmaktadır. Ustalar en az % 64.0 ile çanta yaptıklarını belirtmişlerdir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların yaptıkları ev aksesuarı ürün çeşitlerine ilişkin verileri Çizelge 4.22’de sunulmuştur.

Çizelge 4.22 Ev aksesuarı ürün çeşitleri

SEÇENEKLER	n	%
şekerlik	75	100.0
tepsi(çay-kahve)	75	100.0
takunya	75	100.0
mücevher kutusu	68	90.7
gondol	67	89.3
küçük aksesuarlar(çaydanlık, ibrik, masa, sandalye gibi)	65	86.7
resim çerçevesi	64	84.3
fincan zarfı	61	81.3
pano	59	78.7
peçetelik	58	77.3
masa aksesuarları (kalem, kalemlik, isimlik, kartvizitlik gibi)	58	77.3
şamdan	56	74.7
ayna çerçevesi	54	72.0
vazo	53	70.7
özgün aksesuarlar (baston başı, futbol topu gibi)	53	70.7
kaşık	50	66.6

Çizelge 4.22 incelendiğinde, ustaların, %100’ü şekerlik, tepsi, takunya bu oranları azalan değerlerle mücevher kutusu, gondol, küçük aksesuarlar (çaydanlık, ibrik, masa, sandalye gibi), resim çerçevesi izlemektedir. En düşük değer %66.6 ile kaşık olduğunu belirtmişlerdir. Ustalar her türlü ev aksesuarını gümüş den yapabileceklerini belirtmişlerdir, ancak mağazalarda ve atölyelerde çok fazla ürün bulundurmadıklarını, ürün çeşitlerini yapıp bekletmektense talebe ve siparişe göre çalıştıklarını, ürün talebinde bulunanların katalogdan veya internet sitesinden seçebildiklerini seçilen ürünlere göre çalışıldığını anlatmaktadırlar. Ama ev aksesuarlarında telkari ile

bütünleşmiş geleneksel olarak gelen ürünlerin (şekerlik, takunya, tepsi) her zaman yapıldığını belirtmişlerdir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların yaptıkları kullanım amaçlı aksesuar ürün çeşitlerine ilişkin verileri Çizelge 4.23’de sunulmuştur.

Çizelge 4.23 Kullanım amaçlı aksesuar ürün çeşitleri

SEÇENEKLER	n	%
tespih	75	100.0
anahtarlık	72	96.0
sigaralık, sigara ağızlığı,çakmak kılıfı	63	84.0
küçük el aynası	55	73.3
enfiye, ilaç kutusu	55	73.3

Çizelge 4.23 incelendiğinde, kullanım amaçlı aksesuar olarak %100.0 tespih, %96.0 anahtarlık, %84.0 sigaralık, sigara ağızlığı,çakmak kılıfı, %73.3 ile küçük el aynası ve enfiye (ilaç) kutusu, yaptıklarını belirtmişlerdir.

Mardin’de giyim aksesuarlarının talep edilme durumu ait veriler Çizelge 4.24’de sunulmuştur

Çizelge 4.24 Giyim aksesuarlarının talep edilme durumu

SEÇENEKLER	n	%
yaka iğnesi(yaka iğnesi)	74	98.7
kolye ucu	73	97.3
küpe	72	96.0
yüzük	67	89.3
bileklik	59	78.7
bilezik	54	72.0
takım(gerdanlık, kolye ucu, küpe, bileklik, yüzük)	34	45.3
kravat iğnesi	31	41.3
kemer	25	33.3
baş süsleri(toka, başa takılan aksesuarlar gibi)	17	22.7
kravat iğnesi	16	21.3
kol düğmesi	15	20.0
tılsımlı (muska, cevşen) kolye	12	16.0
gelin tacı	8	10.7
çanta	7	9.3

Çizelge 4.24 incelendiğinde, giyim aksesuarları olarak %98.7 yaka iğnesi, %97.3 kolye ucu, %96.0 küpe, %89.3 yüzük, %78.7 bileklik, %72.0 bilezik, %57.3 anahtarlık, %45.3 takımların en fazla talep edilen ürünler olduğunu belirtmişlerdir. Ustalar bu tarz ürünlerin yüksek oranda çıkmasını küçük, kolay taşınabilir, her zaman kullanılabilir ve düşük fiyatlı olmalarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Gümüş işlemeciliğinde ev aksesuarlarının talep edilme durumuna ait veriler Çizelge 4.25’de sunulmuştur.

Çizelge 4.25 Ev aksesuarlarının talep edilme durumu

SEÇENEKLER	n	%
şekerlik	61	81.3
tepsi (çay-kahve)	59	78.7
takunya	56	74.7
mücevher kutusu	52	69.3
resim çerçevesi	51	68.0
peçetelik	50	66.6
gondol	41	54.7
küçük aksesuarlar (çaydanlık, ibrik, masa, sandalye gibi)	39	52.0
özgün aksesuarlar (baston başı, futbol topu gibi)	38	50.6
pano	31	41.3
ayna çerçevesi	17	22.7
vazo	10	13.3
masa aksesuarları (kalem, kalemlik, isimlik, kartvizitlik gibi)	12	16.0
fincan zarfı	12	16.0
kaşık	9	12.0
şamdan	7	9.3

Çizelge 4.25 incelendiğinde, %81.3 şekerlik, %78.7 tepsi, %74.7 takunya, %69.3 mücevher kutusu, %68.0 resim çerçevesi, %66.6 peçetelik, %54.7 gondol, %52.0 küçük aksesuarlar, %50.6 özgün aksesuarlar en çok talep edilen ürünlerde ilk sıralarda yer almaktadır. Ev aksesuarlarında yöreye özgü geleneksel özellikler taşıyan ürünler talep edilenler arasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Gümüş işlemeciliğinde kullanım amaçlı aksesuarların talep edilme durumuna ait veriler Çizelge 4.26’de sunulmuştur.

Çizelge 4.26 Kullanım amaçlı aksesuarların talep edilme durumu

SEÇENEKLER	n	%
anahtarlık	43	57.3
tespih	31	41.3
sigaralık, sigara ağızlığı, çakmak kılıfı	16	21.3
enfiye, ilaç kutusu	14	18.7
küçük el aynası	12	16.0

Çizelge 4.26 incelendiğinde, %57.3 anahtarlık, %41.3 tespih, %21.3 sigaralık, sigara ağızlığı, çakmak kılıfı, %18.7 enfiye (ilaç) kutusu, %16.0 küçük el aynası, kullanım amaçlı aksesuarların içersinde en çok talep edilen ürünler arasında yer almaktadır.

Mardin’li ustaların gümüş ürünlerin model tespitine ilişkin verileri Çizelge 4.27’de sunulmuştur.

Çizelge 4.27 Gümüş ürünlerin model tespiti

SEÇENEKLER	n	%
Model tasarımını kendimiz yapıyoruz	53	70.7
Eski takılardan yararlanıyoruz	37	49.3
Sipariş üzerine çalışıyoruz	35	46.7
Modelleri başkalarından temin ediyoruz(yöredeki diğer ustalar)	10	13.3

Çizelge 4.27 incelendiğinde, ustaların %70.7’si model tasarımını kendilerinin yaptıklarını, %49.3’ü eski takılardan yaralandıklarını, %46.7’si sipariş üzerine çalıştıklarını, %13.3’ü Modelleri başkalarından temin ettikleri anlaşılmaktadır.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların ürünlerde kullanılan motif özelliklerine ilişkin verileri Çizelge 4.26’da sunulmuştur.

Büyük yazıcı (2008) Trabzon’da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %83.0’ünün model tasarımını kendilerinin yaptıklarını, %56.6’sının eski takılardan

yararlandıklarını, %45.3'ünün kitap, dergi, katalog v.b.'den yararlandıklarını bildirmektedir.

Mardin'li ustaların gümüş ürünlerde kullanılan motif özelliklerine ilişkin verileri Çizelge 4.28'de sunulmuştur

Çizelge 4.28 Ürünlerde kullanılan motif özellikleri

SEÇENEKLER	n	%
Bitkisel motifler	32	42.6
Bitkisel, hayvansal motifler	17	22.6
Hayvansal motifler	11	14.6
Geometrik motifler	10	13.3
Sembolik motifler	7	9.3
TOPLAM	75	100

Çizelge 4.28 incelendiğinde, ustaların %42.6'sı bitkisel motifler, %22.6'sı bitkisel ve hayvansal, %14.6'sı hayvansal motifler, %13.3'ü geometrik motifler, % 9.3'ü sembolik motifler kullandıkları belirlenmiştir.

Büyük yazıcı (2008) Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %84.9'unun bitkisel, %52.8'inin geometrik, %22.6'sının sembolik motifler kullandıklarını bildirmektedir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşanların kişiye özel ürün yapma durumuna ilişkin verileri 4.29' da verilmiştir.

Çizelge 4.29 Kişiye özel ürün yapma durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	50	66.7
Hayır	25	33.3
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.29 incelendiğinde, ustalar kişiye özel ürün hazırlama durumunu, %66.7'si evet, %32.0'si hayır olarak ifade etmişlerdir. Özel ürün yapan ustalar örneğin yöreye özgü olan gelin tacını kişiye özel çalışabildiklerini belirtmişlerdir.

Ustaların tüketicilerin ürün tercih sebeplerine ilişkin verileri Çizelge 4.30'da sunulmuştur.

Çizelge 4.30 Tüketicilerin ürün tercih sebepleri

SEÇENEKLER	n	%
Moda akımına göre	32	42.7
Fiyatına göre	19	25.3
Geleneklere göre	13	17.3
Hammaddesine göre	11	14.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.30 incelendiğinde tüketicilerin %42.7'si moda akımına, %25.3'ü fiyatına, %17.3'ü geleneklere, %14.7'si hammaddesine göre ürün tercihlerinde bulundukları anlaşılmaktadır. Ustalar her dönem farklı moda akımlarına göre bazı ürünlerde yüksek satış olduğunu, tüketicilerin ürün alırken fiyatına da dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca özellikle turistlerin Mardin'e özgü geleneksel bir ürün çeşidi almaya özen gösterdiğini bildirmektedirler.

Mardinli Ustaların gümüş ürünleri pazarlama yöntemlerine ilişkin verileri Çizelge 4.31'de sunulmuştur.

Çizelge 4.31 Ustaların gümüş ürünleri pazarlama yöntemleri

SEÇENEKLER	n	%
Kendimiz pazarlıyoruz(mağazada)	44	58.7
Toptan dışarıya pazarlıyoruz	24	32.0
Mağazalara veriyoruz	12	16.0

Çizelge 4.31 incelendiğinde, %58.7'sinin kendilerinin pazarladığını, %32.0'sinin toptan pazarladığını, %16.0'sının mağazalara verdiği görülmektedir. Mardinli ustaların büyük bir kısmının kendilerine ait satış yerlerinin bulunduğu yaptıkları ürünleri kendilerinin satışa sunduğu ortaya çıkmaktadır. Mağazası bulunmayanlar kendi adlarına atölyelerde çalışarak mağazalara ürünlerini pazarlamaktadırlar.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan Mardin'li ustaların ürünlerin satış fiyatının belirlenmesine ilişkin verileri Çizelge 4.32'de sunulmuştur.

Çizelge 4.32 Ürünlerin satış fiyatlarının belirlenmesi

SEÇENEKLER	n	%
Uygulanan desenin inceliğine göre	43	57.3
Harcanan zamana göre	40	53.3
Kullanılan hammaddeye göre	22	29.3
Talebe göre	4	5.3

Çizelge 4.32 incelendiğinde %57.3'ü uygulanan desenin inceliğine göre, %53.3'ü harcanan zaman ve emeğe göre, %29.3'ü kullanılan hammaddeye göre, %5.3'ü talebe göre ürün satış fiyatlarını belirlediklerini ifade etmişlerdir.

Gümüş malzeme ve ürünlerin muhafazasında dikkat edilen unsurlar Çizelge 4.33'de sunulmuştur.

Çizelge 4.33 Malzemelerin ve ürünlerin muhafazasında dikkat edilen unsurlar

SEÇENEKLER	n	%
Kimyasal maddeler	55	73.3
Güneş ışığı	42	56.0
Nem	16	21.3
Toz	14	18.7
Havalandırma	8	10.7
İklim	3	4.0
Depolama	3	4.0

Çizelge 4.33 incelendiğinde malzeme ve ürünlerin muhafazasında dikkat edilmesi gereken unsurların başında %73.3'lük oranla kimyasal maddeler gelmektedir. Bunu sırayla %56.0'sı güneş ışığı, %21.3'ü nem, %18.7'si toz, %10.7'si havalandırma, %4.0'er oranla iklim ve depolama unsurları izlemektedir.

Büyük yazıcı (2008), Trabzon'da altın ve gümüş ürünlerin muhafazasında %47.2'sinin kimyasal maddelerle temas etmemesi, %39.6'sı toz- kimyasal maddeler- depolamaya dikkat edilmesi olarak bildirmektedir.

Ürünlerin arşiv çalışması yapılma durumuna ilişkin veriler Çizelge 4.34' de sunulmuştur.

Çizelge 4.34 Ürünlerin arşiv çalışması yapılma durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	46	61.3
Hayır	29	38.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.34 incelendiğinde %61.3'ü arşiv çalışmasını yaptıklarını, %38.7'si arşiv çalışması yapmadıklarını belirtmişlerdir. Yöredeki ustalar arşiv çalışmasına son yıllarda önem verdiklerini ifade etmişlerdir.

Ustaların gümüş ürünleri arşivleme yöntemleri Çizelge 4.35’de sunulmuştur.

Çizelge 4.35 Gümüş ürünleri arşivleme yöntemleri

SEÇENEKLER	n	%
Orijinal ürünlerin örnekleri ve tasarımları saklanmakta	19	25.3
Ürünlerin fotoğraf çekimi yapılmakta	15	20.0
Tasarım çizimleri saklanmakta	12	16.0

Çizelge 4.35 incelendiğinde gümüş ürünlerin arşivleme yöntemlerine ilişkin, %25.3’ünün orijinal ürünlerin örneklerini ve tasarımlarını saklamakta, %20.0’sinin ürünlerin fotoğraf çekimini yapmakta, %16.0’sının tasarım çizimlerini saklamakta olduğu anlaşılmaktadır. Ustalar arşiv çalışmasının önemli olduğunu vurgulamışlar özellikle toptan satışlarında müşterilerin ürün örneklerini, tasarımlarını ve ürünlerin fotoğraflarını görmek istediklerini belirtmişlerdir.

Mardin’li ustaların gümüş işlemeciliğine ilişkin önerileri Çizelge 4.36’da sunulmuştur.

Çizelge 4.36 Gümüş işlemeciliğine ilişkin öneriler

SEÇENEKLER	n	%
Pazarlama ve tanıtım yapılması	11	14.7
Mesleğe standart getirilmesi	11	14.7
Kursların açılması ve eğitimin iyi olması	10	13.3
Döküm tekniğinin engellenmesi	10	13.3
Uzak Doğu orijinli ürünlerin engellenmesi	7	9.3
Çalışanların ve ustaların tasarım eğitimi alması	6	8.0
Yöresel motiflerinin ve desenlerinin çalışılması	5	6.7
Çalışanların sigortalı olması	4	5.3
Avrupa birliği projelerinin olması	4	5.3
Devletin desteklemesi	3	4.0
Bölgedeki güvenlik	2	2.7
Meslek liseleri ve yüksekokullarda kuyumculuk bölümlerinin olması	2	2.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.36 incelendiğinde ustaların gümüş işlemeciliğinin daha iyi olması için önerilerini %14.7 pazarlama ve tanıtım yapılması, %14.7 mesleğe standart getirilmesi, %13.3 kursların açılması ve eğitimin iyi olması, %13.3 döküm tekniğinin engellenmesi, %13.3 Uzak Doğu orijinli ürünlerin engellenmesi, %8.0 çalışanların ve ustaların tasarım eğitimi alması, %6.7 yöresel motiflerin ve desenlerin çalışılması, %5.3 çalışanların sigortalı olması, %5.3 Avrupa birliği projelerinin olması, %4.0' devletin desteklemesi, %2.7 bölgedeki güvenlik, %2.7 Meslek liselerinde ve yüksekokullarda kuyumculuk bölümlerinin olması olarak belirtmişlerdir.

4.7.5 Ustaların sağlık sorunlarına ait bilgiler

Araştırmaya katılan ustaların fiziksel engel durumuna ilişkin veriler Çizelge 4.37'de sunulmuştur.

Çizelge 4.37 Ustaların fiziksel engel durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	24	32.0
Hayır	51	68.0
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.35 incelendiğinde ustaların %68.0'inin fiziksel bir engeli olmadığı anlaşılmaktadır. Özürlü bulunan 24 kişiden 20'si sakatlar derneği öğrencileridir.

Engelli olan ustaların engel grubuna ilişkin değerler Çizelge 4.38'de sunulmuştur.

Çizelge 4.38 Engelli olan ustaların engel grubu

SEÇENEKLER	n	%
Ortopedik	17	70.8
İşitme	4	16.6
Dil ve konuşma	2	8.3
Böbrek yetmezliği	1	4.1
TOPLAM	24	100.0

Çizelge 4.38 incelendiğinde engelli olan ustaların %70.8'i ortopedik, %16.6'sı işitme, %8.3'ü dil ve konuşma, %4.1'i böbrek yetmezliği engeli olduğunu ifade etmişlerdir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların sürekli bir sağlık probleminin varlığına ilişkin veriler Çizelge 4.39'da sunulmuştur.

Çizelge 4.39 Ustaların sürekli bir sağlık probleminin varlığı

SEÇENEKLER	n	%
Evet	12	16.0
Hayır	63	84.0
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.39 incelendiğinde ustaların %84.0' ünün sürekli bir sağlık probleminin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Büyükyazıcı (2008) Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşanların, %92.5'inin sürekli bir rahatsızlığı olmadığını, %7.5'inin sürekli bir rahatsızlığı olduğunu bildirmektedir. Bu değerler araştırmadaki değerlere yakındır.

Ustaların gümüş işlemeciliğinden kaynaklanan rahatsızlık durumuna ilişkin veriler Çizelge 4.40'da sunulmuştur.

Çizelge 4.40 Gümüş işlemeciliğinden kaynaklanan rahatsızlık durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	19	25.3
Hayır	56	74.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.40 incelendiğinde ustaların %74.6'sı gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı vücutta rahatsızlık olmadığını, %25.3'ü rahatsızlık durumunun bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu durum sağlık sorunları ile ilgili daha önceki görüşleri desteklemektedir. Ustaların sağlık sorunlarının fazla olmaması yaş gruplarının genç olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Mardinli gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların gümüş işlemeciliğinden oluşan sağlık sorunlarına ilişkin veriler Çizelge 4.41'da sunulmuştur.

Çizelge 4.41 Ustaların gümüş işlemeciliğinden oluşan sağlık sorunları

SEÇENEKLER	n	%
Sırt ağrısı	6	8.0
Bel ağrısı	5	6.7
Boyun ağrısı	3	4.0
Solunum yolları rahatsızlığı	2	2.7
Kol- bilek ağrısı	1	1.3
El ağrısı	1	1.3
Romatizmal ağrı	1	1.3

Çizelge 4.41 incelendiğinde gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı ustaların %8.0'inin sırt ağrısı, %6.7'sinin bel ağrısı, %4.0'ünün boyun ağrısı, %2.7'sinin solunum yolları rahatsızlığı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ustalarda sırt ağrısı, boyun ağrısı ve bel ağrısı olması gümüş işlemeciliğini sürekli oturarak ve eğilerek yapmaktan kaynaklanıyor olabilir.

Ustaların gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı gözlerindeki rahatsızlık durumlarına ilişkin veriler Çizelge 4.42'de sunulmuştur.

Çizelge 4.42 Ustaların gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı gözlerindeki rahatsızlık durumları

SEÇENEKLER	n	%
Evet	22	29.3
Hayır	53	70.7
TOPLAM	75	100.0

Çizelge 4.42 incelendiğinde ustalar %70.7 gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı gözlerinde rahatsızlık olmadığını, %29.3'ü rahatsızlık oluştuğunu ifade etmektedirler. Ustaların sağlık sorunları incelendiğinde yüksek oranda olmamasına rağmen diğer rahatsızlıklara göre gözlerdeki rahatsızlığın daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.

Gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların gözlük kullanma durumlarına ilişkin veriler Çizelge 4.43’de sunulmuştur.

Çizelge 4.43 Ustaların gözlük kullanma durumları

SEÇENEKLER	sürekli gözlük kullanma durumu		çalışırken gözlük kullanma durumu	
	n	%	n	%
Evet	17	22.7	23	30.7
Hayır	58	77.3	52	69.3
TOPLAM	75	100	75	100.0

Çizelge 4.43 incelendiğinde ustaların %77.3’ü gözlük kullanmadıklarını, %22.7’si sürekli gözlük kullandıklarını belirtmektedirler. Ayrıca gözlük kullanan ustalardan 17’si sürekli, 6’sı ise çalışırken kullandığını ifade etmektedirler.

5. SONUÇ

Geleneksel özellikler taşıyan el sanatlarımız geçmişten geleceğe aktarılan kültürel değerlerimizdir. Anadolu insanı önceleri ihtiyaç karşılamak için yaptıkları eşyaya zamanla güzellik unsuru katarak işçiliklerini vermişler ve el sanatlarını ortaya çıkarmışlardır.

El sanatları içersinde yer alan maden sanatları da tarih boyunca en gelişmiş sanatlarımızdan olmuştur. Ülkemizde kozmopolit yapısı ile farklı kültürleri bir arada barındırması sebebiyle Mardin el sanatlarının geliştiği önemli bir yöre olmuştur.

Türkler Eski Mezopotamya olan Mardin’de gümüş işlemeciliğini geliştirerek ileri düzeye getirmişlerdir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi özellik itibarı ile kurak ve verimsiz toprakların olması yöre halkının el sanatlarında gelişmesine neden olmuştur. El işlemeciği ve özellikle gümüş işlemeciliğinin bölgede yaşayan Suryaniler tarafından geliştirildiği bilinmektedir. Ancak günümüzde Müslüman ustalar tarafından da bu mesleğin yapıldığı bilinmektedir.

Günümüzde, yörede gümüş işlemeciliğin yapıldığı ancak ustaların bir kısmının yurtdışına ve İstanbul’a gittikleri anlaşılmaktadır.

Mardin’de ustaların büyük bir çoğunluluğunun erkek olduğu ve ustaların en fazla 21-30 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Ustaların mesleğe başlama yaşların 10-14 yaş aralığında olduğu ve mesleği daha çok ustadan ve aileden öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Hem küçük yaşta başlamaları hem de çırak olarak yetişmeleri geleneksel el sanatlarımızın içersinde olan usta çırak ilişkisinin yörede devam ettiğinin göstergesidir.

Ustalar gümüş işlemeciliğini atölyede yaptıklarını ancak evde de yapabildiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada gümüş ürünlerde daha çok bitkisel ve bitkisel-hayvansal motifler kullanıldığı tespit edilmiştir. Bitkisel motiflere; papatya, lale, yıldız çiçeği, gül, üzüm,

asma yaprağı ve yaprak, hayvansal motiflere; kelebek, güvercin, geyik, şahmeran, kuğu isimleri vermektedirler.

Çalışanlar karşılaştıkları güçlükleri, emeklerinin karşılığını alamama, gümüş işlemeciğinin çok vakit alması, yapımının zor olması ve hammaddenin pahalıya mal olması olarak sıralamaktadırlar.

Ustaların günlük çalışma sürelerinin sekiz saatten fazla olduğu belirlenmiştir. Günlük ürün sayısının 1-5 arası ile 18 ürün ve fazlası olarak belirtmişlerdir. Ustalar incelik gerektiren ürünleri uzun sürede, daha az işçilik gerektiren ve benzer çalışılan ürünleri kısa sürede ve çok sayıda yapabildiklerini ifade etmektedirler.

Ustaların hammaddeyi(gümüşü) İstanbul'dan aldıkları ve büyük çoğunluğunun külçe gümüş alarak kendilerinin tel haline getirdikleri belirlenmiştir. Yaptıkları ürünlerde ürünün kullanım özelliğine ve modeline göre 950 ayar (büyük ve ince çalışılan ürünlerde), 975 ayar (küçük ürünlerde) gümüş kullandıkları tespit edilmiştir. ürünlerin iskeletinde 350-1000 mikron, dolgularında 200-280 mikron gümüş teller kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Yapılan ürün çeşitleri incelendiğinde giyim aksesuarları, ev aksesuarları, kullanım amaçlı aksesuarlar olarak sınıflandırılmıştır. Giyim aksesuarlarından, kolye, yaka iğnesi, küpe, yüzük, bileklik, bileziğin, takım (gerdanlık, kolye ucu, küpe, bileklik, yüzük), kravat iğnesi kol düğmesi, bayan kemeri, gelin tacı, tılsımlı (muska, cevşen) kolye, ve çanta modellerinin hepsini yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu ürünlerden en çok talep edilenlerin yaka iğnesi, kolye ucu, küpe, yüzük, bileklik ve bilezik olduğu tespit edilmiştir.

Yörede yapılan ev aksesuarlarının şekerlik, tepsi, takunya, mücevher kutusu, gondol, küçük aksesuarlar (çaydanlık, ibrik, masa, sandalye gibi), resim çerçevesi, fincan zarfı, pano, peçetelik, masa aksesuarları (kalem, kalemlik, isimlik, kartvizitlik gibi), şamdan, ayna çerçevesi, vazo, özgün aksesuarlar (baston başı, futbol topu gibi), kaşık gibi

ürünleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. En fazla talep edilenlerin şekerlik, gondol, takunya, tepsi ve mücevher kutusu olduğu belirlenmiştir.

Kullanım amaçlı aksesuarların tespih, anahtarlık, sigaralık, sigara ağızlığı, çakmak kılıfı ve enfiye(ilaç) kutusu olduğunu belirtmişler ve bu grupta en fazla talep edilenlerin anahtarlık ve tespih olduğunu ifade etmişlerdir.

Mardin Müzesindeki gümüş ürünler incelendiğinde, bilezik, kolye, küpe, saç tokası, saç iğnesi tarak, sürmedan, tepelik, kemer, sigaralık ve mücevher kutusu olduğu belirlenmiştir. Ürünlerin yapımında ve süslemesinde telkari tekniğinin dışında, kabartma, kalem işi, ajur işi ve kakma teknikleri kullanılmıştır.

Ustaların çoğunluğu ürünlerin model tasarımlarını kendilerinin yaptıklarını ve eski takılardan yararlandıklarını ifade etmişlerdir.

Tüketicilerin, moda akımına, fiyatına ve geleneklere göre ürün tercihinde bulundukları belirlenmiştir. Ustaların çoğunluğu ürünlerin pazarlamasını kendilerinin yaptığını ve ürünlerin muhafazasında en önemli unsurun kimyasal maddelerden korumak olduğu anlaşılmıştır.

Ustaların büyük bir kısmı arşiv çalışması yaptıklarını ifade etmişlerdir. Arşivleme yöntemlerini, orijinal ürünlerin örneklerini ve tasarımlarını saklamak, ürünlerin fotoğraf çekimini yapmak ve tasarım çizimlerini saklamak olarak belirtmişlerdir.

Ustaların çoğu sağlıklı olduklarını, %29.3'ü ise gözlerinden rahatsız olduklarını, gümüş işlemeciliği yapmaktan dolayı vücutlarında ciddi rahatsızlıklar olmadığını belirtmişlerdir. Ustaların içerisinde yer olan engelli bireylerin Mardin Sakatlar Derneği öğrencileri olduğu ve engel gruplarının en çok ortopedik ve işitme olduğu saptanmıştır.

Ustaların gümüş işlemeciliğinin daha iyi olması için önerileri incelendiğinde pazarlama ve tanıtım yapılması, mesleğe standart getirilmesi, kursların açılması ve eğitimin iyi olması, döküm tekniğinin engellenmesi, Uzak Doğu orijinli ürünlerin engellenmesi,

Çalışanların ve ustaların tasarım eğitimi alması, yöresel motiflerin ve desenlerin çalışılması, çalışanların sigortalı olması, Avrupa birliği projelerinin olması, devletin desteklemesi, bölgedeki güvenlik ve Meslek liselerinde ve yüksekokullarda kuyumculuk bölümlerinin olması olarak belirtmişlerdir.

Bu konuda yörede bulunan ustaların tasarım yönünden geliştirmeleri ve bu amaçla tasarım eğitimi almaları ve yeni ürünler ortaya çıkarmaları gerekmektedir. Kuyumculuk bölümü öğrencilerinin stajlarını ustaların yanında yapmaları bilgi alışverişı açısından önemlidir.

Mardin’de gümüş işlemeciliği ile ilgili yapılan projelerin hem istihdam sağlamak hem de yörede yapılan gümüş işlemeciğinin geliştirilmesi açısından önemli olduğu gözlenmiştir. Bu sebeple projelerin devam etmesi gümüş işlemeciliği sanatının gelişmesi açısından önemlidir.

Bölgedeki ustaların gerek ekonomik sebepler gerekse başka nedenlerden Mardin dışına gitmeleri bu sanatın yörede gerilemesine ve yok olmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle bu sanatın sürdürülebilirliğinin sağlanması ve teşvik edilebilmesi için devletin destek vermesi gereklidir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1967. Türkiye Turizm Dergisi (Mardin The City Of Tourism), s.42 Diyarbakır.
- Anonim, 1973. Cumhuriyetin 50. Yılında Mardin. 1973 İl Yıllığı, s.290, Ankara.
- Anonim, 2004. Yaşayan Anadolu Takıları. Atasay Kuyumculuk A.Ş. Şahinkaya Matbaacılık. 211 s, İstanbul.
- Anonim , 2006. Türk Dil Kurumu Sözlüğü
- Anonim, 2009a. Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Anonim, 2009b. Marev .Marev Ankara Şubesi Yayınları.s.48, Ankara.
- Anonim, 2009c.<http://www.mardin.gov.tr/turkce/tarihi/nufus.asp> 3 .01.2009.
- Aksoy, A. 2008. Telkari. Mardin Life Dergisi, Sayı 3, Mardin
- Akyüz, G. 2006. Suryanilerin Müslüman Araplarla Olan İlişkileri. I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.525-539, Mardin.
- Alp, M.2008. Sözlü Görüşme. Mardin Müzesi. Mardin
- Alptekin, S. 2008. Sözlü Görüşme. Midyat Kuyumcusu, Kocamanoğlu Caddesi No: 20 Midyat
- Arlı, M. 1989. Beypazarı'nda Telkari Üzerine Bir Araştırma. A.Ü. Ziraat FakültesiYayınları:1150, 63 s., Ankara
- Aslanapa, O. 1989. Türk Sanatı. Remzi Kitabevi, s.454 İstanbul
- Aydın, S., Emiroğlu, K., Özel, O. ve Ünsal, S. 2000. Mardin (Aşiret, Cemaat –Devlet) Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, s.566 İstanbul.
- Aydın , A. 2006.Mardin'de Gümüş İşlemeciliğinin Gelişimi ve Yöre Ekonomisine Katkıları. I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.867-871, Mardin.
- Ayter, A. 1996. Kuyumculuk Meslek Bilgisi ve Mücevher Sanatı. Arset Matbaacılık San.ve Tic. A.Ş., 193 s., İstanbul
- Bakır , A. 2006 Geç Ortaçağlarda El-Cezire Bölgesinin Dokuma ve Madencilik Endüstrisindeki Kapasitesini Yükselten Faktörler. I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.97-117, Mardin.

- Barışta, Ö.1998. Türk El Sanatları, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/ 2168 Sanat Eserleri Dizisi /192.Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.177Ankara.
- Baran, M.H.. 2008.Avrupa'nın İki Ucu Mardin- Madrid. Mardin Life Dergisi (2) s.93-94, Mardin.
- Belli, O. ve Kayaoğlu İ. 1993.Trabzon Bakırcılığının Tarihsel Gelişimi. Kültür ve Sanat Dergisi, Türkiye İş Bankası Yayınları s.46-48, Ankara.
- Bingöl, F.R. 1999. Antik Takılar. T.C.Kültür Banklığı Anıtlar Müzeler Genel Müdürlüğü, 237 s., Ankara.
- Bodur, F. 1987. Türk Maden Sanatı. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Sanat Yayınları: 2, 221 s., İstanbul.
- Büyükyazıcı, M. 2008. Trabzon İlinde Altın ve Gümüş İşlemeciliği. Doktora Tezi (Basılmamış) Ankara Üniversitesi, 315 s., Ankara
- Bonewitz, R.L.2005. Rock and Gem. Dorling Kindersley Limited, 359 p., Great Britain.
- Cöhce, S. 2006. Türk Hakimiyetine Geçiş Döneminde Mardin ve Çevresi. I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.1-19, Mardin.
- Demirel, Ö.,2006. Sosyo Ekonomik Açıdan Mardin Tüccar ve Esnafı. I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.627-639 Mardin.
- Develioğlu, Y. 2002. Gümüş Kazaz Örucülüğü, Motif Dergisi (Halk Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Dergisi).(30) s. 4-8. İstanbul.
- Dolapönü, M.H. 1972. Tarihte Mardin. Hilal Matbaacılık, İstanbul.
- Erdem, İ. 2006. Mardin'de Akkoyunlu Mirası. I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.399-409, Mardin.
- Erginsoy, Ü.1978. İslam Maden Sanatının Gelişmesi. Kültür Bakanlığı Yayınları, 559s., İstanbul.
- Erginsoy, Ü.1993.Türk Maden Sanatı .Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 471 s., Ankara.
- Eruz, F.1993. Konuşan Maden.Yapı Kredi Koleksiyonları: 4,157 s.,İstanbul.
- Güler, M. ve Sarıkaya, Z. 2008.İhtişamlı Osmanlı Takılarından Esinlenerek Oluşturulan Takılar. I.Ulusal El Sanatları Sempozyumu, s.206-213, Ankara.
- Halifeoğlu, M. ve Dalkılıç, N. 2005. Midyat, Savur, Kızıltepe, Derik. Taşın Belleği Mardin.,Yapı Kredi Yayınları, s.283-305, İstanbul

- Hindiyerli, S. 2008. Sözlü Görüşme, Yerlisan Gümüşçülük. Cumhuriyet Meydanı, 5/A, Mardin.
- Hoş, S.1997. Trabzon Gümüş El Sanatları. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Marmara Üniversitesi, 113s., İstanbul
- İş, H. 2008. Suryani Sanatkarlar Tarihe mi Karışıyor. Mardin Life Dergisi, (3) s.68-70, Mardin
- Kallıkınoğlu, G. 1989. Bizans Kadın Takıları (Taç, Küpe, Kolye, Fibula, Kemer, Bilezik ve Yüzük) Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi (Basılmamış) s.114, İstanbul.
- Karataş, 1993
- Kayabaşı, N. 2001.Günümüzde Trabzon Gümüş İşlemeciliği. Ekin Dergisi,17, 104-109.
- Kayabaşı, N. ve Erdoğan, Z. 2000. Ankara’da Hediyelik ve Turistik Eşya Mağazalarında Bulunan El Sanatları Ürünlerinin Çeşidi, Hammaddesi ve Turist Tercihleri Üzerine Bir Araştırma. s.68 Ankara
- Konak, R. 2001. Erzurum’da Kuyumculuk Sorunları. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış)A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 135 s.Erzurum.
- Köroğlu, G. 2004. Anadolu Uygarlıklarında Takı. Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, Popüler Dizi: 18, s.67., İstanbul.
- Kuşoğlu, M.Z.1986.Telkari. İlgı Dergisi. 45 , s.31-35, İstanbul.
- Kuşoğlu, M.Z.1994. Dünkü Sanatımız- Kültürümüz.Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayınları, 185 s., İstanbul.
- Kuşoğlu, M.Z.2006. Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü .Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayınları, 262 s., İstanbul.
- Meriçboyu, Y.A. 2000.Anadolu Eski Çağında Takıların Dili.P.Dergisi,16, 16-25
- Mortan, K. ve Arolat, O. 2005.Tarihte Mardin Ekonomisi ya da Zaman Dokunmak. Taşı Belleği Mardin.,Yapı Kredi Yayınları, s.467-493, İstanbul
- Noyan, S. 2008. Mardin. Bizim Büro Basımevi, s.261, Ankara
- Önder, M. 1998. Antika Ve Eski Eserler Kılavuzu. Türkiye İş Bankası Yayınları, s.274, Ankara
- Öney 1989 Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

- Öztürk, A. 2006. 19.Yüzyıl Mardin’inde Müslim –Gayrimüslüm İlişkilerine Örnekler. .Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.517-525, Mardin.
- Özay, A.2005. Madendeki Cevher. Skylife Dergisi, Türk Hava Yolları Yayınları Ocak,s.103-108, İstanbul.
- Özbaşı, T. 2002. Geleneksel Türk Takıları. Türkiye Cilt7.Türkiye Yayınları S.785-799,Ankara.
- Özder, L. 1999.İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları Kültür Bakanlığı Yayınları, s.334, Ankara.
- Özer,H., Büyükboğa ,Ö ve Altay, R. 2004a. Kuyumculuk Meslek Bilgisi. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 225 s., İstanbul
- Özer,H., Büyükboğa ,Ö ve Altay, R. 2004b. Kuyumculuk IX. Sınıf İş ve İşlem Yapağı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 154 s., İstanbul
- Özkan, S. 2006. Mardin’de Telkari İşçiliğinin Geliştirilmesi Projesi Sanat Tarihi Final Raporu.(Yayınlanmamış) ,s.180, Mardin.
- Özmen, 2005. Mardin Etno Kültürel Yapısı Üzerine Bir Deneme. Taşın Belleği Mardin.Yapı Kredi Yayınları, s.467-493, İstanbul
- Parlak, T. 2000. Erzurum’da Oltu Taşı ve Kuyumculuk Sanatı. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Atatürk Üniversitesi, 122 s.,Erzurum
- Saraçoğlu, A. 2008. Sözlü Görüşme. Mardin Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Genel Sekreteri , Mardin
- Sular, G. 1998. Mardin İli Midyat İlçesi Telkari Gümüş İşçiliği Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, B., Ağırlı, H., Koşun, E.ve Mengi, H.2008. Mineraller. Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü Yayınları,141 s. Ankara
- Ülger, N. 1997. Ankara İlçesi Beypazarı Kuyumculuğunda Günümüzde üretilen Gümüş Bilezik Örnekleri ve Yeni Tasarımlar. Yüksek Lisans Tezi(Basılmamış). Gazi Üniversitesi,244 s., Ankara.
- Tan, N. 1990. Bakırcılık Sanatı. Sümerbank Dergisi.2,s. 34-37, İstanbul.
- Türkoğlu, S. 1993. Maden Sanatı ve Kuyumculuk. Geleneksel Türk El Sanatları. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Apa Ofset Basımevi, 41s., İstanbul.
- Vitiello, L.1995. Modern Teknik ve Pratik Kuyumculuk. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları s.526., Ankara.

- Yalçinkaya, M.A. 2006.Avrupalı Seyyahlara Göre Mardin ve Çevresinin Sosyal Ekonomik Ve Kültürel Durumu. .Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.483-493, Mardin
- Yuvalı, A. 2006. Artukoğulları Döneminde Mardin'deki Kültür Unsurları. .Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.27-37, Mardin

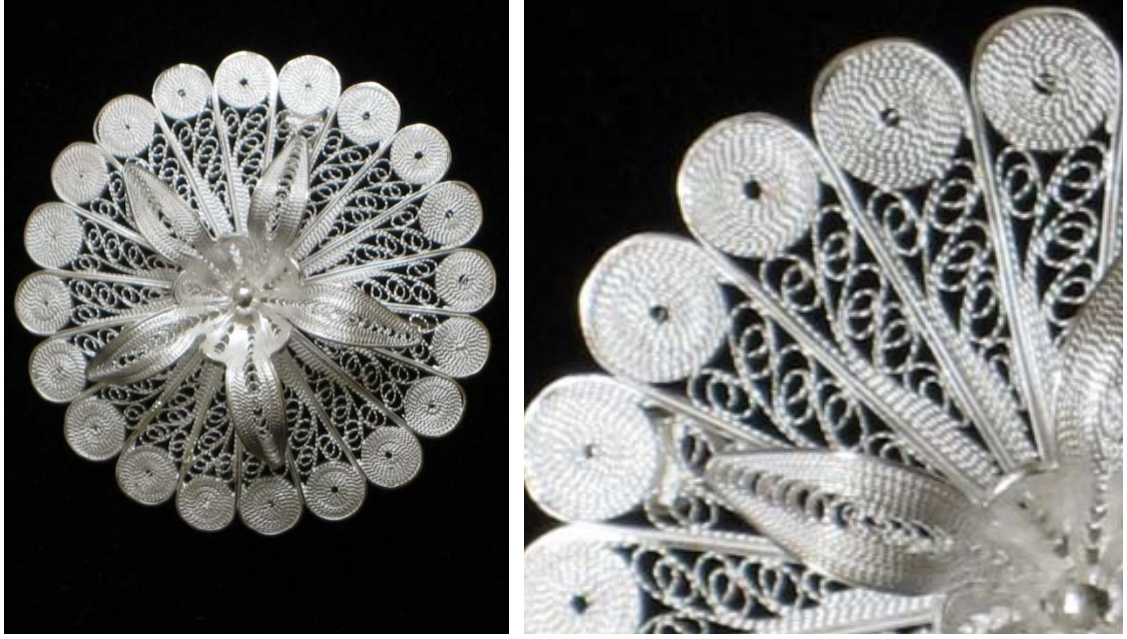
EKLER

EK 1. Bilgi Formları

EK 2 Görüşme Formu

EK 1

BİLGİ FORMU 1

Ürün Çeşidi	: Yaka iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Çapı	: 3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Yaka iğnesi iki parçadan oluşmaktadır. Alt parçanın iskeleti papatya formuna göre çalışılmış ve yirmi yapraktan oluşmaktadır. Her bir parçanın içi yuvarlak, seyrek ve damla dolgular ile doldurulmuştur. Üst kısımdaki ikinci parçada yaprak ile papatya formu birlikte çalışılmış ve beş parçadan oluşmaktadır. Üst parça üç boyutlu çalışılmış ve iç kısmında mekik, damla dolgular kullanılmıştır. Her iki parçaya da bombelik verilmiş ve üst üste konularak kaynatma işlemi yapılmıştır. Yaka iğnesinin arka tarafına iğnelik yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Zahuran kuyumculuk/ Ali Aslan

EK 1

BİLGİ FORMU 2

Ürün Çeşidi	: Yaka iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1 -1,5cm
Boy	: 4 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	:İki parça halinde olan ana iskelet yaprak formundadır. Yaprak formlarının içlerine büyükten küçüğe doğru 12 adet mekik dolgu yerleştirilmiştir. İki parçanın da orta kısmına yaprağın damar görüntüsünü verecek şekilde iskelet telinden tel kaynatılmış ve iki yaprak üst üste dekoratif bir şekilde yerleştirilmiştir. Yaka iğnesin arka kısmına iğnelik takılmıştır.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu / Sami Alptekin

EK 1

BİLGİ FORMU 3

Ürün Çeşidi	: Yaka iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 4 cm
Boy	: 3,5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal, bitkisel
Kompozisyon	: Kelebek formundadır. Kelebeğin kanat iskeletleri simetri olacak şekilde birleştirilmiş, içleri kelebeğin kanadının görüntüsüne uygun olarak uç kısımlarda seyrek içe doğru sıkı, damla ve yuvarlak dolgularla doldurulmuştur. Orta kısmına beş yapraklı papatya hafif yükseklik verilerek yerleştirilmiş ve içleri damla dolgulardan oluşmaktadır. Papatyanın tam ortasına güherse ile süsleme yapılmıştır. Yaka iğnesinin arka kısmına iğnelik takılmıştır.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu / Sami Alptekin

EK 1

BİLGİ FORMU 4

Ürün Çeşidi	: Yaka iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 5cm
Boy	: 3,5cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: İki çiçek ve bir yaprak formundan oluşmuştur. Çiçeklerin iskeleti papatya kalıbı ile çalışılmış ve beş taç yapraktan meydana gelmiştir. Taç yapraklarının içlerine ikişer adet damla dolgular ve damlaların üstlerine küçük vav dolgular yerleştirilmiştir. Çiçeklere hafif bombelik verilmiş ve orta kısmına güherse ile süsleme yapılmıştır. Yaprak formunda çalışılan bölümün uç kısmına damla dolgu, ortası sık dolgulardan ve kenarları seyrek dolgulardan oluşmuştur. İki çiçek ve yaprak bir araya getirilerek arka kısmından iskelet telinden daha kalın tel ile bağlanmıştır. Arka kısma iğnelik yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Ninve Kuyumculuk / Jakop Gabriel

EK 1

BİLGİ FORMU 5

Ürün Çeşidi	: Yaka iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 4cm
Boy	: 3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Stilize çiçek formunda çalışılmış yaka iğnesi bir yaprak ve bir taç yaprak ile orta kısmında tohumlardan oluşturulmuştur. Yaprığın iskeletinin iç kısımları seyrek dolgu ile doldurulmuş, taç yaprakta ise büyüklü küçüklü üç adet damla dolgu ve seyrek dolgu kullanılmıştır. Çiçeğin tohum kısmı dolgu telinin helezon şeklinde sarılması ile oluşan parçanın başka bir telin etrafına sarılarak oluşturulmuştur. Parçalar iki kalın tel üzerinde birleştirilmiştir. Üzerine yerleştirilen teller kıvrılarak yaprağa doğru uzatılmış ve yaka iğnesine iğnelik takılmıştır.
Kaynak	: Aykat Kuyumculuk / Süleyman Aykat

EK 1

BİLGİ FORMU 6

Ürün Çeşidi	: Yaka iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 4,5cm
Boy	: 3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal
Kompozisyon	: Geyik formundadır. Gövde kısmında damla dolgular ve aralarında küçük yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Geyiğin ayak, boyun ve sırt bölümlerinde mekik dolgular, kafa ve kulak kısmında damla dolgular, boynuz kısmında ise damla ve mekik dolgular kullanılmıştır. Yaka iğnesinin dolgularının orta kısımlarına, hafif bombelik verilmiş gümüş pullar yerleştirilmiştir. Geyiğin gözü güherse ile oluşturulmuş ve arka kısmına iğnelik takılarak tamamlanmıştır.
Kaynak	: Aykat Kuyumculuk / Süleyman Aykat

BİLGİ FORMU 7

Ürün Çeşidi	: Gerdanlık ve bileklik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Bileklik	
En	: 2 cm
Boy	: 20cm
Gerdanlık	
En	: 2 cm
Boy	: 52cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	:Bileklik ve gerdanlık olarak hazırlanan takım dikdörtgen olarak hazırlanmış iskelet parçalarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Dikdörtgen olan bir parçanın iç kısımları mekik ve yuvarlak dolguludur. Dikdörtgen parçanın ortasına uzunluğu boyunca burğu teli yerleştirilmiştir. Hem gerdanlık hem bileklikte 7 adet parça kullanılmıştır. Gerdanlıkta dikdörtgen parçanın bir uzun kenarının iki köşesine halkalar takılmış ve 7 parça başka halkalar ile birbirine eklenmiştir, iki uca zincir ve klips takılmıştır. Bileklikte ise dikdörtgen parçaların tüm köşelerine halkalar eklenmiş ve 7 parça yine başka halkalar ile birleştirilerek klips ile tutturulmuştur.
Kaynak	: Yerlisan Kuyumcusu/Suphi Hindiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 8

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Küpe

: Gerdanlık, bileklik ve küpe
: Giyim Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

En : 1 cm
Boy : 2,5cm

Bileklik

En : 1 cm
Boy : 21cm

Gerdanlık

En : 2,5cm
Boy : 56cm

Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Sembolik
: Gerdanlık, bileklik ve küpeden oluşan takım damla dolgulardan oluşan parçaların bir araya getirilmesi ile meydana gelmiştir. Gerdanlıkta 13, bileklikte 6, küpede 2 adet kullanılan parçalar küçük halkalar ile birleştirilmiştir. Gerdanlığın her iki ucuna zincir ve klips takılmıştır. Bilekliğe ve küpeye klips takılmıştır.

Kaynak

: Ünsal Kuyumculuk/Gabriel Ünsal

EK 1

BİLGİ FORMU 9

Ürün Çeşidi	: Kolye ucu
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2cm
Boy	: 3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: İskeleti damla formdadır, vav ve sık dolgularla doldurulmuş, güherseler ile süslemeler yapılmıştır. Uç kısımları içe doğru kıvrılmıştır. Kıvrılmayan yuvarlak kenarın ortasından halka takılmış, halka ucuna mekik dolgudan yapılan başka bir halka eklenmiştir.
Kaynak	: Can gümüşçülük / Can Aydın

EK 1

BİLGİ FORMU 10

Ürün Çeşidi	: Kolye ucu
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	:
Çevresi	: 2,5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Damla dolgulardan oluşan parçalara hafif bombelik verilerek top formunu alacak şekilde birleştirilmiştir, damlaların uç kısmına gelen birleşim yerlerine küçük bir halka ve onun ucuna mekik dolgudan oluşturulan başka bir halka geçirilerek kolye ucu meydana getirilmiştir.
Kaynak	: Rönesans Kuyumcusu / Gebro Tokgöz

EK 1

BİLGİ FORMU 11

Ürün Çeşidi	: Kolye ucu
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Çapı	: 8mm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Kolye ucunun iskelet kısmı iç içe iki yuvarlaktan oluşmaktadır. Büyük yuvarlak ile küçük yuvarlak yarım küre şeklindeki 8 parça ile birbirine eklenmiştir. Küçük yuvarlağın içersine S harfi şeklinde iskelet teli yerleştirilmiştir. İskeletin iç kısımları yuvarlak ve mekik dolgular ile doldurulmuştur.
Kaynak	: Sümer Kuyumcusu / Semir Sümer

EK 1

BİLGİ FORMU 12

Ürün Çeşidi	: Kolye ucu
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel, nazar taşı
Ürün Boyutu	
Çapı	: 1cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Kolye ucunun iskeleti dört yapraklı çiçek formundan oluşmaktadır. Kolyenin orta kısmına nazar taşı yerleştirilebilmesi için gümüş levhadan yuva hazırlanmış ve içersine nazar taşı yapıştırılmıştır. Taşın etrafına dört yapraklı çiçek formunda hazırlanan iskelet yerleştirilmiştir. İskeletin içleri mekik dolgulardan oluşmaktadır. Yaprak iskeletinin birinin ortasına halka takılmış, halkaya ise mekik dolgudan yapılan başka bir halka eklenmiştir.
Kaynak	: Sümer Kuyumcusu / Semir Sümer

EK 1

BİLGİ FORMU 13

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Çapı
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kolye ucu
: Giyim Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 1,2cm

: Geometrik

:İskelet iç içe iki yuvarlaktan oluşmaktadır. İki parça da dörder sıradan oluşan sim dolgu ile doldurulmuş, orta kısmına papatya formunda hazırlanan ortası güherseli parça yerleştirilmiştir. İki yuvarlağın dış kenarlarında burgu teli kullanılmıştır. İç yuvarlağı oluşturan kısım altın suyuna batırılmıştır. Kolye ucuna halka ve onun ucuna da mekik dolgu ile oluşturulmuş başka bir halka eklenmiştir.

Kaynak

: Aslan Kuyumculuk/ Ali Aslan

EK 1

BİLGİ FORMU 14

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Bir kenar uzunluğu
Kalınlık
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kolye ucu (muskalık, cevşen)

: Giyim Aksesuarı

: Telkari

: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 4,5cm

: 1 cm

: Geometrik

: Üçgen formda ve aynı olan iki parçanın birleştirilmesi ile meydana gelmiştir. Ortasında üçgen oluşturacak şekilde mekik dolgular ve yuvarlak dolgu kullanılmıştır. Bu üçgenin etrafına iskelet telinden dört sıra halinde zikzaklar oluşturulmuştur. İki üçgen parçayı arada boşluk bırakacak şekilde birleştirmek için gümüş levha kullanılmıştır. Bir tarafı hareketli olarak çalışılmış ve üzerine zincir takılabilmesi için iki adet halka yerleştirilmiştir.

Kaynak

: Halk Eğitim Merkezi/Suphi Hındiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 15

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Üçgen kenarı	: 2cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: İçleri doldurulmuş mekik şeklindeki üç parça üçgen formda birleştirilmiştir. Orta kısmına iki küçük yuvarlak dolgu eklenmiştir. Küpenin alt kenarına en uçtaki güherseli olmak üzere üç sıra halka (dokuzar adet) takılmıştır. Küpe, ortası güherseli papatya iskeletine birleştirilmiş mengeç teli (küpe kancası) ile tamamlanmıştır.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu / Sami Alptekin

EK 1

BİLGİ FORMU 16

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2cm
Boy	: 4 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel

Kompozisyon	: Papatya kalıbı ile altı yapraklı olarak çalışılan iskeletin iç kısımları yuvarlak dolgular boşluklar kalacak şekilde doldurulmuştur. Gümüş levhadan kesilmiş yuvarlak pula bombelik verilerek çiçeğin ortasına yerleştirilmiştir. Aynı pullar bombelik verilerek birleştirilmiş yuvarlak küçük toplar oluşturulmuştur ve küpeye halkalar ile takılmıştır. Küpe, ortasına bombeli pul yerleştirilmiş papatya iskeleti ve mengeç teli (küpe kancası) ile tamamlanmıştır.
-------------	--

Kaynak	: Akman Kuyumcusu / Ahmet Nacir
--------	---------------------------------

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1,5cm
Boy	: 4 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Dikdörtgen formda hazırlanan parçanın içerisine yine iskelet telinden S harfi şeklinde tel yerleştirilmiştir. S harfinin yuvarlak kısımlarına iki adet damla dolgu kıvrılarak simetrik şekilde yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Aktaş Telkari Gümüşçülük / Mustafa Duman

EK 1

BİLGİ FORMU 18

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	:1,5cm
Boy	:3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Üzüm salkımı şeklinde çalışılmıştır. Gümüş levhadan kesilen pullar bombelik verilerek birleştirilmiş küçük küreler oluşturulmuştur, küreler üzüm salkımı olacak şekilde halkalar ile birleştirilmiştir. Üzümsalkımının tepesine halka ile mengeç teli takılmıştır. Mengeç telinin üzerine içleri mekik dolgu ile doldurulmuş birbirine bitişik yaprak olarak düşünülmüş parça yerleştirilmiş
Kaynak	: Aslan Gümüşçülük/ Ali Aslan

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Y.çapı	: 2cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Küpenin iskeleti hilal formunda büyük ve küçük iki parçadan oluşmaktadır. İç kısımları yuvarlak ve damla dolgularla doldurulmuştur. Küçük hilal, halka ile büyük parçaya tutturulmuştur. Hilallere halkalar ile metal pullar eklenmiştir.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2cm
Boy	: 4,5cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal
Kompozisyon	: Kelebek formunda hazırlanmış üç adet iskelet uç uca yerleştirilmiştir. Kelebeğin kanatlarında damla ve seyrek dolgular kullanılmıştır. Gövdesi, iskelet telinin silindirik olarak sarılması, başı ise güherse ile yapılmıştır. En üstteki kelebeğin başına zincir, inci (pul şekilde kesilmiş gümüş levhaya bombelik verilip inci yerleştirilmiştir) ve mengeç teli takılmıştır.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 21

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 5cm
Boy(Çevre)	: 18 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Astarlı bilezik olarak bilinen her bileğe rahatlıkla uyabilen yuvarlak formda çalışılmıştır ve iki ucu birleştirilmemiştir. Ortasına gelen bölümde papatya motifi çalışılmış, içleri damla dolgular ile doldurulmuştur. Bilezikte papatya ve iki uca doğru mekik ve yuvarlak dolgular ile kompozisyon oluşturulmuştur. Kenarlara iki sıra halinde iskelet telinden zikkak şekli verilmiş ve dış kenarda burğu teli kullanılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 22

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2cm
Boy(Çevre)	: 15cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	:Geometrik
Kompozisyon	: Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunan bilezik iki parçadan oluşmuştur. İskelet telinin içerisine, yine iskelet telinden yarım küreler yerleştirilmiştir.Yarım kürelerin içleri mekik dolgu, araları ise yuvarlak dolgu ile doldurulmuştur. Bileziğin dış kenarında burgu teli kullanılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 23

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 5cm
Boy(Çevre)	: 18 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Astarlı bilezik modelinde, kıvrımlı ve düz olarak kullanılmış mekik dolgularla lale görünümlü kompozisyon yapılmıştır. Kenarlara iki sıra halinde iskelet telinden zizkak şekli verilmiş ve dış kenarda burgu teli kullanılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 24

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 4cm
Boy(Çevre)(cm)	: 22cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunan bilezik iki parçadan oluşmuştur. Bileziğin ön tarafında mekik dolgular yan yana yerleştirilmiş boş kalan yerlerine yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Arka tarafında ise tüm yüzey sim dolgu ile doldurulmuştur. Bileziğin dış kenarında burgu teli kullanılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyerli

EK 1

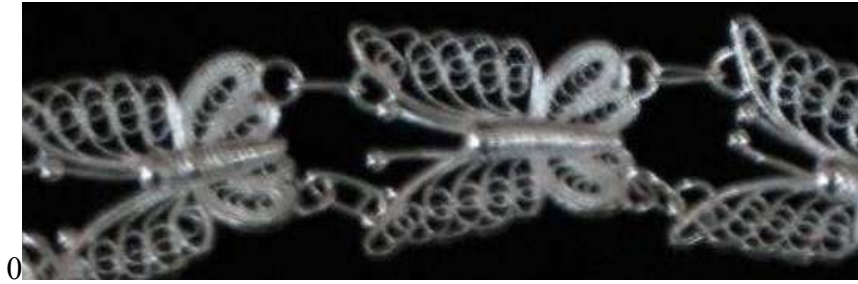
BİLGİ FORMU 25

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2,5cm
Boy(Çevre)	: 15cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	:Geometrik
Kompozisyon	: Bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunan bilezik iki parçadan oluşmuştur. Bileziğin ön tarafında mekik dolgular yan yana yerleştirilmiş boş kalan yerlerine yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Arka tarafında ise tüm yüzey sim dolgu ile doldurulmuştur. Bileziğin dış kenarında burgu teli kullanılmıştır. İki ucundan zincir takılmıştır. Zincirin ortasına papatya formundan hazırlanan yarım kürelerin birleştirilmesi ile oluşan parça eklenmiştir.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 26

Ürün Çeşidi	: Bileklik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2cm
Boy(Çevre)	: 23cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal
Kompozisyon	: Kelebek formunda olan altı parçanın bir araya getirilmesi ile oluşmaktadır. Kelebeğin kanatlarında damla ve seyrek dolgular kullanılmıştır. Gövdesi, iskelet telinin silindirik olarak sarılması, başı güherse, antenleri ucuna güherse yerleştirilen tellerden oluşmaktadır. Kelebek formundaki parçalar kanatlarına takılan halkalar ile birbirine eklenmiştir. Bilekliğin iki ucuna iskelet telinden hazırlanan bal peteği formundaki parça ile klips ilave edilmiştir.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 27

Ürün Çeşidi	: Bileklik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 2cm
Boy(Çevre)(cm)	: 23cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	: Kalp formunda olan iskeletlerin içleri damla dolgularla doldurulmuştur. Bu parçalar uç uca getirilerek birbirine eklenmiş ve şerit halinde bileklik elde edilmiştir. Bilekliğin iki kenarı boyunca halkalar ile belli aralıklarla takılmıştır. Bilekliğin iki ucuna papatya formunda içi boş iskelet ve klips takılmıştır.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 28

Ürün Çeşidi	: Bileklik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 2cm
Boy(Çevre)(cm)	: 22cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Çiçek formundadır ve üç parçadan oluşmaktadır. Çiçeklerde beş küçük beş büyük olmak üzere on yaprak kullanılmış, iç dolguları damla dolgular ile tamamlanmıştır. Çiçeklerin ortalarına ve aralarına, papatya formunda iskeletten oluşan ortası güherseli parçalar eklenmiştir. İki ucuna zincir ve klips takılmıştır, birleşim yerine aralarda ve çiçek ortalarında kullanılan çiçek yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Can Gümüşçülük /Can Aydın

EK 1

BİLGİ FORMU 29

Ürün Çeşidi	: Bileklik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2,5cm
Boy(Çevre)	: 20cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel , hayvansal
Kompozisyon	: Bileklik üç adet kelebek ve dört adet çiçek formunda olan parçalardan oluşmaktadır. Kelebek formunun kanatlarında mekik ve yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Gövdesi, iskelet telinin silindirik olarak sarılması, başı ise güherse ile elde edilmiştir. Çiçek formu üç boyutlu olarak dokuz yapraklı çalışılmış, iç kısımları yuvarlak dolgularla doldurulmuştur, ortada kullanılan üç yaprak dik şekilde çiçeğin ortasına yerleştirilmiştir. Kelebekler baş kısmına takılan halkalar ile çiçekler yapraklarına takılan halkalarla birbirine eklenmiştir. Birleştirmede iki sıra halinde halkalar kullanılmış ve halka uçlarına klips takılmıştır.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 30

Ürün Çeşidi	: Yüzük
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 2 cm
Boy	: 1,5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Yüzük kolunun yarısı gümüş levhadan yarısı ise yüzüğün üst kısmı ise birleşerek telkari iskeletinden oluşmaktadır. İskeletin iç kısmı damla, yuvarlak ve vav dolgular ile doldurulmuştur. Yüzüğün ortasına iskelet tellerinin silindirik olarak sarılıp daha sonra düzleştirilmesi ile elde edilen parça taş yuvasının dış kenarını oluşturmaktadır. yan yana getirilmesi ile taş yuvası hazırlanmış içersine taş yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Can Gümüşçülük/Can Aydın

EK 1

BİLGİ FORMU 31

Ürün Çeşidi	: Yüzük
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1,5cm
Boy	: 1,5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: İskelet teli ile oluşturulan zikzaklara yuvarlak şekil verilmiş kenarında burgu teli kullanılmıştır. Gümüş levhadan kesilen yuvarlak pula heştekle şekil verilmiş ve yüzüğün ortasına yerleştirilmiştir.. Yüzüğe gümüş levhadan hazırlanan yüzük kolu takılmıştır.
Kaynak	: Ünsal Kuyumcusu /Simon Ünsal

EK 1

BİLGİ FORMU 32

Ürün Çeşidi	: Eldiven (Şahmeran)
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	:
En	: 18cm
Boy	: 19cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Papatya kalıbı ile altı yapraklı olarak çalışılan iskeletin iç kısımları yuvarlak dolgular ile doldurulmuştur. Papatyaların orta kısmına siyah değersiz taşlar yerleştirilmiş, bir tanesine yüzük kolu takılmıştır, bu parçaya önce tek sıra halinde birer sonra altı adet papatya önce yan yana sonra 4 sıra halinde üst üste gelecek şekilde halkalar yardımı ile el bileğini ve orta yüzük parmağını saracak biçimde eklenmiştir. Gümüş levhadan kesilen pullar bombelik verilerek birleştirilmiş küçük küreler oluşturulmuştur, küreler halkalar ile papatyaların açıkta kalan yapraklarına ilave edilmiştir.
Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi /Suphi Hindiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 33

Ürün Çeşidi	: Eldiven(Şahmeran)
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 18 cm
Boy	: 16 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Eldivende yirmi adet yıldız çiçeği formunda parçalar kullanılmıştır. Yıldız formunda çalışılan çiçeklerin iç kısımlarına mekik dolgu uygulanmıştır. Çiçek ortalarına siyah taş yerleştirilmiştir. Çiçeklerin biri yüzük koluna takılmış diğerleri de birbirine ve bu parçaya halkalarla bağlanarak üçgen bir görüntü oluşturulmuştur. Bileği kavrayacak olan iki uca klips takılmıştır.
Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi /Suphi Hındiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 34

Ürün Çeşidi	: Bayan Kemer
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	:
En	: 4cm
Boy	: 114 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Kemerde çiçek motifi uygulanmıştır. Çiçekler üç boyutludur ve altta kullanılan yapraklar papatya kalıbına göre çalışılmış içleri damla dolgular ile doldurulmuştur. Çiçeğin üst kısmında olan yıldız çiçeği formundaki yapraklar mekik dolgu ile doldurulmuş, tersten yükseklik verilerek alt parça ile birleştirilmiştir. Çiçeklerin ortalarına güherseler yerleştirilmiştir. Parçaların dört tarafına halkalar takılmış ve başka halkalar ile diğer parçalar ile birleştirilmiştir. Kemer tokası olarak aynı parçanın büyüğü çalışılmış bir tarafından halka ile bir tarafından kanca ile kemere birleştirilmiştir.
Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi /Suphi Hındiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 35

Ürün Çeşidi	: Bayan Saç Tokası
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 8 cm
Boy	: 3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	:Oval bir formda olan tokenın ortasında altı yapraklı bir papatya, kenarlarda yeşil yaprak görünümünde parçalar kullanılmıştır. Papatyada yuvarlak dolgular yeşil yapraklarda ve kenarlarda mekik dolgular kullanılmıştır. Gümüş levhadan hazırlanan pul yarım küre haline getirilerek papatyanın ortasına yerleştirilmiştir. İskelet ile dolguların arasında iki sıra halinde zikzaklar uygulanmış ve dış kenarda burgu teli kullanılmıştır. Arka tarafına toka klipsi takılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 36

Ürün Çeşidi	: Bayan Saç Tokası
Kullanım Özelliği	:Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	:7cm
Boy	:6 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	:Hayvansal
Kompozisyon	:Kelebek formundadır. İç kısımları kelebeğin kanatlarına uygun olarak mekik ve yuvarlak dolgular ile tamamlanmıştır. Kenarlarında burgu teli kullanılmış, arka kısmına toka klipsi eklenmiştir.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 37

Ürün Çeşidi	: Bayan Saç Tokası
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari, ajur işi
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 7 cm
Boy	: 8 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal
Kompozisyon	: Bayan saç tokası tarak formunda hazırlanmıştır. Tarakta güvercin motifleri ve sembolik güvercin yuvası kullanılmıştır. İskeleti gümüş levhadan, ajur işi tekniği kullanılarak güvercin motifleri, güvercin yuvası ve tarak kısmı meydana getirilmiştir. İskeletin iç kısımları yuvarlak damla ve mekik dolgular kullanılarak doldurulmuştur.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrenciler

EK 1

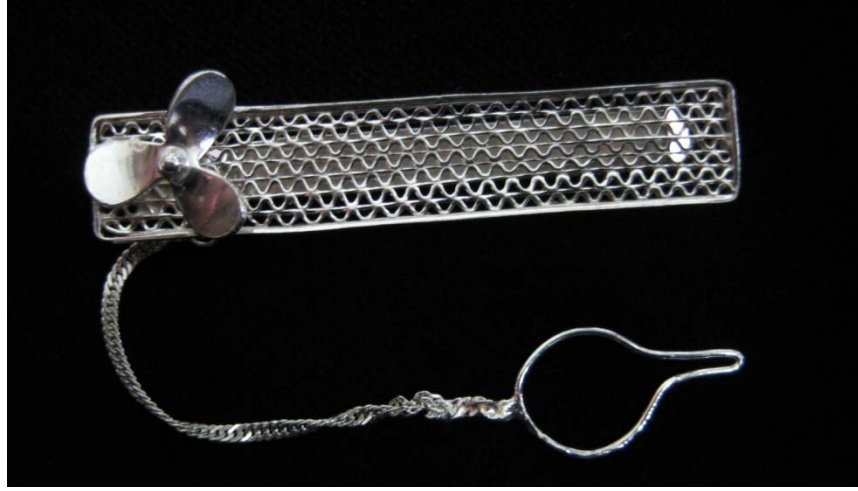
BİLGİ FORMU 38

Ürün Çeşidi	: Bayan Saç Tokası
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 6 cm
Boy	: 8 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal
Kompozisyon	: Şahmeran motifinin kullanıldığı tarağın iskeletinde gümüş levha kullanılmıştır. Gümüş levhaya ajur işi tekniği ile şahmeran şekil verilmiş, şahmeranın gövde kısmı mekik dolgular ile doldurulmuştur.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 39

Ürün Çeşidi	: Kravat iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 7mm
Boy	: 7cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen formdadır. Üst parça ve gömleği tutacak olan alt parçadan oluşmaktadır. Üst parça sim dolgudan oluşmuş ve sol köşesine gümüş levhadan hazırlanan pervane görünümünde parça yerleştirilmiştir. Alt parça kalın gümüş levhadan kesilmiş kısıkaç şeklinde bir aparattır.Zincir ile süsleme yapılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 40

Ürün Çeşidi	: Kravat iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 7mm
Boy	: 7cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen formdadır. Üst parça ve gömleği tutacak olan alt parçadan oluşmaktadır. Üst parçaya karşılıklı damla dolgular yerleştirilmiş ve kenarlarda burgu teli kullanılmıştır. Alt parça kalın gümüş levhadan kesilmiş kıskaç şeklinde bir aparatır .Zincir ile süslenmiştir.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu/Sami Alptekin

EK 1

BİLGİ FORMU 41

Ürün Çeşidi	: Kravat iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari, ajur işi
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 7mm
Boy	: 7cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	: Dikdörtgen formdadır. Üst parça ve gömleği tutacak olan alt parçadan oluşmaktadır. Üst parçanın iskeleti ajur işi tekniği ile oluşturulmuş ve içleri mekik dolguların yan yana sıralanması ile meydana gelmiştir. Alt parça kalın gümüş levhadan kesilmiş kısaç şeklinde bir aparatır Zincir ile süsleme yapılmıştır.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 42

Ürün Çeşidi	: Kravat iğnesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1cm
Boy	: 6cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen formdadır. Üst parça ve gömleği tutacak olan alt parçadan oluşmaktadır. İskelet telinin içerisine, yine iskelet telinden yarım daireler yerleştirilmiştir.Yarım dairelerin içleri mekik dolgu, araları ise mekik ve yuvarlak dolgu ile doldurulmuştur. Kravat iğnesinin bir kenarına gemi dümeni görünümünde ajur işi ve güherse ile oluşturulan parça kullanılmıştır. Alt parça kalın gümüş levhadan kesilmiş kıskaç şeklinde bir aparatır
Kaynak	: Halk Eğitim Merkezi/Suphi Hındiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 43

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kol düğmesi
: Giyim Aksesuarı
: Telkari, ajur işi
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 1cm
: 1 cm
: Hayvansal, geometrik
: Kare formundadır. İskeleti gümüş levhadan ajur işi tekniği ile oluşturulmuştur. Levha üzerine güvercin görüntüsü verilerek, iç kısmı mekik ve damla dolgular ile doldurulmuştur. Çalışılan parçanın arkasına aynı boyutta gümüş levha eklenmiş, arka ortasına gömlek manşetini birleştirmek için aparat takılmıştır.
: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 44

Ürün Çeşidi	: Kol düğmesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1cm
Boy	: 1 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	:Geometrik
Kompozisyon	: Oval formda olan kol düğmelerinin ortasında mekik dolgu kenarlarında küçük yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Dış kenara burgu teli yerleştirilmiş, gömlek manşetini tutması için mekik dolgudan oluşan parça, küçük halkalar ile kol düğmesine arka ortasından eklenmiştir.
Kaynak	: İsmet İçinsel (1960)

EK 1

BİLGİ FORMU 45

Ürün Çeşidi	: Kol düğmesi
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1cm
Boy	: 1.3 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	: Dikdörtgen formda olan kol düğmelerinin iç kısımlarında karşılıklı iki adet mekik dolgu kullanılmıştır, kenarlara burgu teli yerleştirilmiştir. Telkari parçaların altına aynı boyutta gümüş levha eklenmiştir. Gömlek manşetini tutması için mekik dolgudan oluşan parça, küçük halkalar ile kol düğmesine arkadan eklenmiştir.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 46

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Körük
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Bayan çantası
: Giyim Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 13cm
: 10cm
: 4cm
: Bitkisel
: Çanta, körük, ön, arka ve kapak olmak üzere dört parçadan oluşmaktadır. Bütün parçalarda papatya ve yıldız çiçeği görünümünde bitkisel motifler kullanılmış, bu motiflerle ön ve arka parça simetri olacak şekilde kompozisyonlar oluşturulmuştur. Motiflerin iç kısımları damla, yuvarlak ve mekik dolguları ile tamamlanmıştır. Çiçek ortalarında güherseler kullanılmıştır, yine güherseler ve teller ile çanta açma kapama klipsi oluşturulmuş bu klips ön parça ile kapağın ortasına yerleştirilmiştir. Zincir ile oluşturulan sap körüğün iki ucuna halka ile takılmıştır.
: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 47

Ürün Çeşidi	: Baston Başı
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı (Özgün aksesuralar)
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 12cm
Boy	: 10cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: İskeleti gümüş levhadan ve gümüş tellerden hazırlanan baston başlığı çift hazırlanmış iç dolguları yerleştirildikten sonra birleştirilmiştir. Papatya, üzüm ve yeşil yaprak motifleri kullanılmıştır, papatyada damla, üzüm de yuvarlak, yeşil yaprakta mekik ve aralarda mekik dolgular kullanılmıştır. Aralar ve birleşim yerleri sim dolgu ile bezenmiştir. Baston sapının gireceği bölüm gümüş levhadan oluşmuştur.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu/ Sami Alptekin

EK 1

BİLGİ FORMU 48

Ürün Çeşidi	: Kapaklı gondol
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 13cm
Boy	: 30cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Gondol ve kapağı olarak iki parça halinde olan ürün oval formdadır. Gondolda, sim dolgular ile yüzey oluşturulmuş, aralarda kat izi verilmiş şerit halinde gümüş levhalar ve içleri mekik dolgular ile doldurulan şerit halindeki dilimli parça iki sıra olarak yerleştirilmiştir. Kutunun iki tarafına kalın telden sap yapılmış üzerlerine tek parça mekik dolgular yerleştirilmiştir. Ağız ve taban kenarında iskelet teli ile zikzak oluşturulmuştur. Kapağın ortasında damla, mekik ve yuvarlak dolgular kullanılan papatya ile yaprak motifleri uygulanmış, kenarları sim dolgu ile doldurulmuştur, sim dolguların üzerinden, aralarında kat izi verilmiş şerit halinde gümüş levha kullanılmıştır. Kapaktaki papatyanın ortasına, papatya iskeletinden hazırlanan yarım kürelerin birleştirilmesi ile edilen ortası güherseli küre yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu / Sami Alptekin

Ürün Çeşidi	: Şekerlik
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Yarı çapı	: 6cm
Boyu	: 4,5cm
Çevresi	: 37cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Şekerlik ve kapağı olarak iki parça halinde olan ürün yuvarlak formdadır. Şekerlikte, sim dolgular ile yüzey oluşturulmuş, aralarda kat izi verilmiş şerit halinde gümüş levhalar ve içleri mekik dolgular ile doldurulan şerit halindeki dilimli parça iki sıra olarak yerleştirilmiştir, iki tarafına kalın telden sap yapılmış üzerlerine tek parça mekik dolgular yerleştirilmiştir. Ağız ve taban kenarında iskelet teli ile zikzak oluşturulmuştur. Kapağın ortasında damla, mekik ve yuvarlak dolgular kullanılan papatya ile yaprak motifleri uygulanmış, kenarları sim dolgu ile doldurulmuştur. Sim dolguların üzerinden, aralarında kat izi verilmiş şerit halinde gümüş levha kullanılmıştır. Kapaktaki papatyanın ortasına, papatya iskeletinden hazırlanan yarım kürelerin birleştirilmesi ile edilen ortası güherseli küre yerleştirilmiştir
Kaynak	: Sümer Kuyumculuk /Semir Sümer

EK 1

BİLGİ FORMU 50

Ürün Çeşidi	: Şekerlik
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 13cm
Boy	: 8 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel bezeme
Kompozisyon	: Birbirinin aynı altı parça, taban ve ayak bölümünden oluşmaktadır. Üst parçalarda damla ve seyrek dolgular kullanılarak papatya ve yaprak motifleri oluşturulmuştur. Tabanda mekik dolgular ile tamamlanan yıldız çiçeği motifi kullanılmıştır. Ayak kısmı mekik dolgular ile doldurulan karşılıklı iki yaprağa yükseklik verilip taban parçasına birleştirilmesi ile meydana gelmiştir. Güherse ile süslemeler yapılmıştır.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 51

Ürün Çeşidi	: Mücevher kutusu
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 14cm
Boy	: 6 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Kare formda, mücevher kutusu ve kapağı olarak çalışılmıştır. Kapakta papatya motifi kullanılmış içleri damla dolgular ile ortası güherse ile tamamlanmıştır. Papatyanın dört tarafına içleri vav dolgular ile oluşturulan yaprak motifleri, aralara yuvarlak dolgular yerleştirilmiştir. Alt parçanın taban kısmı gümüş levhadan, kenarları, yaprak motiflerinden meydana gelmiştir. Yaprakların içleri içleri vav dolgulardan oluşmuş aralarında ise yuvarlak dolgular kullanılmıştır.
Kaynak	: Rönesans Kuyumcusu/ Gebro Tokgöz

EK 1

BİLGİ FORMU 52

Ürün Çeşidi	: Mücevher kutusu
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Yarıçapı	: 7 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Yuvarlak formda ve iki parçadır. Kapak olan üst parça kenar yüksekliği verilerek, alt parçanın içersine geçecek şekilde yapılmıştır. Kapakta yıldız çiçeği görünümünde motif uygulanmış, içleri mekik dolgular ile tamamlanmıştır, çiçeğin boşa kalan kısımlarında sık dolgularla görüntü oluşturulmuştur. Alt parçada kapak kapandığı zaman aynı görünümde olacak şekilde mekik ve sık dolgular ile kompozisyon oluşturulmuştur. Kapak ve alt parça bir kenarından menteşe bir kenarından da açma kapama klipsi takılarak birbirine eklenmiştir.
Kaynak	: Mardin Kuyumcusu /Adnan Sağlamoğlu

EK 1

BİLGİ FORMU 53

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Küçük Takunya
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel,

: 5cm
: 11 cm
: Bitkisel

: Takunya iki parçadır. Üst parça bir ucu içe doğru kıvrılan mekik dolguların yan yana getirilmesi ile oluşmuştur. Alt parçanın iki ucunda içleri yuvarlak dolgular ile doldurulan papatya motifleri, aralarında bir ucu içe doğru kıvrılan mekik dolgular kullanılmıştır. Alt ve üst parça ahşap takunya tabanlılığı ile birleştirilmiştir.
: Sümer Kuyumculuk/ Semir Sümer

Kaynak

Ürün Çeşidi
 Kullanım Özelliği
 Yapım Tekniği
 Kullanılan Materyal
 Ürün Boyutu
 En
 Boy
 Süslemede Kullanılan Motif/ler
 Kompozisyon

: Küçük çaydanlık
 : Ev Aksesuarı
 : Telkari
 : Farklı inceliklerde gümüş tel
 : 8cm
 : 11cm
 : Bitkisel
 : Demlik, çaydanlık altı ve tabaktan oluşmaktadır. Çaydanlığın aslına uygun olarak çalışılmıştır. Demlik kapaklı olarak yuvarlak formdadır. Gövde kısmında lale motifleri kullanılmış içlerinde mekik, yuvarlak dolgular, aralarda seyrek ve vav dolgular kullanılmıştır. Demliğin kapağında içleri damla dolgular ile doldurulmuş papatya motifi, sapında ve ülük kısmında mekik ve seyrek dolgular uygulanmıştır. Çaydanlığın alt kısmı demlikten biraz daha büyük ve aynı şekilde çalışılmıştır. Tabakta aynı motifler tekrarlanmıştır.
 : Aykat Kuyumculuk /Süleyman Aykat

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 55

Ürün Çeşidi	: Küçük Sürahi
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 6cm
Boy	: 10 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Sürahi ve tabaktan oluşmaktadır.Sürahide yan yana lale ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Lalelerde damla, yapraklarda mekik dolgular aralarda seyrek ve vav dolgular uygulanmıştır. Sap kısmında yaprak motifleri, kapağında içleri damla dolgu ile doldurulan papatya motifi kullanılmıştır.Kapak menteşe ile sapa eklenmiştir. Tabakta yine lale ve yaprak motifleri ile bezenmiştir.
Kaynak	: Aykat Kuyumculuk /Süleyman Aykat

EK 1

BİLGİ FORMU 56

Ürün Çeşidi	: Küçük masa ve sandalyeleri
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Masa: En	: 7cm
Boy	: 4 cm
Sandalye: En	: 2,5cm
Boy	: 6 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Küçük masa ve sandalyelerden oluşmaktadır. Masa yuvarlakdır ve sim dolgu ile doldurulmuştur. Masa kenarına burgu teli ve yere doğru paralel, mekik dolgulardan oluşan dilimli parça eklenmiştir. Masanın ayaklarına kalın burgu teli yerleştirilmiştir. Sandalye iki parçalıdır ve iki parçada aynı çalışılmıştır. Sandalyenin sırt ve oturak kısımlarında, mekik ve yuvarlak dolgular, ayak kısmında kalın burgu teli yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Aykat Kuyumculuk /Süleyman Aykat

EK 1

BİLGİ FORMU 57

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Küçük kutu (yüzük kutusu)
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 3cm

: 1,5 cm

: Bitkisel

: Oval formda ve iki parça halindedir. Alt parçanın tabanında papatya motifi kullanılmış ve içleri mekik dolgular ile doldurulmuştur. Kenarlarda tabanda kullanılan papatyanın yarısı kullanılmış taban ve kenar kısmı aralarına seyrek dolgular yerleştirilmiş iki tel ile birleştirilmiştir. Kapağında yıldız çiçeği motifi kullanılmış içlerinde mekik dolgular kenarlarda seyrek dolgular uygulanmıştır. Kapak ve alt parça bir kenarından menteşe ile tutturulmuştur. Kapağın kenar ortasına güherse, alt parçayada yuvarlak tel yerleştirilerek açılıp kapanması sağlanmıştır.

Kaynak

: Aykat Kuyumcusu/Süleyman Aykat

EK 1

BİLGİ FORMU 58

Ürün Çeşidi	: Vazo
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 8cm
Boy	: 10 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Gövde, ağız, sap ve taban bölümlerinin birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Gövde kısmı damla, ağız kısmı mekik, sap kısmı sık ve damla, taban kısmı damla dolgularından meydana gelmiştir. Ağız kısmında mekik dolguların uçları hafif dışa verilerek üstlerine kalın telden yapılan yuvarlak halka yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 59

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemeye Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Peçetelik
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 9cm
: 12 cm
: Bitkisel
: Yelpaze görünümünde ve iki parça halinde çalışılmıştır. Üst parça birbirinin simetrisi olarak çift çalışılmış, iskeletin içi damla ve mekik dolgular ile doldurularak tam ortasına gümüş levhadan yarım küre şekli verilmiş küçük parça yerleştirilmiştir. İki parçanın arasına gümüş levha yerleştirilerek arada boşluk sağlanmıştır. Alt parçada iskelet papatya formunda çalışılmış ve içleri yuvarlak dolgular ile doldurulmuştur. İskelet telinin bir silindir etrafında yan yana sarılması ile elde edilen içi boş silindirler çapraz olarak yerleştirilerek, alt ve üst parçanın birleşmesi sağlanmıştır.
: Mardin Sakatlar Derneği

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 60

Ürün Çeşidi	: Peçetelik
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 12cm
Boy	: 13 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal, bitkisel
Kompozisyon	: Kuğu formunda ve iki parçadır. Gövde kısmında içleri damla dolgular ile doldurulmuş papatya ve yaprak motifleri kullanılmış, kuğunun baş kısmında ve aralarda yuvarlak ve vav dolgular uygulanmıştır. Kuğunun gözü için taş yuvası hazırlanmış ve taş yerleştirilmiştir. İki parça dikdörtgen bir levha üzerine yerleştirilerek birleştirilmiştir. Levhanın altına papatya formunda içleri damla dolgular ile dolgulu hafif yükseklik verilmiş parçalar eklenmiştir.
Kaynak	: Mardin Kuyumcusu/Adnan Sağlamoğlu

EK 1

BİLGİ FORMU 61

Ürün Çeşidi	: Peçetelik
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Çevresi	: 14 cm
Boy	: 3,5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Halka biçiminde iki iskelet teli kullanılmıştır. Aralarında, yuvarlak şekil verilmiş, iskelet teli ile oluşturulan zikzaklar kullanılmıştır. Zikzakların ortasında ve iki kenarda burgu teli yerleştirilmiştir. Peçeteliğin ortasına iskeleti papatya formunda olan ve içleri yuvarlak dolgu ile doldurulmuş parça yerleştirilmiştir. Papatyanın ortasında güherse kullanılmıştır.
Kaynak	: Yerlisan Kuyumculuk /Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 62

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Şamdan
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 6 cm

: 17 cm

: Bitkisel

: Şamdan, çiçek ve yaprak formlarından oluşmaktadır. Mumun yerleşeceği çiçeğin iskeleti gonca gül şeklindedir ve içleri mekik dolgular ile doldurulmuştur. Yaprakların iskeletine zikzak şekil verilmiş içleri mekik dolgular ile tamamlanmıştır. Yapraklar gümüş levhadan şerit halinde kesilmiş parçalar üzerine eklenmiştir. Burgu telinin kalın bir tele sarılması ile elde edilen sap üzerine çiçek ve yapraklar yerleştirilmiştir. Sap olarak hazırlanan telin yerleşeceği ayak bölümünde içinde mekik dolgu kullanılan yıldız formu verilmiş çiçek kullanılmıştır. Yıldız formundaki çiçeğin ortasında içi boş papatya formu kullanılmıştır.

: Mardin Sakatlar Derneği

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 63

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Üst parçanın En
Boy
Alt Parçanın y.çapı
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Şamdan
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 2 cm
: 16 cm
: 4,5 cm
: Bitkisel

: Şamdan üç parçadan oluşmaktadır. Üst parça mumun yerleşeceği bölüm damla dolgular ile doldurulmuş altı yapraklı papatya formundan oluşmaktadır, yaprakları içe doğru kıvrılmıştır. Papatyanın altında yer alan sap kısmı yuvarlak formdadır, sim dolgularla yüzeyi oluşturulmuştur. Sim dolguların aralarında yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Şamdanın ayak kısmında damla dolgular ile oluşturulan iç içe papatya formları kullanılmıştır. İçteki papatyaya alttan yükseklik verilmiş ve sap kısmı ile birleştirilmiştir. Dıştaki papatyanın dış kenarına küçük yuvarlak dolgular ve onların kenarlarında burğu teli yerleştirilmiştir.
: Mardin Kuyumcusu/Adnan Sağlamoğlu

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 64

Ürün Çeşidi	: Tepsi
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 19 cm
Boy	: 31 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen formda ve iki parçadır. Taban kısmında bir büyük papatya ile dört küçük papatya iskeleti kullanılmıştır. Papatyaların içleri damla dolgular ile araları ise yuvarlak ve mekik dolgular ile tamamlanmıştır. Tepsinin kenarı damla dolguların yan yana dizilmesi ile meydana gelmiştir. Tepsi kenarına hafif yükseklik verilerek taban parçasıyla birleştirilmiştir.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği

EK 1

BİLGİ FORMU 65

Ürün Çeşidi	: Tepsi
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 15 cm
Boy	: 33 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	:Oval formda olan tepsinin iskelet teli kalın çalışılmıştır. Tepsinin tabanında etrafında sim dolgular kullanılmış, içleri damla dolgular ile doldurulan altı papatya motifi yer almıştır. Papatyaların arasına mekik dolgular yerleştirilmiştir. Taban parçasının dış kenarında sim dolgular kullanılmıştır. Tepsi kenarında mekik dolgular kullanılmış ve dilim görünümündedir, hafif yükseklik verilerek taban parçasıyla birleştirilmiştir
Kaynak	: Rönesans Kuyumcusu/ Gebro Tokgöz

EK 1

BİLGİ FORMU 66

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu

: Resim çerçevesi
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

En

: 12cm

Boy

: 15 cm

Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Bitkisel
: Dikdörtgen formda ve iki parçadan oluşmaktadır. Dikdörtgen kalın bir telin etrafına papatya iskeletlerinin yarısı içleri yuvarlak dolgular ile doldurularak yan yana sıralanmıştır. Çerçevenin ortasına gelen papatya büyük çalışılmıştır, aynı papatyanın tamamı çalışılarak çerçevenin ayağını oluşturmuştur. Papatyaların yerleştirildiği telin arkasına fotoğrafı tutması kancalar yerleştirilmiştir.
: Mardin Sakatlar Derneği

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 67

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Resim Çerçevesi
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 10 cm

: 14 cm

: Bitkisel

:Dikdörtgen formdadır. İskeletinin köşe kenarlarında içleri damla dolgular ile doldurulan yarım papatya motifi çalışılmıştır. Gümüş levhadan kesilen pula yarım küre şekil verilmiş ve papatyaların ortasına yerleştirilmiştir. Papatyaların aralarında iskelet telinden yaprağa benzeyen şekiller oluşturulmuş içleri vav dolgu ile doldurulmuştur. Çerçevenin iç kenarında burgu teli kullanılmıştır. Kalın burgu teline üçgen form verilerek çerçevenin arkasına yerleştirilmiştir.

Kaynak

: Can Gümüşçülük

EK 1

BİLGİ FORMU 68

Ürün Çeşidi	: Resim çerçevesi(vesikalık)
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 4 cm
Boy	: 6 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Vesikalık resim için dikdörtgen formda hazırlanmıştır. Yan kenarlar ve üst kenarlarda aynı kompozisyon çalışılmış, içlerinde damla, yuvarlak ve sık dolgular kullanılmıştır. Alt kenarda, mekik, damla, yuvarlak, sık dolgular uygulanmıştır. Çerçevenin iç kenarına burgu teli yerleştirilmiştir. Telin arkasına fotoğrafı tutması kancalar yerleştirilmiştir.
Kaynak	: Mardin Kuyumcusu/Adnan Sağlamoğlu

EK 1

BİLGİ FORMU 69

Ürün Çeşidi	: Fincan zarfı ve tabağı
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Çevresi	: 21cm
Boy	: 5 cm
Tabağın y.çapı	: 6cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	:Bitkisel
Kompozisyon	: Fincan zarfı damla dolguların yan yana getirilmesi ile yuvarlak formda oluşturulmuştur. Fincanın tabanında damla dolguların yatay kullanılması ile içe doğru çıkıntı oluşturulmuş ve ortası boş bırakılmıştır. Sapı kalın tele şekil verilerek oluşturulmuştur. Tabak kenar ve taban olmak üzere iki parçadır. Tabağın kenarı damla dolguların yan yana dizilmesi ile meydana gelmiştir. Tabak kenarına hafif yükseklik verilerek, papatya formundan oluşan taban parçasıyla birleştirilmiştir.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği

EK 1

BİLGİ FORMU 70

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Çevresi
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Fincan zarfı
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel
:
: 26cm
: 6 cm
: Bitkisel
: İskelet teli dolgu teline göre kalın çalışılan, aynı formda sekiz parça kullanılmıştır. Parçalarda yaprak ve çiçek motifleri kullanılmış, içlerinde mekik ve yuvarlak dolgular, kenarlarda sim dolgular kullanılmıştır. Parçalar üstlerde dilim görüntüsü verecek biçimde yuvarlak formda birleştirilmiştir. Tabanında sim dolgu ile doldurulmuş parça yerleştirilmiştir. Fincanın ayakları dört parça olarak çalışılmış içleri damla dolgular ile doldurulmuştur. Sapı için kalın gümüş tel kullanılmıştır. Fincan kenarlarında burğu teli kullanılmıştır.
: Mardin Kuyumcusu/Adnan Sağlamoğlu

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 71

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: At
: Ev Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 8 cm
: 20 cm
: Hayvansal
: Şaha kalkmış bir at görüntüsü çalışılmıştır. Atın aslına uygun olarak hazırlanan parçada, damla, mekik, yuvarlak, sık dolgular ve gümüş levha kullanılmıştır.
: Mardin Kuyumcusu/Adnan Sağlamoğlu

Kaynak

Ürün Çeşidi	: Gemi figürü
Kullanım Özelliği	: Pano
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 19 cm
Boy	: 26 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Gemi formundadır. Geminin gövdesi damla ve sık dolgulardan, yelkenleri mekik dolgulardan, kaptan köşkü sık ve seyrek dolgulardan oluşturulmuştur. Aralarda farklı inceliklerde teller ile bağlantı yapılmıştır. Gemi tabanında dalga görüntüsünü vermek için iskeleti mekik şeklinde olan içleri sık ve seyrek dolgular ile doldurulan parçalar yan yana kullanılmıştır.
Kaynak	: Mardin Kuyumcusu/Adnan Sağlamoğlu

EK 1

BİLGİ FORMU 73

Ürün Çeşidi	: Top
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Çevresi	: 57 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik bezeme
Kompozisyon	: Beşgen ve altıgen olarak hazırlan iskeletlerin içlerinin doldurulup yuvarlak formda bir araya getirilmesi ile oluşmuştur. Altıgen parçaların içlerine sim dolgular yerleştirilmiştir. Beşgen parçalarda iskelet teli ile beş yapraklı çiçek oluşturulmuş ve içleri damla, araları seyrek dolgular ile doldurulmuştur.
Kaynak	: Aykat Kuyumculuk /Süleyman Aykat

EK 1

BİLGİ FORMU 74

Ürün Çeşidi	: İsimlik
Kullanım Özelliği	: Masa Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Alt Parçanın Eni	: 16cm
Boy	: 8 cm
Üst Parçanın Eni	: 13 cm
Boy	: 5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen formda ve iki parçadan oluşmaktadır. Alt parçada papatya ve yeşil yaprak motifleri bir arada kullanılmış, papatyanın içi damla, yaprak içleri mekik, aralarda yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Kenarlar sim dolgular ile doldurulmuştur. Üst parça alt parçadan daha küçüktür, ortası isim yazılabilmesi için gümüş levhadan oluşturulmuş, kenarlarında mekik ve sim dolgular kullanılmıştır. Yarım küre şeklinde iki parça ortası açık ve karşılıklı olacak şekilde, alt parçaya iki adet yerleştirilmiş ve üst parça ile alt parçanın birleşmesi sağlanmıştır.
Kaynak	: Aykat Kuyumculuk/Süleyman Aykat

EK 1

BİLGİ FORMU 75

Ürün Çeşidi	: İsimlik
Kullanım Özelliği	: Masa aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Alt Parçanın y.çapı	: 6 cm
Üst Parçanın Eni	: 4cm
Boy	: 9,5 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel,
Kompozisyon	:Alt parça yuvarlak, üst paça dikdörtgen formda çalışılmıştır. Alt parçanın ortasında papatya motifi kullanılmış iç kısmı damla dolgular ile kenarları yuvarlak ve sim dolgular ile tamamlanmıştır. Üst parçanın, ortası isim yazılabilmesi için gümüş levhadan oluşturulmuş ve iki kenarına mekik dolgular ile süsleme yapılmıştır. Yarım küre şeklinde iki parça ortası açık ve karşılıklı olacak şekilde, alt parçada papatyanın ortasına yerleştirilmiş ve üst parça ile alt parçanın birleşmesi sağlanmıştır.
Kaynak	:Yerlisan Kuyumculuk/Suphi Hindiyerli

EK 1

BİLGİ FORMU 76

Ürün Çeşidi	: Kartvizitlik
Kullanım Özelliği	: Masa Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
Alt Parçanın y.çapı	: 3cm
Üst Parçanın Eni	: 3,5cm
Boy	: 2 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Alt parça yuvarlak, üst parça dikdörtgen formda çalışılmıştır. Alt parçanın ortasında papatya motifi kullanılmış iç kısmı damla, kenarları yuvarlak dolgular ile tamamlanmıştır. Papatyanın etrafına iskelet telinden zikzaklar dokuz sıra halinde yerleştirilmiştir. Üst parça kart yerleştirilebilmesi için çift hazırlanmış, damla ve mekik dolgular ile doldurulmuştur. Alt parçada papatyanın ortasına yerleştirilen güherşenin ortası kesilmiş, üst ve alt parça ile birleştirilmiştir.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiye

EK 1

BİLGİ FORMU 77

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Çevresi
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kalem kılıfı
: Masa Aksesuarı
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 1cm
: 14cm
: Bitkisel
: Kalem kılıfı ve kalem altlığı olarak iki parçadır. Kılıfta mekik dolgular kullanılmış ve yuvarlak forma sokulmuştur. Alt parçada içleri yuvarlak dolgular ile doldurulan küçük papatyalardan çiçek oluşturulmuş ve ortasına mekik dolgular doldurulan yıldız çiçeği yerleştirilmiştir. Küçük papatyaların ortalarına güherse yerleştirilmiştir. Alt parçada iki papatyanın arasına, içleri mekik dolgular ile doldurulmuş ve lale formu verilmiş parça, kalemin yerleşeceği bölüm olarak tel yardımı ile takılmıştır.
: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 78

Ürün Çeşidi	: Kalemlik
Kullanım Özelliği	: Masa Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	:
Çevresi	: 16cm
Boy	: 7,5cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Yuvarlak formda olan kalemlğin alt ve üst kısmı sim dolgulardan, orta kısmı mekik ve yuvarlak dolgulardan oluşmuştur. Taban kısmında kenarlarına kat verilmiş gümüş levha, ağız kısmında burgu teli kullanılmıştır.
Kaynak	: Mardin Kuyumcusu /Adnan Sağlamoğlu

EK 1

BİLGİ FORMU 79

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
Çevresi
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kitap ayracı
: Masa Aksesuarı
: Telkari, ajur işi
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 16cm
: 7,5cm
: Bitkisel, hayvansal
: İskeleti gümüş levhadan ajur işi tekniği ile hazırlanmıştır. Üst parça üzüm yaprağı formunda ve içleri mekik dolgular ile doldurulmuştur. Kısaç şeklinde ikinci parça yaprağın arka ortasından ilave edilmiştir. İkinci parçaya damla ve yuvarlak dolgu ile tamamlanan güvercin motifi, zincir ile eklenmiştir.
: Mardin Sakatlar Derneği

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 80

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

:Küçük ayna
: Kullanım amaçlı aksesuar
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel
: 7 cm
: 10 cm
: Hayvansal, geometrik
: İskeleti gümüş levhadan ajur işi tekniği ile oluşturulmuştur. Yuvarlak formda hazırlanan aynanın tepe kısmında karşılıklı iki güvercin, ortasında sembolik güvercin yuvası, alt kısmında ise yine güvercin yuvası kullanılmıştır. Güvercinlerde ve güvercin yuvalarında mekik damla ve vav dolgular uygulanmış, aynanın yerleşeceği arka bölümünde gümüş levhaya papatya formunda şekil verilmiş ve iç kısmı damla dolgular ile doldurulmuştur.
: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 81

Ürün Çeşidi	: Küçük ayna
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	:
En	: 7cm
Boy	: 9,5cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Hayvansal , geometrik
Kompozisyon	: İskeleti gümüş levhadan ajur işi tekniği ile oluşturulmuştur. Yuvarlak formda hazırlanan aynanın tepe kısmında karşılıklı iki güvercin, ortasında sembolik güvercin yuvası kullanılmıştır. Güvercinlerde ve güvercin yuvalarında mekik damla ve vav dolgular uygulanmış, aynanın yerleşeceği arka bölümünde gümüş levhaya papatya formunda şekil verilmiş ve iç kısmı boş bırakılmıştır.
Kaynak	: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 82

Ürün Çeşidi	: Anahtarlık
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	:
En	: 2,5cm
Boy	: 4 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Damla formunda çift olarak çalışılan parçaların hafif bombelik verilerek birleştirilmesi ile elde edilen anahtarlığın iç kısmına içi damla dolgular ile doldurulan papatya motifi, papatyanın üzerinde kalan boşluğa karşılıklı mekik dolgu ve ortasına yuvarlak dolgu yerleştirilmiştir. Gümüş levhadan hazırlanan pul yarım küre haline getirilerek papatyanın ortasına eklenmiştir. Anahtarlığın dış kenarında burgu teli kullanılmıştır. Uç kısmına küçük halkalar ve anahtarlık halkası geçirilmiştir.
Kaynak	: Zahuran Kuyumculuk/Ali Aslan

EK 1

BİLGİ FORMU 83

Ürün Çeşidi	: Anahtarlık
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 3cm
Boy	: 3,5cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	: Kalp formunda çift olarak çalışılan parçaların hafif bombelik verilerek birleştirilmesi ile elde edilen anahtarlığın iç kısımlarında mekik dolgular kullanılmıştır. Anahtarlığın dış kenarında burgu teli kullanılmıştır. Uç kısmına küçük halkalar ve onların ucuna anahtarlık halkası geçirilmiştir.
Kaynak	: Yerlisan Gümüşçülük/Suphi Hindiyeirli

EK 1

BİLGİ FORMU 84

Ürün Çeşidi	: Sigara tablası
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 13cm
Boy	: 8cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen olan parçanın alt ve üst parçası aynı çalışılmış, iki parça ince bir körük ile birleştirilerek yükseklik verilmiştir. Sigaralığın ortasında altı yapraklı papatya, iki kenarda papatyaya birleşik yeşil yapraklı dört adet lale motifi ile kompozisyon oluşturulmuştur. Papatyada damla ve yuvarlak, lalelerde ve yeşil yapraklarda mekik dolgular kullanılmıştır. Çiçeklerin etrafında kalan boşluklar, seyrek ve yuvarlak dolgular ile tamamlanmıştır. Körük kısmında mekik ve yuvarlak dolgular kullanılmıştır. Sigaralığın kenar köşelerine güherseler yerleştirilmiştir. İki parça bir kenarından menteşe ile, diğer kenarından ise klips ile birleştirilmiştir.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu / Sami Alptekin

EK 1

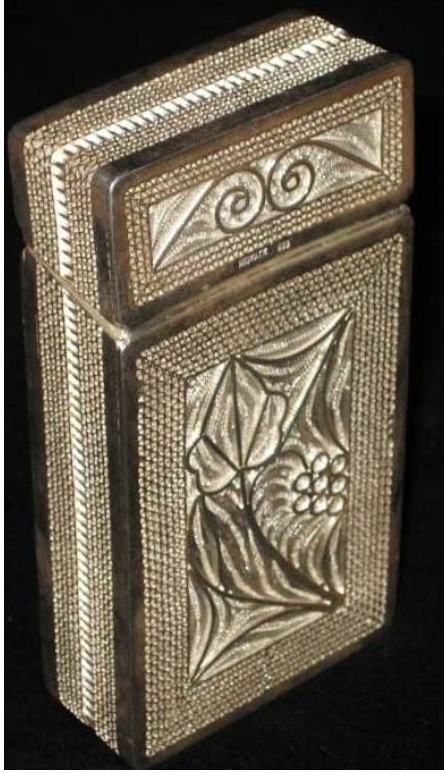
BİLGİ FORMU 85

Ürün Çeşidi	: Sigara ağızlığı
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel, gümüş levha
Ürün Boyutu	
Çevresi	: 3 cm
Boy	: 9cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	: İki parça olan sigara ağızlığının üflemek için kullanılan parçası gümüş levhadan, sigarayı yerleştirmek için kullanılan parçası ise telkariden oluşturulmuştur. Yuvarlak formda olan telkari parçanın iskeleti beş parçadan oluşmaktadır, içlerine iskelet telinden S harfi şeklinde parça yerleştirilmiş ve içleri küçük yuvarlak dolgular ile doldurulmuştur.
Kaynak	: Midyat Kuyumcusu / Sami Alptekin

EK 1

BİLGİ FORMU 86

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Genişlik
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Sigaralık
: Kullanım amaçlı aksesuar
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 6cm
: 11cm
: 2,5cm

: Bitkisel
: Dikdörtgen formdadır. Ön, arka ve kapak olmak üzere üç parça halinde çalışılmıştır. Ön parçanın ortasında mekik, yuvarlak ve sık dolgular ile doldurulan üzüm, çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan iskeletler kullanılmıştır. Dört kenarda sim dolgu uygulanmış ve bu dolgular gümüş levha ile birleştirilmiştir. Kapakta içleri mekik ve yuvarlak dolgular ile doldurulan, karşılıklı olarak içe doğru kıvrılmış iskelet teli kullanılmıştır. Ön ve arka parça aynı çalışılmış, kapak kısmı menteşe ile arka parçaya birleştirilmiştir.

Kaynak

: Mardin Sakatlar Derneği Öğrencileri

EK 1

BİLGİ FORMU 87

Ürün Çeşidi	: Çakmak Kılıfı
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 4 cm
Boy	: 6cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen formdadır ve çakmak boyutuna uygun hacimli çalışılmıştır. Orta kısmında iskelet telinden olan baklava dilimi biçiminde parçalar, sıralı olarak yer almış, içlerinde mekik dolgular kullanılmıştır. Baklava dilimlerinin kenarları mekik dolgular ile doldurulmuştur. Kenarları silindir bir çubuk etrafına sarılan iskelet telinin silindirden çıkarılıp ezilmesi ile oluşturulan telden meydana gelmiştir. Dış kenarda iskelet teli ile tek sıra halinde zizzak oluşturulmuştur.
Kaynak	: Aktaş Telkari Gümüşçülük / Mustafa Duman

EK 1

BİLGİ FORMU 88

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En
Boy
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Çakmak Kılıfı
: Kullanım amaçlı aksesuar
: Telkari
: Farklı inceliklerde gümüş tel

: 2 cm
: 7cm

: Bitkisel

:Dikdörtgen formda ve hacimli olan çakmak kılıfının iç kısımlarında iskelet telinden papatya ve lale motifleri çalışılmıştır. Papatyalarda yuvarlak dolgu, lalelerde mekik dolgu uygulanmıştır. Boşluklar vav, yuvarlak ve damla dolgular ile tamamlanmıştır. Çakmağın gireceği dış kenarda burgu teli kullanılmıştır.

Kaynak

: Aktaş Telkari Gümüşçülük / Mustafa Duman

EK 1

BİLGİ FORMU 89

Ürün Çeşidi	: Tespih
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 0.5cm
Boy	: 15 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Sembolik
Kompozisyon	: Otuz üç topun gümüş zincire sıralanması ve beş top olan imame kısmından oluşmaktadır. Papatya formunda hazırlanan içi boş iskelete haştekle yarım küre şekli verilmiş daha sonra iki yarım küre birleştirilerek telkari toplar elde edilmiştir.
Kaynak	: Ünsal Kuyumcusu/ Simon Ünsal

EK 1

BİLGİ FORMU 90

Ürün Çeşidi	: Enfiye kutusu, ilaç kutusu
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Farklı inceliklerde gümüş tel
Ürün Boyutu	
En	: 1.5cm
Boy	: 1cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik, bitkisel
Kompozisyon	: Gümüş levhadan ve yuvarlak formdadır. kapak kısmına papatya formunda iskelet çalışılmış iç kısmı burgu teli ile seyrek olarak doldurulmuştur Gümüş levhadan kesilen pula yarım küre şekil verilmiş ve papatyanın ortasına yerleştirilmiştir. Alt parçanın kenarlarında seyrek dolgular kullanılmıştır.
Kaynak	: Nergiz Gümüşçülük/Halim Baş

EK 1

BİLGİ FORMU 91

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	:784
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 6cm
Boy(cm)	: 22 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik, bitkisel
Kompozisyon	: Bilezik birbirinin aynı olan iki parçadan oluşmuş bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır. Gümüş levha üzerine çalışılan bileziğin üzerinde burgu telinden hazırlanan yuvarlak halkalar yan yana ve yuvarlak biçimde yerleştirilmiştir. Yuvarlak formda yerleşen burgu halkaların ortasına iskelet teli ile papatya formu hazırlanmış içleri seyrek doldurulmuştur. Burgu halkaların arasına sıra halinde mavi boncuklar yerleştirilmiştir.
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU 92

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	:140
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 2,5cm
Boy(cm)	: 21 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: Bilezik birbirinin aynı olan iki parçadan oluşmuş bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır. Gümüş levha üzerine çalışılan bileziğin üzerinde burgu telinden hazırlanan yuvarlak halkalar baklava dilimi ve üçgen formlar oluşturacak şekilde kabartma yapılmıştır. Burgu teli iki kenarda kullanılmıştır. Bileziğin alt kenarına sıralı küçük halkalar onların uçlarına ise güherseler takılmıştır.
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU 93

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 516
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Kabartma
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	:
En(cm)	: 5 cm
Boy(cm)	: 22cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Bilezik birbirinin aynı olan iki parçadan oluşmuş bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır. Gümüş levha üzerine çalışılan bileziğin zemini burgu telinden hazırlanan yuvarlak halkalardan oluşmuştur. Burgu teli iki kenarda kullanılmıştır. Aralarda papatya formu verilmiş içleri güherseli parçalar kabartma tekniği ile yerleştirilmiştir. Gümüş levhadan yapılan küçük baklava dilimleri ile yükseklik verilmiştir.
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU 94

Ürün Çeşidi	: Bilezik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 519
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Kabartma
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	:
En(cm)	: 5cm
Boy(cm)	: 22 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	: Gümüş levhadan olan bilezik birbirinin aynı olan iki parçadan oluşmuş bir tarafında menteşeli bağlantı yeri, bir tarafında ise sürgü bulunmaktadır.Papatya formunda kabartma tekniği ile yapılan çiçekler, burgu telinden hazırlanan halkalar ve güherseler kullanılmıştır.
Kaynak	:

EK 1

BİLGİ FORMU 95

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Envanter no
Bulunduğu Yer
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En(cm)
Boy(cm)
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kolye, muska
: Giyim Aksesuarı
:360
: Mardin Müzesi
: Ajur işi
: Gümüş levha

: 2 cm
: 3 cm
: Bitkisel
: Gümüş levhadan, kalp formundadır ve birbirine geçmeli iki parçadan oluşmaktadır. Ön parçada yine kalp formu oluşturacak şekilde güherseler kullanılmış, ortada ajur işi tekniği ile içi boş papatya formu oluşturulmuştur. Papatyanın ortasında küçük güherseler ve mavi boncuk kullanılmıştır. Ön parçanın kenarlarına aralıklarla beş halka takılmıştır, halkalardan birine içersinde iki adet damla dolgu olan parça yerleştirilmiştir. Arka parça da bir teknik kullanılmamıştır.
:-

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 96

Ürün Çeşidi	: Küpe
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 1706
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Ajur işi
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 5cm
Boy(cm)	: 6 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Yuvarlak formdadır. Gümüş levhadan ajur iş tekniği ile oluşturulmuştur. Yuvarlağın ortasında gümüş levha alt kısmında yuvarlak halkalar ve güherseler ile oluşturulan üzüm formunda parçalar kullanılmıştır. Üstte olan kısımda damla ve yuvarlak formlar yer almıştır. Kalın gümüş tel kıvrılarak küpenin halkasını oluşturmuştur. Küpe halkasının bağlantı yerlerinde gümüş levhadan hazırlanan toplar kullanılmıştır.
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 97

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Envanter no
Bulunduğu Yer
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En(cm)
Boy(cm)
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kolye
: Giyim Aksesuarı
: 1353
: Mardin Müzesi
: Ajur işi, kakma, kabartma
: Gümüş levha

: 10cm
: 32 cm
: Bitkisel
: Üçgen ve silindir formda parçalar zincirle
birleştirilmiştir. Üstte olan üçgen parçada ajur işi
ve kakma tekniği kullanılmıştır. Altta kullanılan
silindir parçada kabartma tekniği ile çiçek motifleri
oluşturulmuştur. Gümüş levhadan hazırlanan çiçek
ve yaprak motifleri küçük halkalar ve zincir ile
silindir ve üçgen parçalara eklenmiştir. Üçgen ve
silindir zincirle birleştirilmiştir.
:

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 98

Ürün Çeşidi	: Kolye
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 443
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Kabartma
Kullanılan Materyal	: Ajur işi
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 10cm
Boy(cm)	: 33 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Dikdörtgen ve damla formunda parçalar kullanılmıştır. Gümüş levhadan olan dikdörtgen parçanın üzerine burgu telleri ile baklava dilimi oluşturulmuş, ortasına ve köşelerine taş yerleştirilmiştir. Damla formundaki parçada burgu tellerinden papatya motifleri oluşturulmuş ortalarına taş yerleştirilmiştir. Parçaların alt uçlarına gümüş levhadan hazırlanan pullar, halkalar ile takılmıştır. İki parça birbirine halka ile birleştirilmiştir. Kolye ucunun zincirinde, gümüş levhadan oluşan kürelerle, pullarla ve ajur işiyle içinde küçük yuvarlaklar oluşan silindirlerle süsleme yapılmıştır.
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 99

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Envanter no
Bulunduğu Yer
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En(cm)
Boy(cm)
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kolye
: Giyim Aksesuarı
:520
: Mardin Müzesi
: Güherse
: Gümüş levha ve gümüş teller
:
: 8cm
: 30 cm
: Bitkisel
: Üçgen formda olan iki parça ve zincir kullanılmıştır. Gümüş levha kullanılan parçalardan büyüğünde, güherseler ile içine mavi boncuk yerleştirilen papatya formu kullanılmıştır. Altta kullanılan küçük parça üzerine burgu telinden halkalar yerleştirilmiştir.
:-

Kaynak

EK 1

BİLGİ FORMU 100

Ürün Çeşidi
Kullanım Özelliği
Envanter no
Bulunduğu Yer
Yapım Tekniği
Kullanılan Materyal
Ürün Boyutu
En(cm)
Boy(cm)
Süslemede Kullanılan Motif/ler
Kompozisyon

: Kolye
: Giyim Aksesuarı
:1354
: Mardin Müzesi
: kalem işi
: Gümüş levha
: 12cm
: 28 cm
: Bitkisel, geometrik
: Silindir biçimde olan parçanın üzerine kalem işi ile bitkisel motifler işlenmiştir. Gümüş levhadan hazırlanan çiçek ve yaprak motifleri küçük halkalar ve zincir ile silindir parçaya eklenmiştir. Silindirin uzunlamasına iki köşesine ve ortasına halka, halkalara da zincir takılmıştır.

Kaynak

:

Ürün Çeşidi	: Kıstı Boyun süsü
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 556
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş teller
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 37 cm
Boy(cm)	: 8 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel, geometrik
Kompozisyon	: İskelet telinin yan yana sarılması ile elde edilen parçalar uçlarına yuvarlak toplar yerleştirilerek bir kumaş üzerinde yan yana birleştirilmiştir. Uçlara yerleştirilen toplara halkalar, toplar ve içleri yuvarlak dolgular ile tamamlanmış yaprak görünümünde parçalar takılmıştır. Boyun süsünün ortasında iskelet telinden oluşturulan papatya, içlerine mavi boncuk yerleştirilerek kullanılmıştır.
Kaynak	:

EK 1

BİLGİ FORMU 102

Ürün Çeşidi	: Saç tokası
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 1559
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Ajur işi, telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	:
En(cm)	:1,5cm
Boy(cm)	:4 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	:Bitkisel
Kompozisyon	: Damla formunda biri büyük ikisi küçük üç parçadan oluşmaktadır. Parçalar, gümüş levhadan ajur işi tekniği ile çalışılmış ve bombelik verilerek birleştirilen papatyalardan meydana gelmiştir. Birbirine halkalar ile birbirine eklenmiştir. alta kullanılan parçanın altına sembolik para takılmıştır.
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 103

Ürün Çeşidi	: Saç Aksuarı
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksuarı
Envanter no	: 4283
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	:
Top çevresi(cm)	: 6 cm
Boy(cm)	: 12 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	:Gümüş levhaya yuvarlak form verilmiş ve ortasından kalın iğne takılmıştır. Topun etrafına burğu telinden yapılan halkalar ve güherseler yerleştirilmiştir.
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU 104

Ürün Çeşidi	: Tarak
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Envanter no	: 1596
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Kalem işi
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 10cm
Boy(cm)	: 8 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	:Tarak formunda, kalın gümüş levhadan kalem işi tekniği ile oluşturulmuştur. Tarağın ön yüzünde çiçek ve yaprak motiflerinden kompozisyon oluşturulmuştur, arka yüzünde ortada sembolik haç sağında at, solunda aslan figürü resmedilmiştir. Aralarda bitkisel motifler kullanılmıştır
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU 105

Ürün Çeşidi	: Sürmedanlık
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 215
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Döküm, kalem işi
Kullanılan Materyal	: Gümüş
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 2,5cm
Boy(cm)	: 7 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: İki parçadandır. Alt parça içi boş döküm tekniği ile oluşturulmuştur ve damla şeklindedir, üzerine kalem işi tekniği ile bitkisel süsleme yapılmıştır. Ucu küt iğne şeklindeki içine yerleşen parça dökümden yapılmış ve ucuna güherseler yerleştirilmiştir. gümüş levhanın üzerine kalem işi tekniği ile desen oluşturulmuştur.
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU106

Ürün Çeşidi	: Tepelik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 519
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Kalem iş
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha
Ürün Boyutu	
Yarı Çapı	: 9 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	: Yuvarlak formdadır. Tepelik kalem işi tekniği ile çalışılmıştır. Ortasında kabara kullanılmış, kabara da sağlı sollu zeytin dalı ve yıldız motifleri yer almıştır. Kenarlar yuvarlak dilimlidir, her dilimin içersinde gül ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Kenarlarda kullanılan motifler iç kenarda da yer almıştır.
Kaynak	:-

EK 1

BİLGİ FORMU107

Ürün Çeşidi	: Tepelik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 439
Bulunduğu Yer	:Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş teller
Ürün Boyutu	
Yarı Çapı	: 8 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	:Yuvarlak formdadır. İskeleti burgu telinden olan yirmi yapraklı papatya formu kullanılmıştır. Papatyanın içlerinde seyrek ve mekik dolgular ve güherseler kullanılmıştır. Papatyanın ortasına oniki yapraklı içleri seyrek doldurulmuş küçük papatya yerleştirilmiştir. Büyük papatyanın yapraklarına gümüş levhadan yapılmış küçük damlalar ve baklava dilimleri yerleştirilmiştir. İki papatya arasında yuvarlak formda büyüklü küçüklü güherseler kullanılmıştır. Tepeliğin ortasına gümüş puldan hazırlanan yarım küre eklenmiştir. Tepeliğin dış kenarı burgu telinden ve silindir bir çubuk etrafına sarılan iskelet telinin silindirden çıkarılıp ezilmesi ile oluşturulan telden meydana gelmiştir
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 108

Ürün Çeşidi	: Tepelik
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 438
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş teller
Ürün Boyutu	
Yarı Çapı	: 8 cm

Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	: Yuvarlak formdadır. İskeleti burgu telinden olan yirmi yapraklı papatya formu kullanılmıştır. Papatyanın içlerinde seyrek ve mekik dolgular ve güferseler kullanılmıştır. Papatyanın ortasına iskeleti yıldız çiçeği görünümünde içlerinde güferseler olan parça yerleştirilmiştir. Papatyanın yapraklarına gümüş levhadan yapılmış küçük damlalar ve baklava dilimleri yerleştirilmiştir. Papatya ve yıldız çiçeği arasında yuvarlak formda büyüklü küçüklü güferseler kullanılmıştır. Tepeliğin ortasına gümüş puldan hazırlanan yarım küre eklenmiştir. Tepeliğin dış kenarı burgu telinden ve silindir bir çubuk etrafına sarılan iskelet telinin silindirden çıkarılıp ezilmesi ile oluşturulan telden meydana gelmiştir

Kaynak

:-

BİLGİ FORMU 109

Ürün Çeşidi	: Kemer
Kullanım Özelliği	: Giyim Aksesuarı
Envanter no	: 785
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş teller
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 4 cm
Boy(cm)	: 110 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel
Kompozisyon	: Deri kemer üzerine yerleştirilen telkari parçalar ve kemer tokasından oluşmaktadır. Telkari parçalarda yelpaze şekli verilmiş dallar ve uçlarında güherseler yer almıştır. Parçalar yan yana kemere sıralanmıştır. Tokanın zemininde üst üste yükseklik verilmiş dikdörtgen formda ince gümüş levhalar kullanılmıştır. Levhanın üzerine ince burğu tellerinden, seyrek dolgulardan ve güherselerden oluşan bitkisel kompozisyon yerleştirilmiştir. Dikdörtgen parçanın ortasına bilezik şeklinde parça eklenmiştir. Bileziğin ortasına büyüktten küçüğe doğru üst üste olacak şekilde, dışa doğru hareketli olarak papatyalar yerleştirilmiştir. Papatyalarda damla dolgular kullanılmıştır Bileziğin kolunda kalın iki tel kullanılmıştır. Papatya ortasına ve dikdörtgen parça üzerine boncuklar yerleştirilmiştir.
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 110

Ürün Çeşidi	: Sigara tablası
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Envanter no	: 1176
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş teller
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 7 cm
Boy(cm)	: 11 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	: Dikdörtgen olan parçanın alt ve üst parçası aynı çalışılmış, iki parçanın kenarlarına yükseklik verilmiştir. Sigaralığın ortasında papatya, etrafında uçlarında yuvarlak dolgular kullanılan yelpaze şeklinde çalışılmış dallar yerleştirilmiştir. Dalların etrafında kalan boşluklar, seyrek ve yuvarlak dolgular ile tamamlanmıştır. Kenarlarda, yaprağa benzer parçalar damla yuvarlak ve vav dolgular ile doldur ile doldurulmuştur. İki parça bir kenarından menteşe ile, diğer kenarından ise ortasında taş olan klips ile birleştirilmiştir.
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 111

Ürün Çeşidi	: Sigara ağızlığı
Kullanım Özelliği	: Kullanım amaçlı aksesuar
Envanter no	:1394
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş teller
Ürün Boyutu	
Çevresi(cm)	: 3.5cm
Boy(cm)	: 11 cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Geometrik
Kompozisyon	: İki parça olan sigara ağızlığının üflemek için kullanılan parçası ahşap ve mercandan, sigarayı yerleştirmek için kullanılan parçası ise telkariden ile oluşturulmuştur. Yuvarlak formda olan telkari parçanın içleri mekik ve küçük yuvarlak dolgular ile doldurulmuştur.
Kaynak	: -

EK 1

BİLGİ FORMU 112

Ürün Çeşidi	: Mücevher kutusu
Kullanım Özelliği	: Ev Aksesuarı
Envanter no	: 213
Bulunduğu Yer	: Mardin Müzesi
Yapım Tekniği	: Telkari
Kullanılan Materyal	: Gümüş levha, gümüş teller
Ürün Boyutu	
En(cm)	: 9cm
Boy(cm)	: 3cm
Süslemede Kullanılan Motif/ler	: Bitkisel motifler
Kompozisyon	: Dikdörtgen formda ve iki parça halindedir. Kapak kısmında ortasına içlerine güherseler yerleştirilmiş olan papatya motifi kullanılmıştır. Papatyanın kenarlarından sağlı solu dallar uzatılmış ve dal uçlarına güherseler yerleştirilmiştir. Kenarları silindir bir çubuk etrafına sarılan iskelet telinin silindirden çıkarılıp ezilmesi ile oluşturulan telden meydana gelmiştir. Alt parçada aynı süslemeler tekrarlamıştır. Kapak ve alt parça bir kenarından menteşe ile bir kenarından açma kapama klipsi ile birbirine tutturulmuştur.
Kaynak	:

EK 2

GÖRÜŞME FORMU

MARDİN İLİ GÜMÜŞ İŞLEMECİLİĞİ

I.İşlemecilere İlişkin Bilgiler

- 1.Cinsiyet: a.Kadın b.Erkek
- 2.Deneğin yaşı:
- 3.Öğrenim Durumu : a. Okur –yazar değil
b.Okur yazar
c. İlkokul mezunu
d.Ortaokul mezunu
e.Lise ve dengi okul mezunu
f.Üniversite mezunu
- 4.Medeni durumu : a. Evli
b. Bekar
- 5.Çocuk sayısı : Sayı
- 6.Çocukların Yaşları: a. 0-6
b. 7-11
c. 12-14
d. 15-+
- 7.Ailenin geçim kaynağı nedir ?(Önem sırasına göre)
()a.Tarım ve hayvancılık ()b.Gümüş-altın işlemeciliği
()c.Memuriyet ()c.Ücretli
()d.Esnaflık ()e.
- 8.Sosyal güvenceniz var mı?
a.Evet
b.Hayır

9. Gümüş işlemeciliğinin üretilme amacı nedir?
- a.Kendi adına
 - Ekonomik destek sağlamak için(satmak için)
 - Kendi kullanımı için
 - b.Pazarlamak için
 - c.Boş zamanları değerlendirmek için
10. Gümüş işlemeciliğine kaç yaşında başladınız?
- a. 10- 15
 - b. 16-20
 - c. 21-25
 - d. 26-30
 - e. 31-35
 - f. 36 ve 40 üzeri
11. Gümüş işlemeciliğini kaç yıldır yapıyorsunuz?.....
12. Gümüş işlemeciliğini kimden öğrendiniz?
- a. Ailemden
 - b. Kendi kendime
 - c. Yapan kişilerden
 - d. Kurstan
- 13.Gümüş işlemeciliğinin sağladığı gelirden memnun musunuz?
- a.Evet
 - b.Hayır

II. İşlemecilere Sağlık Sorunlarına İlişkin Bilgiler

14. Herhangi bir fizyolojik özrünüz var mı?
- a.Evet
 - b.Hayır
- 15.Sürekli bir sağlık probleminiz var mı?
- a.Evet
 - b.Hayır
16. Gümüş işlemeciliğini yapmaktan dolayı vücudunuzda herhangi bir sağlık problem hissediyor musunuz?

a.Evet

b.Hayır

17.Cevabınız evet ise ne tür rahatsızlık hissediyorsunuz?

a.Bel ağrısı

b.Sırt ağrısı

c.El ağrısı

d.Kol-bilek ağrısı

e.Boyun ağrısı

e.Romatizmal bir rahatsızlık

e.Diz ağrısı

f.Solunum yolları rahatsızlığı g.

18.Parmaklarınızda herhangi bir rahatsızlık var mı?

a.Evet

b.Hayır

19. Cevabınız evet ise ne tür rahatsızlık hissediyorsunuz?

a.Parmaklarda uyuşma

b.Parmaklarda ağrı

c. Parmaklarda doku kaybı

d. Parmaklarda form bozukluğu

e.

20.Gözlerinizde herhangi bir rahatsızlık var mı?

a.Evet

b.Hayır

21.Gözlük kullanıyor musunuz? (Çalışırken ayrı bir gözlük kullanıyor musunuz? Lütfen belirtiniz).

a.Evet

b.Hayır

III. Gümüş İşlemeciliğine Ait Bilgiler

22. Gümüş işlemeciliğini nerede yapıyorsunuz?

a. Evde

b. Atölyede

c. Evde ve atölyede

23.Çalışma ortamınız gümüş işlemeciliği yapmaya uygun mu?

a. Evet

b. Hayır

c. Kısmen

24.Günde yaklaşık kaç saat gümüş işlemeciliği yapıyorsunuz?

a.2-4 Saat

c.8 Saat ve daha fazla

b.5-7 Saat

25.Günde yaklaşık kaç parça yapıyorsunuz?

- a. 0-5
- b. 6-11
- c.12-17
- d.18 ve daha fazla
- e.

26. Gümüş işlemeciliğinde kullanılan araçlar nelerdir?

Gümüş

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.
- f.

27.Gümüş işlemeciliğinde kullandığınız hammaddeler nelerdir?

- a. Gümüş
- b. Gümüş teller
- c. Çeşitli taşlar
- d. Altın
- e. Bakır
- f. Su gümüşü
- g. Değişik taşlar(Örn.....)

28. Gümüşü nasıl temin ediyorsunuz?

- a. Satın alıyorum
- b.Kendim çıkarıyorum
- c.Yurtdışından temin ediyorum
- d.

29. Gümüşü külçe olarak mı yoksa tel halinde mi alıyorsunuz?

- a.Külçe alıyorum
- b.Tel halinde alıyorum

c.Külçe alıp tel halinde kendim çekiyorum

30. Genellikle kaç ayar gümüş kullanıyorsunuz?

Gümüş

a.925 ayar

b. 950 ayar

c. 975 ayar

d. 1000 ayar

31. Gümüş işlemeciliğinde kullandığınız gümüşün kalitesi ürünün pazarlanmasını etkiliyor mu?

a.Evet

b.Hayır

c.

Fikrim yok

32.Gümüş işlemeciliğinde kullandığınız teknikler nelerdir?

a.

b.

c.

d.

33. Gümüş işlemeciliği ile genellikle hangi tip takıları üretiyorsunuz?

Giyim Aksesuarları

Ev Aksesuarları

a. küpe

a.gondol

b. kolye

b.ibrik

c. yüzük

c.çaydanlık

d. bilezik

d.tepsi

e.bileklik

e.pano

f.Yaka iğnesi

f.şekerlik

g. takım

g. mücevher kutusu

h. halhal

h.ayna çerçevesi

ı. hızma

ı.çanta(pakistan işi)

i.anahtarlık

i.takunya(dekoratif,küçük)

j.sigara ağızlığı

j.resim çerçevesi

k.kemer

k.fincan zarfı

l. tacı

l. kaşık

m. tespih

m. baston ve asa sapları

n.tarak

n.küçük sandık

o.düğme

o.diğer.....

ö. baş süsleri(tepelik , penez, yanakdöğen)

r. yukardakilerin hepsi

p.yukardakilerin hepsi

34. Gümüş takıların modellerini nasıl belirliyorsunuz?

- a. Model tasarımını kendimiz yapıyoruz
- b. Eski takılardan yararlanıyoruz
- c. Modelleri başkalarından temin ediyoruz
- d. Sipariş üzerine çalışıyoruz
- e.

35. Gümüş takılarda talep hangisine daha fazla?

Giyim Aksesuarları

- a. küpe
- b. kolye
- c. yüzük
- d. bilezik
- e. bileklik
- f. Yaka iğnesi
- g. takım
- h. halhal
- ı. hırma
- i. anahtarlık
- j. sigara ağızlığı
- k. kemer
- l. gelin tacı
- m. tespih
- n. tarak
- o. düğme
- ö. baş süsleri (tepelik , penez, yanak döğen)
- p. Yukardakilerin hepsi
- p. Diğer.....
- r. Yukardakilerin hepsi

Ev Aksesuarları

- a. gondol
- b. ibrik
- c. çaydanlık
- d. tepsi
- e. pano
- f. şekerlik
- g. mücevher kutusu
- h. ayna çerçevesi
- ı. çanta
- i. takunya (dekoratif, küçük)
- j. resim çerçevesi
- k. fincan zarfı
- l. kaşık
- m. baston ve asa sapları
- n. küçük sandık
- o. diğer.....

36. Modellerde daha çok ne tür süslemeler yapılıyor?

Gümüş

- a. Taşlı süsleme
- b. Gümüş toplar
- c. Gümüş çiçekler
- d. Yukardakilerin hepsi
- e.

37. Size özel bir takı yaptırıyorlar mı?

- a. Evet
- b. Hayır

38. Tüketiciler en çok hangi sebeplere göre ürün tercihinde bulunuyorlar?

- a. Hammaddesine göre
- b. Moda akımına göre
- c. Geleneklere göre
- d. Fiyatına göre
- e. Diğer

39. Yaptığınız ürünlerin satışını nasıl yapıyorsunuz?

- a. Kendimiz pazarlıyoruz
- b. Mağazalara veriyoruz
- c. Toptan çalışıyoruz
- d. Sipariş usulü çalışıyoruz
- e.

40. Ürünlerinizi nerede satıyorsunuz?

- a. Yerli turist
- b. Yabancı turist
- c. Her iki kesime de

41. Ürünlerinizin satış fiyatını neye göre değerlendiriyorsunuz?

- a. Kullanılan hammaddeye göre
- b. Uygulanan işleme tekniğine göre
- c. Harcanan zaman ve emeğe göre

d.Talebe göre

42.Şu anda yaptığınız gümüş işlemeciliği ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

- a. Çok vakit alıyor
- b. Pahalıya mal oluyor
- c. Yapımı zor oluyor
- d. Emeğimin karşılığını alamıyorum
- e.

43.Malzemenin ve ürünlerin muhafazasında dikkat edilen hususlar nelerdir?

- a.İklim
- b.Güneş ışığı
- c.Kimyasal maddeler
- d.Havalandırma
- e.Toz
- f.Depolama
- g. Nem

42.Yapılan ürünlere arşiv çalışması yapıyor musunuz?

- a.Evet
- b.Hayır

44.Cevabınız evetse ne tür bir çalışma yapıyorsunuz?

- a.Ürünler fotoğraflanmakta
- b.Tasarım çizimleri saklanmakta
- c.Orjinal ürünlerden ürünlerden üretilip saklanmakta
- e.Diğer

45.Yörede gümüş işlemeciliğinin geliştirilmesi için önerileriniz var mı? Varsa açıklayınız?

- a.
- b.
- c.
- d.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : İlknur ERTUĞRUL KAMILOĞLU
Doğum Yeri : Nevşehir
Doğum Tarihi : 13.09.1976
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu(Kurum ve Yıl):

Lise :
Avanos Kız Meslek Lisesi(1993)

Lisans :
Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi
El Sanatları Eğitimi Bölümü(1993-1997)

Yüksek Lisans :
Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
El Sanatları Eğitimi Bölümü(1997-2000)

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
El Sanatları Eğitimi Bölümü(1999-2004)

Çalıştığı Kurum ve Yıllar :

Milli Eğitim Bakanlığı Eski İlköğretim Okulu/Aksaray (Mart1998- Eylül 1998)

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü 1998-
Devam ediyor

Yayınlanan Bildiriler

Güler, Mediha , İlknur Ertuğrul Kamiloğlu (2008). “Türk Tarihinde Derinin El Sanatlarında Kullanımı ve Bazı Deri Yüzey Süsleme Teknikleri” I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu, ,24-26 Nisan 198-205, Ankara

Ertuğrul Kamiloğlu, İ, (2005). “Bursa İli Geleneksel Kadın Başlıkları Üzerine Bir Araştırma” II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu 20-22– Ekim, Bursa

Sarioğlu, Halide, İlknur Ertuğrul (2001). “Yaşlıların El Sanatları Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma” I.Ulusal Yaşlılık Kongresi, , 10-11 Ekim,177-193, Ankara

Yayınlanan Makale

Güler, M. ve Ertuğrul, İ.(2003). “Türkiye’de Folklorik Yapma Bebek”, Mesleki Eğitim Dergisi, Cilt 5. Sayı 10, Temmuz, 127-134, Ankara.

Sergiler

El Sanatları Eğitimi Bölümü Dekoratif Ürünler Anasanat Dalı Öğretim Elemanlarının “Osmanlı’dan Günümüze Esintiler” isimli altı kişilik karma sergiye katıldı (5 Nisan-15 Nisan 2000)

Ekim 2000’de Atatürk Kültür Merkezinde açılan Uluslararası El Sanatları Fuarı ,G.Ü.Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğretim Elemanları karma sergiye katıldı.

I. Ulusal El Sanatları Sempozyumunda, Telkari gelin başı ile karma sergiye katıldı, ,24-26 Nisan ,s.621, Ankara